

Spar Nord **risikorapport** **2016**

Indhold

1. FORORD	3	5. LIKVIDITETSRISIKO	15
		5.1 Likviditetspolitik	15
2. FORRETNINGSMODEL	4	5.2 Styring, overvågning og rapportering	15
2.1 Vision	4	5.3 Udvikling i 2016	15
2.2 Strategiplan	4	5.4 Kortsigtet likviditet	16
2.3 Kunder	4	5.5 Likviditetsberedskab	16
2.4 Distribution	4	5.6 Stresstest	16
		5.7 Strategisk likviditet	17
3. RISIKOSTYRING	5	5.8 Funding- og forfaldsstruktur	17
3.1 Risikoerklæringer	5	5.9 Likviditetsberedskabsplan	18
3.2 Risikoprofil	5	5.10 Behæftede aktiver	18
3.3 Ansvarsfordeling	5	5.11 Kommende lovgivning på likviditet	18
3.4 Bestyrelsesudvalg	6		
3.5 Intern og ekstern revision	6	6. KREDITRISIKO	19
3.6 Direktionens komitéer og udvalg	6	6.1 Kreditpolitik	19
3.7 Risikostyringsfunktionen	7	6.2 Styring, overvågning og rapportering	19
3.8 Compliance	7	6.3 Udvikling i 2016	20
3.9 Daglig styring af risici	7	6.4 Krediteksponering	20
		6.5 Udlån og garantier	21
4. KAPITALSTYRING OG SOLVENSBEHOV	10	6.6 Bonitet	25
4.1 Kapitalpolitik	10	6.7 Sikkerheder	25
4.2 Udvikling i kapitalprocenterne	10	6.8 Nedskrivninger på udlån	26
4.3 Kapitalgrundlag	10	6.9 Kreditrisiko mod finansielle modparter	29
4.4 Den samlede risikoeksponering	11	6.10 Modpartsrisiko	30
4.5 Individuelt solvensbehov	11	6.11 ECAI	30
4.6 Kapitalbuffer	12	6.12 Spar Nords samlede solvensmæssige krediteksponering	31
4.7 Overdækning i forhold til lovkrav og kapitalmålsætninger	13		
4.8 Gearingsgrad	13	7. MARKEDSRISIKO	33
4.9 Betydningen af fremtidige regler til kapitalkrav	14	7.1 Markedsrisikopolitik	33
		7.2 Styring, overvågning og rapportering	33
		7.3 Udvikling i 2016	33
		7.4 Renterisiko	33
		7.5 Valutarisiko	36
		7.6 Aktierisiko	36
		7.7 Råvarerisiko	36
		7.8 Optionsrisiko	37
		7.9 Følsomhedsanalyse	37
		7.10 Spar Nords egne ejendomme	37
		8. OPERATIONEL RISIKO	38
		8.1 Politik for operationel risiko	38
		8.2 Styring, overvågning og rapportering	38
		8.3 Tabshændelser og besvigelser	38
		8.4 Udvikling i operationel risiko	39
		8.5 Kapitalbehov	39
		9. APPENDIX	40

1. Forord

Denne risikorapport er udarbejdet i overensstemmelse med de juridiske oplysningskrav i CRR-forordningens artikel 431 til 455 samt Bekendtgørelse om opgørelse af risikoeksponeringer, kapitalgrundlag og solvensbehov.

Risikorapporten giver en beskrivelse af de forskellige typer af balanceførte og ikke-balanceførte risici, som Spar Nord er eksponeret overfor. Herudover gennemgår rapporten Spar Nords risiko- og kapitalstyring samt kapitalbasens sammensætning og risici relateret hertil.

Herudover er der oplysninger om Spar Nords risici og risikostyring i årsrapporten for Spar Nord. Rapportering i henhold til oplysningskravet sker på årsbasis i forbindelse med aflæggelse af årsregnskabet, mens det individuelle solvensbehov offentliggøres kvartalsvis.

Det er Spar Nords opfattelse, at de offentliggjorte oplysninger vil give markedsdeltagerne et retvisende billede af Spar Nords risikoprofil. Såfremt der måtte ske hændelser, der gør, at offentliggjorte oplysninger ikke længere er retvisende, vil Spar Nord offentliggøre supplerende oplysninger, så det sikres, at markedsdeltagerne kan danne sig et retvisende billede af Spar Nords risikoprofil.

Yderligere henvisninger vedrørende oplysningsforpligtelser fremgår af Appendiks A.

Reglerne for kreditinstitutters kapitaldækning er fastsat i Europaparlamentets og -rådets direktiv 2013/36/EU (CRD) og forordning nr. 575/2013 (CRR), herunder tilknyttede delegerede forordninger og guidelines. Regelsættet udspringer af Basel III-reglerne og fastsætter regler om offentliggørelse af kapitalkrav og risikostyring.

Spar Nord's offentliggørelse af oplysninger i henhold til regelsættet sker for Spar Nord Bank A/S, cvr. nr. 13737584 (herefter Banken) samt datterselskabet, som er fuldt konsolideret i koncernen (herefter Spar Nord).

2. Forretningsmodel

Spar Nord blev grundlagt i Aalborg i 1824 og har historisk været funderet i det nordjyske område, hvor banken stadig er markedsledende. I perioden fra 2002 til 2010 har Spar Nord etableret og tilkøbt 27 lokale banker (filialer) uden for Nordjylland, og i 2012 fusionerede banken med Sparbank med 23 filialer. Samtidig er der sket tilpasninger af afdelingsnettet, således at Spar Nord i dag har et landsdækkende distributionsnet med 58 filialer.

Spar Nord tilbyder alle former for finansielle ydelser, rådgivning og produkter og har forretningsmæssigt fokus på private kunder samt mindre og mellemstore virksomheder i de lokalområder, hvor banken er repræsenteret.

Spar Nord koncernen består af de to indtjeningsenheder: Spar Nords Lokale Banker og Handels- og Udlandsområdet. Hertil kommer et antal stabs- og supportafdelinger i hovedsædet i Aalborg.

2.1 VISION

Spar Nords vision lyder: Danmarks mest personlige bank.

Det gør den, fordi det at skabe Danmarks mest personlige bank er noget, som efter ledelsens opfattelse vil kunne give tydelig retning og klar motivation for medarbejderne i alle områder af banken. Uanset om det er rådgivere og servicemedarbejdere i de lokale banker, medarbejdere i kundeservice, kundevendte medarbejdere i de centrale specialafdelinger eller de medarbejdere, der er med til at forme bankens produkter og tilbud, er visionen om at skabe "Danmarks mest personlige bank" både stærk og konkret retningsgivende. Samtidig er der tale om en ambitiøs vision, som det er muligt at følge op på – bl.a. ved at spørge kunderne og andre relevante interessenter.

2.2 STRATEGIPLAN

Spar Nords strategiske retning for årene 2017 og frem er angivet i strategiplanen "Den personlige bank i en digital verden". Udgangspunktet for strategien, som er godkendt i Spar Nords bestyrelse i november 2016, er, at den lokale forankring, som de mindre banker og også Spar Nord har gjort en stor dyd ud af, ikke synes at have den samme betydning for de nye generationer, som den havde for de forrige. Samtidig kan det konstateres, at udviklingen af digitale løsninger er kommet meget langt de seneste år.

Der synes således at være en polarisering af markedet, hvor nogle banker lægger stor vægt på at være lokal og mindre vægt på digital udvikling. Modsat er der banker, der satser meget hårdt på digitalisering og mindre på at fastholde en fysisk tilstedeværelse i lokalområderne. I dette nye konkurrencebillede tror Spar Nord på, at nøglen til succes vil være at kombinere de to poler og udnytte digitalisering og data til at blive endnu mere personlig.

Dette fører Spar Nord frem til den strategiske ambition om at være "Den personlige bank i en digital verden". De væsentligste og helt overordnede implikationer af denne ambition er, at Spar Nord vil fastholde et relativt højt antal filialer og have stort fokus på personlig rådgivning og service. Samtidig vil Spar Nord imidlertid investere i digitale tiltag, der gør bankoplevelsen mere personlig og anvende data som middel til at kende kunderne bedre.

2.3 KUNDER

Spar Nords primære målgrupper er private kunder samt mindre og mellemstore virksomheder i de lokalområder, hvor banken er repræsenteret. I særlige tilfælde tilbydes finansiering af aktiver i udlandet (primært Tyskland). Ud over traditionel bankfinansiering tilbydes leasingprodukter til erhvervs-kunder.

Handels- og Udlandsområdet betjener dels kunder fra Spar Nords lokale banker, dels større private og institutionelle kunder med ydelser inden for aktier, obligationer, rente- og valuta, kapitalforvaltning samt internationale transaktioner.

Endelig udbyder banken via konceptet SparXpres bl.a. forbrugsfinansiering via detailhandelsbutikker, gavekortløsninger via indkøbscentre og cityforeninger samt direkte lån via hjemmesiden sparxpres.dk.

På privatkundesiden har Spar Nord fokus på helkunder – forstået på den måde, at Spar Nord for kunder med sund økonomi ønsker at være bank for hele familien og at varetage hele familiens engagement. I det daglige virke har banken således fokus på at fastholde eksisterende helkunder, gøre eksisterende delkunder til helkunder samt tiltrække nye kunder med potentiale.

På erhvervssiden fokuserer Spar Nord på sunde virksomheder på tværs af brancher. Det er således i vid udstrækning et spørgsmål om lokal erhvervsstruktur og lokalt fokus, hvorledes branchefordelingen i de enkelte bankområder ser ud.

På koncernniveau har Spar Nord en kreditmæssig eksponering kendetegnet ved en større end gennemsnitlig eksponering mod privatkunder og en god branchemæssig diversifikation i erhvervskundeporteføljen.

Som udgangspunkt ønsker Spar Nord at være kundens primære pengeinstitut, hvor kundens basisbankforretninger er samlet. Spar Nord kan dog efter konkret vurdering acceptere, at kunden anvender yderligere 1-2 pengeinstitutter, hvilket indebærer, at vi skal kende omfanget af kreditfaciliteter i disse institutter.

2.4 DISTRIBUTION

Kernen i Spar Nords distributionsnet er de 58 lokale banker i hele landet. Spar Nord lægger således stor vægt på den personlige rådgivning, som foregår i fysiske afdelinger – og supplerer denne med velfungerende selvbetjeningsløsninger i form af netbank og mobile platforme.

3. Risikostyring

Risikotagning er et helt centralt element i bankdrift, hvilket stiller store krav til Spar Nords daglige styring og overvågning af risici. De forskellige risici, som Spar Nord påtager sig og de tiltag, der gøres for at styre og monitorere udviklingen, gennemgås i de følgende afsnit.

3.1 RISIKOERKLÆRING

Spar Nords bestyrelse har 9. februar 2017 godkendt Spar Nords risikorapport for 2016.

Det er bestyrelsens vurdering, at Spar Nords risikostyring overholder gældende regler og standarder, er passende og effektiv og er i overensstemmelse med Spar Nords forretningsmodel. Det er endvidere bestyrelsens vurdering, at Spar Nords risikostyringssystemer er tilstrækkelige i forhold til risikoappetit og strategi, således der herved sikres going concern.

Det er vurderingen, at Spar Nords overordnede risikoprofil i tilknytning til forretningsstrategi, forretningsmodel og nøgletal giver et retvisende billede af Spar Nords risikostyring, herunder af den vedtagne risikoprofil og risikoappetit.

Bestyrelsens vurdering udspringer af den af bestyrelsen vedtagne forretningsmodel og strategi samt materiale og rapporteringer forelagt for bestyrelsen af direktionen, intern revision, Spar Nords risikansvarlige og complianceansvarlige.

Det er kernen i Spar Nords strategi, vision og værdigrundlag, at Spar Nord ønsker at være en stærk og attraktiv bank for private kunder samt mindre og mellemstore virksomheder i de lokalområder, hvor banken er repræsenteret. Spar Nord ønsker at drive en lønsom forretning baseret på en prissætning af Spar Nords produkter, der afspejler den risiko og kapitalbinding, som Spar Nord påtager sig. Spar Nord ønsker til stadighed og ud fra en helhedsvurdering af forretningsomfanget med kunder og modparter at fastholde et passende og robust kapitalgrundlag, der understøtter forretningsmodellen.

Bestyrelsens gennemgang af Spar Nords forretningsmodel og politikker viser, at de overordnede krav til de enkelte risikoområder på en hensigtsmæssig måde er afspejlet i politikker og specificerede grænser, herunder i bestyrelsens retningslinjer til direktionen og videregivne beføjelser til andre organisatoriske enheder. De specificerede grænser vurderes at være udformet således, at de er gennemsigtige og kontrollerbare.

Gennemgangen viser endvidere, at de reelle risici ligger inden for grænserne fastsat i de enkelte politikker og i videregivne beføjelser, og det er på den baggrund bestyrelsens vurdering, at der er overensstemmelse mellem forretningsmodel, politikker, retningslinjer og de reelle risici inden for de enkelte områder.

For oplysninger og nøgletal vedrørende Spar Nords risikoprofil henvises til nærværende risikorapport samt årsrapportens afsnit vedrørende risici.

3.2 RISIKOPROFIL

Med udgangspunkt i Spar Nords strategiske målsætninger fastsætter bestyrelsen bankens risikoprofil, som indeholder den risikoappetit inden for bankens væsentligste risikotyper, som bestyrelsen er villig til at acceptere i forhold til at kunne indfri strategien.

Målet er at sikre sammenhæng mellem Spar Nords vision og strategi samt sikre, at Spar Nords risikoprofil til enhver tid står i hensigtsmæssigt forhold til bankens kapital- og likviditetsforhold.

Bankens risikoappetit er inkorporeret i den ordinære risikorapportering, hvilket sikrer monitorering af, at bankens risikoprofil efterleves.

Som supplement til bankens risikoprofil er der udarbejdet specifikke risikopolitikker, som fastlægger de overordnede retningslinjer for håndtering og styring af de enkelte risici. Politikkerne gennemgås og godkendes af bestyrelsen mindst en gang årligt.

3.3 ANSVARSFORDELING

Spar Nord har en tostrengt ledelsesstruktur, hvor bestyrelsen har formuleret et sæt af skriftlige retningslinjer til direktionen, der klart specificerer ansvars- og dispositionsmuligheder for hvert ledelsesniveau. Bestyrelsen fastsætter de overordnede politikker, mens direktionen er ansvarlig for Spar Nords daglige ledelse. Spar Nords ledelsesstruktur afspejler lovkravene for børsnoterede danske selskaber samt Lov om finansiel virksomhed.

Bestyrelsen skal sikre, at Spar Nord har den rette organisation, samt at der etableres risikopolitikker og grænser for alle væsentlige risikotyper. Derudover skal alle større kreditfaciliteter forelægges bestyrelsen til godkendelse. Bestyrelsen træffer også afgørelse om generelle principper for håndtering og overvågning af risici. Der rapporteres regelmæssigt til bestyrelsen med henblik på at give bestyrelsen mulighed for at kontrollere, om de samlede risikopolitikker og de fastsatte grænser bliver overholdt.

Direktionen er ansvarlig for den daglige ledelse af Spar Nord. Dette indebærer bl.a., at direktionen videredelegerer specifikke retningslinjer for Spar Nords risici og Spar Nords praksis vedrørende risikostyring. Direktionen rapporterer regelmæssigt til bestyrelsen om Spar Nords risikoeksponering.

```
graph TD;
    subgraph BESTYRELSE [BESTYRELSE];
        B1[ ];
    end;
    subgraph DIREKTION [DIREKTION];
        D1[ ];
        D2[ ];
        D3[ ];
        D4[ ];
        D5[ ];
        D6[ ];
        D7[ ];
        D8[ ];
        D9[ ];
        D10[ ];
        D11[ ];
        D12[ ];
        D13[ ];
        D14[ ];
        D15[ ];
        D16[ ];
        D17[ ];
        D18[ ];
        D19[ ];
        D20[ ];
        D21[ ];
        D22[ ];
        D23[ ];
        D24[ ];
        D25[ ];
        D26[ ];
        D27[ ];
        D28[ ];
        D29[ ];
        D30[ ];
        D31[ ];
        D32[ ];
        D33[ ];
        D34[ ];
        D35[ ];
        D36[ ];
        D37[ ];
        D38[ ];
        D39[ ];
        D40[ ];
        D41[ ];
        D42[ ];
        D43[ ];
        D44[ ];
        D45[ ];
        D46[ ];
        D47[ ];
        D48[ ];
        D49[ ];
        D50[ ];
        D51[ ];
        D52[ ];
        D53[ ];
        D54[ ];
        D55[ ];
        D56[ ];
        D57[ ];
        D58[ ];
        D59[ ];
        D60[ ];
        D61[ ];
        D62[ ];
        D63[ ];
        D64[ ];
        D65[ ];
        D66[ ];
        D67[ ];
        D68[ ];
        D69[ ];
        D70[ ];
        D71[ ];
        D72[ ];
        D73[ ];
        D74[ ];
        D75[ ];
        D76[ ];
        D77[ ];
        D78[ ];
        D79[ ];
        D80[ ];
        D81[ ];
        D82[ ];
        D83[ ];
        D84[ ];
        D85[ ];
        D86[ ];
        D87[ ];
        D88[ ];
        D89[ ];
        D90[ ];
        D91[ ];
        D92[ ];
        D93[ ];
        D94[ ];
        D95[ ];
        D96[ ];
        D97[ ];
        D98[ ];
        D99[ ];
        D100[ ];
    end;
    B1 --- D1;
    B1 --- D2;
    B1 --- D3;
    B1 --- D4;
    B1 --- D5;
    B1 --- D6;
    B1 --- D7;
    B1 --- D8;
    B1 --- D9;
    B1 --- D10;
    B1 --- D11;
    B1 --- D12;
    B1 --- D13;
    B1 --- D14;
    B1 --- D15;
    B1 --- D16;
    B1 --- D17;
    B1 --- D18;
    B1 --- D19;
    B1 --- D20;
    B1 --- D21;
    B1 --- D22;
    B1 --- D23;
    B1 --- D24;
    B1 --- D25;
    B1 --- D26;
    B1 --- D27;
    B1 --- D28;
    B1 --- D29;
    B1 --- D30;
    B1 --- D31;
    B1 --- D32;
    B1 --- D33;
    B1 --- D34;
    B1 --- D35;
    B1 --- D36;
    B1 --- D37;
    B1 --- D38;
    B1 --- D39;
    B1 --- D40;
    B1 --- D41;
    B1 --- D42;
    B1 --- D43;
    B1 --- D44;
    B1 --- D45;
    B1 --- D46;
    B1 --- D47;
    B1 --- D48;
    B1 --- D49;
    B1 --- D50;
    B1 --- D51;
    B1 --- D52;
    B1 --- D53;
    B1 --- D54;
    B1 --- D55;
    B1 --- D56;
    B1 --- D57;
    B1 --- D58;
    B1 --- D59;
    B1 --- D60;
    B1 --- D61;
    B1 --- D62;
    B1 --- D63;
    B1 --- D64;
    B1 --- D65;
    B1 --- D66;
    B1 --- D67;
    B1 --- D68;
    B1 --- D69;
    B1 --- D70;
    B1 --- D71;
    B1 --- D72;
    B1 --- D73;
    B1 --- D74;
    B1 --- D75;
    B1 --- D76;
    B1 --- D77;
    B1 --- D78;
    B1 --- D79;
    B1 --- D80;
    B1 --- D81;
    B1 --- D82;
    B1 --- D83;
    B1 --- D84;
    B1 --- D85;
    B1 --- D86;
    B1 --- D87;
    B1 --- D88;
    B1 --- D89;
    B1 --- D90;
    B1 --- D91;
    B1 --- D92;
    B1 --- D93;
    B1 --- D94;
    B1 --- D95;
    B1 --- D96;
    B1 --- D97;
    B1 --- D98;
    B1 --- D99;
    B1 --- D100;
    D1 --- R1[Revisionsudvalg];
    D2 --- R2[Nominerings- og vederlagsudvalg];
    D3 --- R3[Risikoudvalg];
    D4 --- R4[Risikostyringsfunktion];
    D5 --- R5[Compliance];
    D6 --- K1[Kreditkontor];
    D7 --- K2[Økonomi-afdeling];
    D8 --- K3[Juridisk afdeling];
    D9 --- K4[Kredit-afdeling];
    D10 --- K5[Markedsrisiko];
    D11 --- K6[Operational risiko];
    D12 --- K7[Bonitetsafdeling];
    D13 --- K8[Kapital- og likviditetsrisiko];
    D14 --- K9[Kredit-controlling];
    D15 --- K10[Analyse - og Procesafdeling];
    D16 --- K11[Inkasso-afdeling];
```

Bestyrelsen har nedsat tre udvalg, som inden for forskellige områder har ansvaret for det forberedende arbejde til brug for bestyrelsens samlede beslutninger.

Formålet med etableringen af bestyrelsesudvalg er at styrke bestyrelsens kompetencer samt at sikre bestyrelsens uafhængighed fra den daglige ledelse.

Udvalgene har ingen selvstændig beslutningskompetence og kan derfor alene træffe beslutninger, der angår indstillinger til bestyrelsen.

Bestyrelsen har nedsat et Revisionsudvalg, som har til opgave at overvåge og kontrollere regnskabs- og revisionsmæssige forhold samt forberede bestyrelsens behandling af regnskabs- og revisionsrelaterede emner. Udvalget består af tre bestyrelsesmedlemmer, heraf et medlem, som i lovens forstand besidder særlige kvalifikationer inden for revisions- og regnskabsforhold, og som desuden er uafhængig. Der har i 2016 været afholdt 5 møder i udvalget.

Herudover har bestyrelsen nedsat et Nominerings- og vederlagsudvalg med tre bestyrelsesmedlemmer, heraf i henhold til lovgivningen ét medarbejdervalgt. Nominerings- og vederlagsudvalget har til formål at forestå det forberedende arbejde for bestyrelsens evaluerings- og nomineringsproces samt behandling af emner vedrørende aflønning og risici relateret hertil. Der har i 2016 været afholdt 4 møder i udvalget.

Endelig har bestyrelsen nedsat et Risikoudvalg bestående af tre bestyrelsesmedlemmer. Risikoudvalget har en rådgivende rolle i fastlæggelsen af Spar Nords risikoappetit og løbende vurdering af bankens risikoprofil. Risikoudvalget har ligeledes en rådgivende rolle i forbindelse med gennemgang og vurdering af tilstrækkeligheden og effektiviteten af Spar Nords politikker, retningslinjer og risikosystemer. Risikoudvalget har i løbet af 2016 afholdt 4 møder.

Spar Nords interne revisionsafdeling refererer til bestyrelsen og rapporterer til bestyrelse og direktion. Intern revisions arbejde tager udgangspunkt i den af bestyrelsen godkendte årsplan og omfatter bl.a. stikprøvevis revision af forretningsgange og interne kontroller på væsentlige og risikofyldte områder, herunder i forbindelse med regnskabsafregningen.

Spar Nords uafhængige revisor vælges på den ordinære generalforsamling for ét år ad gangen. Revisionens fokus drøftes årligt i bestyrelsen efter indstilling fra revisionsudvalget.

Direktionen har nedsat en række komitéer og udvalg, som på specifikke områder bidrager til Spar Nords risikostyring, og som forbereder sager og temaer til behandling i direktion og bestyrelse.

Kreditkomitéen, der består af repræsentanter fra Direktionen, Kreditkontoret og Storkundeområdet, behandler kreditsager, der ligger ud over Kreditkontorets bevillingsgrænser eller er af principiel karakter. Komitéen samles tre gange om ugen. Ofte vil sager, der har været behandlet i Kreditkomitéen blive forberedt til senere behandling i bestyrelsen.

Markedsrisikokomiteén består af repræsentanter fra direktionen, Økonomiafdelingen samt Handels- og Udlandsområdet. Komiteén mødes kvartalsvis og gennemgår udviklingen i Spar Nords positioner og risici samt likviditetssituationen sammen med forventningerne til markedsudviklingen og fremtidige planer. Endvidere modtager komiteén input fra et mere operationelt kapitalmarkedsudvalg, bl.a. om hvilke forhold, der bør drøftes principielt.

Solvenskomiteén består af medlemmer fra direktionen, Kreditkontoret og Økonomiafdelingen. Komiteén har til formål at formulere målsætninger og principper for opgørelsen af det tilstrækkelige kapitalgrundlag og det individuelle solvensbehov. Solvenskomiteén indstiller det individuelle solvensbehov til godkendelse i bestyrelsen.

IT-sikkerhedsudvalget består af et medlem fra direktionen, den ansvarlige for IT-området, IT-sikkerhedschefen samt udvalgte forretningsdirektører. Udvalget har til opgave at rådgive og behandle sager med relation til IT-sikkerhedspolitikken, IT-sikkerhedsregler og -procedurer samt IT-beredskabsplan. IT-sikkerhedsudvalget afholder faste kvartalsvise møder.

3.7 RISIKOSTYRINGSFUNKTIONEN

Direktionen har etableret en Risikostyringsfunktion og udpeget en risikoansvarlig med specifikt ansvar for Risikostyringsfunktionen. Risikostyringsfunktionens ansvarsområde omfatter Spar Nords risiko-behæftede aktiviteter på tværs af risikoområder og organisatoriske enheder samt risici hidrørende fra outsourcete funktioner. Funktionen er ansvarlig for, at risikostyringen i Spar Nord sker på betryggende vis, herunder at der skabes et overblik over Spar Nords risici og det samlede risikobillede. Den risikoansvarlige refererer til direktionen og rapporterer til bestyrelsen og direktionen og bistår bestyrelsens Risikoudvalg i dets arbejde. Risikostyringsfunktionens arbejde tager udgangspunkt i den af bestyrelsen godkendte årsplan.

Afskedigelse af den risikoansvarlige kræver bestyrelsens forudgående godkendelse.

3.8 COMPLIANCE

Spar Nords Compliancefunktion har ansvar for at overvåge overholdelsen af finansiell lovgivning, branchestandarder og Spar Nords interne retningslinjer på alle områder. Funktionen refererer til direktionen, rapporterer til bestyrelsen og direktionen og bemandes med complianceansvarlige samt repræsentanter fra et udsnit af Spar Nords forretningsområder, som beskæftiger sig med decentrale complianceopgaver. Compliancefunktionens arbejde tager udgangspunkt i den af bestyrelsen godkendte årsplan.

Afskedigelse af den complianceansvarlige kræver bestyrelsens forudgående godkendelse.

3.9 DAGLIG STYRING AF RISICI

I det følgende gennemgås den daglige styring af Spar Nords kreditrisiko, markedsrisiko, operationel risiko, likviditetsrisiko samt rapportering.

3.9.1 KREDITRISIKO

Kreditrisiko er risici for tab som følge af, at udlånskunder eller andre modparter misligholder deres betalingsforpligtelser, herunder risiko relateret til kunder med finansielle problemer, store eksponeringer, koncentrationsrisici og risiko på bevilegede, ikke-udnyttede eksponeringer. Under kreditrisiko hører tillige afviklings- og modpartsrisiko.

Den daglige styring af kreditrisiko varetages af kunderådgiverne i samarbejde med de lokale direktører. Decentrale bevillingsretter er på op til 10 mio. kr. og afhænger af kompetencer og behov. Eksponeringer, der størrelsesmæssigt overstiger de decentrale bevillingsretter overgår til behandling i Kreditkontoret eller Kreditkomitéen, og alle eksponeringer over 100 mio. kr. samt nye eksponeringer over 50 mio. kr. skal bevilges af bestyrelsen.

Kreditkomitéen kan bevilge udvidelser på op til 50 mio. kr. på eksponeringer i forhold til seneste bestyrelsesbevilling.

Den overordnede overvågning af Spar Nords kreditrisiko varetages af Bonitetsafdelingen, som overvåger udviklingen i alle eksponeringers kreditbonitet og gennemfører en systematisk bonitetskontrol af kunder i lokale banker. Der er indført ratingsystemer i hele Spar Nord, der anvendes i den decentrale kreditgivning, bl.a. således, at der kan bevilges større udvidelser til kunder i de bedste ratinggrupper end til kunder i de svagere ratinggrupper.

Risiko- og afviklingslines til finansielle modparter bevilges ud fra et instruksierarki i tre niveauer, bestående af bestyrelsen, Kreditkomitéen og direktøren for Handels- og Udlandsområdet, hvor bevillingsretten er tilpasset de enkelte niveauer. Opfølgningen på lines foretages af Økonomaifdelingen, hvilket sikrer funktionsadskillelse. Alle lines vurderes løbende af Handels- og Udlandsområdet, bl.a. med udgangspunkt i den finansielle modparts årsregnskab eller med udgangspunkt i modpartens rating. Eksponeringer bevilget af bestyrelsen genindstilles som minimum hvert år og øvrige eksponeringer genindstilles som minimum hvert 3. år.

3.9.2 MARKEDSRISIKO

Markedsrisiko er en samlet betegnelse for risici for tab på grund af ændringer i kurser eller priser på finansielle instrumenter.

Spar Nords bestyrelse fastlægger de overordnede politikker, rammer og principper, og Økonomiafdelingen har ansvaret for at overvåge og kontrollere, at Spar Nords markedsrisiko ligger inden for de udstukne rammer. Til styring af markedsrisici er der etableret et instruktionshierarki med tre niveauer. På første niveau definerer bestyrelsen rammerne for Spar Nord. På næste niveau videredelegerer direktionen til Spar Nords øvrige enheder, hvoraf Handels- og Udlandsområdet er markant største enhed. På tredje og sidste niveau tildeles direktørerne i Handels- og Udlandsområdet de rammer, som de kan disponere indenfor.

[illegible]

3.9.3 OPERASIONAL RISIKO

Operationel risiko er risici for tab som følge af u hensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige og systemmæssige fejl eller eksterne begivenheder, herunder juridiske risici.

Operationelle risici styres gennem forretningsgange og procedurer, IT-systemer og kontrolforanstaltninger. Ansvar for risikostyringen i denne forbindelse ligger hos de ansvarlige enheder. Der skal udarbejdes risikovurderinger af de enkelte projekter med hensyn til risici, mulige konsekvenser og tiltag til at begrænse disse risici. Spar Nords sikkerhedspolitik, herunder IT-sikkerhedspolitik revideres årligt og godkendes af bestyrelsen.

3.9.4 LIKVIDITETSRISIKO

Likviditetsrisiko er risici for tab som følge af, at Spar Nords finansieringsomkostninger stiger, at Spar Nord afskæres fra at indgå nye forretninger på grund af manglende finansiering eller, at Spar Nord i yderste konsekvens bliver ude af stand til at honorere sine forpligtelser grundet manglende likviditet.

Likviditetsstyringen er opdelt i henholdsvis kortsigtet og langsigtet likviditetsstyring. Styringen af den kortsigtede likviditet er placeret i Handels- og Udlandsområdet, mens styringen af den langsigtede likviditet er placeret i Økonomaifdelingen.

Styringen af Spar Nords samlede likviditet udgøres af en række styringsmekanismer. For den kortsigtede likviditet anvendes daglig opfølgning på LCR, intradag overvågning af bankens likviditet samt stresstest. Den langsigtede likviditet styres gennem fokus på den strategiske likviditet og ligeledes gennem anvendelse af stresstest.

3.9.5 RAPPORTERING

Der anvendes væsentlige ressourcer til løbende at sikre en tilstrækkelig risikorapportering, herunder opfølgning på lovgivnings- og ledelsesmæssige risikorammer.

Rapporteringen til Spar Nords ledelse og relevante interessenter foretages efter faste retningslinjer. Bestyrelsen modtager løbende rapportering på alle de væsentligste risikoområder, hvilket fremgår af efterfølgende figur:

A 10x10 grid of 100 small line segments, each rotated at a different angle, illustrating the concept of a vector field.

OVERBLIK OVER VÆSENTLIGE RISIKORAPPORTERINGER			
	Rapport	Hyppeghed	Indhold
Overordnet risiko-rapportering	Individuelt solvensbehov (ICAAP)	Kvartalsvis	Vurdering af risikoprofilen og opgørelse af det tilstrækkelige kapitalgrundlag. Rapporten indeholder konklusioner på Spar Nords stresstest og vurdering af kapitalbehovet for de enkelte risici. En gang årligt udarbejdes en udvidet version af rapporten.
	Kredit- og balance-rapport	Årlig	Gennemgang og analyse af Spar Nords aktiver, herunder en specifik gennemgang af enkelttekstopponeringer samt en analyse af og vurdering af den fremtidige udvikling på væsentlige brancher og aktivområder.
	Opfølgning på genopretningsindikatorer	Halvårlig	Opfølgning på de i genopretningsplanen fastsatte indikatorer set i forhold til fastsatte grænseværdier.
	Forecast	Kvartalsvis	Forecast opdateres regelmæssigt med henblik på at sikre løbende opfølgning på de forretningsmæssige resultater samt fremskrivninger på resultat, balance, likviditet og kapitalforhold.
	Udvalgte revisions-rapporter	Løbende	Intern Revision udarbejder diverse rapporter inden for bankens risikoområder.
	Rapportering fra Risikostyringsfunktionen	Halvårlig	Rapporteringen indgår som en del af bestyrelsens samlede vurderingsgrundlag. En gang årligt udarbejdes en udvidet version af rapporten.
	Rapportering fra Compliance	Halvårlig	Gennemgang af de væsentligste compliancekontroller samt status på igangværende opgaver. En gang årligt udarbejdes en udvidet version af rapporten.
Kreditrisiko	Bonitetsrapport	Kvartalsvis	Analyse af udviklingen i eksponering, nedskrivninger og tab, herunder porteføljeanalyser på ratingkategorier, størrelse, geografi mv. En gang årligt udarbejdes en udvidet version af rapporten.
	Tab på udlån- og garantier	Kvartalsvis	Rapportering på kvartalets største tab.
	Svage eksponeringer	Halvårlig	Rapport med alle svage eksponeringer større end 50 mio. kr., hvor de gennemgås enkeltvis.
	Engagementsudvidelser over 10 mio. kr.	Månedlig	Rapportering på alle engagementsudvidelser over 10 mio. kr. som ikke har været behandlet i bestyrelsen.
	Overtræk på over 1 mio. kr.	Månedlig	Rapportering på alle enkelte overtræk på over 1 mio. kr.
	Overtræksstatistik	Månedlig	Rapportering af overtræksstatistik på alle bankområder.
Markedsrisiko	Markedsrisikorapport	Månedlig	Gennemgang og analyse af blandt andet Spar Nords aktuelle rente-, aktie- og valutarisiko, herunder den historiske udvikling i udnyttelsen af de bestyrelsesfastsatte rammer og instrukser. Kvartalsvis udarbejdes en udvidet version af rapporten.
Operationel risiko	Risikoredegørelse for Operationel risiko	Årlig	Gennemgang af Spar Nords operationelle risici og foranstaltninger til at imødegå disse.
	Rapportering fra IT	Halvårlig	Gennemgang og opfølgning på Spar Nords IT-sikkerhed og stabilitet på Spar Nords IT-systemer, herunder opfølgning på de outsourcete udviklingsprojekter
Likviditetsrisiko	Likviditetsrisikorapport	Månedlig	Gennemgang og analyse af Spar Nords kort- og langsigtede likviditetsrisiko, herunder Spar Nords likviditetsstresstest samt udviklingen i den historiske udnyttelse af de lovgivningsmæssige og bestyrelsesfastsatte rammer og instrukser. Kvartalsvis udarbejdes en udvidet version af rapporten.
	Opgørelse og vurdering af likviditetsposition og likviditetsrisici (ILAAP)	Årlig	Samlet opgørelse og vurdering af Spar Nords likviditetsposition og likviditetsrisici. Vurderingen understøtter Spar Nords likviditetsstyring og indgår som element i opgørelse af individuelt solvensbehov.

4. Kapitalstyring og solvensbehov

Spar Nord er underlagt dansk og europæisk lovgivning, som fastsætter det samlede kapitalkrav, der finder anvendelse på såvel Banken som på Spar Nord.

4.1 KAPITALPOLITIK

Spar Nord har fastlagt en kapitalpolitik, der sikrer, at Spar Nord til enhver tid overholder den gældende lovgivning, der indebærer følgende tre hovedområder:

- Opgørelse af risikoeksponering samt kapitalkrav
- Individuelt solvensbehov og tilsynsproces
- Markedsdisciplin gennem en række oplysningsforpligtelser

Det individuelle solvensbehov er indeholdt i Lov om finansiel virksomhed (FIL) og dækker over et eventuelt yderligere kapitalkrav, der skal dække de risici, som ikke er tilstrækkeligt dækket af minimumskravet på 8 % i henhold til CRR. Det drejer sig eksempelvis om forretningsrisici samt særlige kreditrisici.

Udover målsætningerne i henhold til den gældende lovgivning har Spar Nord egne fastsatte kapitalmålsætninger, der skal sikre, at Spar Nord råder over kapital, der understøtter fremtidige aktiviteter og vækst under hensyntagen til og i overensstemmelse med Spar Nords overordnede risikoprofil. Samtidig skal kapitalmålsætningerne være en sikkerhed for, at Spar Nord vil kunne modstå tilbageslag i konjunkturerne samt kunne absorbere uventede væsentlige kredittab og væsentlige negative ændringer i værdien af de markedsrisikorelaterede positioner.

Spar Nord har en målsætning om en egentlig kernekapitalprocent på minimum 12,0 og en kapitalprocent på minimum 15,5.

I bestræbelserne på at overholde de beskrevne målsætninger har Spar Nord vedtaget en række politikker og retningslinjer, der skal sikre, at styringen af Spar Nords kapitalforhold er tilstrækkelig.

4.2 UDVIKLING I KAPITALPROCENTERNE

Ultimo 2016 har Spar Nord en egentlig kernekapitalprocent (CET 1) på 14,0, en kernekapitalprocent inkl. hybrid kernekapital på 15,6, en kapitalprocent på 17,7 og solvensbehovet opgjort i procent er på 9,5.

KAPITALPROCENTER

Pct.	2016	2015
Egentlig kernekapitalprocent	14,0	14,4
Kernekapitalprocent – inkl. hybrid kernekapital	15,6	14,9
Kapitalprocent	17,7	17,0
Individuelt solvensbehov	9,5	9,5

4.3 KAPITALGRUNDLAG

Figur 4.1

Kapitalgrundlaget består overordnet af egentlig kernekapital (CET 1), hybrid kernekapital (AT1) samt supplerende kapital (T2).

Kapitalgrundlaget er karakteriseret ved, at aktionærer og kapitalejere er efterstillet de øvrige kreditorer.

4.3.1 USTEDTE KAPITALINSTRUMENTER

Spar Nord har to lån udstedt som hybrid kernekapital med hovedstole på henholdsvis 400 mio. kr. og 450 mio. kr. Herudover er der udstedt to lån som supplerende lånekapital på henholdsvis 400 mio. kr. og 700 mio. kr.

Der er i 2016 sket udstedelse af hybrid kernekapital med en hovedstol på 450 mio. kr.

Spar Nords udstedte hybrid kernekapital og supplerende lånekapital er etableret med vilkår, der lever op til kravene for indregning i kapitalgrundlaget under CRR.

4.3.2 OPGJORT KAPITALGRUNDLAG

Kapitalgrundlaget er i løbet af 2016 forøget med 524,3 mio. kr. Kapitalgrundlaget er hovedsageligt påvirket af fire områder:

- Årets resultat
- Udstedelse af ny hybrid kernekapital
- Hensættelse til forventet udbytte for 2016
- Tilbagekøb af egne aktier

Årets resultat efter skat bidrager positivt med 838 mio. kr. og den udstedte hybride kernekapital bidrager med sin fulde hovedstol på 450 mio. kr.

I modsat retning trækker, at fradrag i kapitalgrundlaget for tilbagekøbet af egne aktier beløber sig til 150 mio. kr.

Endvidere er der hensat 615 mio. kr. til forventet udbytte for 2016, svarende til 5 kr. pr. aktie, hvilket giver tilsvarende negativ effekt på kapitalgrundlaget.

OPGØRELSE AF KAPITALGRUNDLAG

Mio. kr.	2016	2015
Aktiekapital	1.255,3	1.255,3
Andre reserver	22,3	23,2
Overført resultat	6.545,8	6.099,9
Opskrivningshænlæggelser	91,3	96,3
- Tilbagekøb af egne aktier	-150,0	0,0
- Foreslået udbytte ekskl. udbytte for aktier omfattet af aktietilbagekøbsprogrammet	-615,0	-376,6
- Immaterielle aktiver	-159,4	-175,0
- Goodwill i ass. virksomheder	-37,0	-37,0
- Fradrag for kapitalandele > 10 pct.	0,0	0,0
- Fradrag for summen af kapitalandele < 10 pct.	-240,4	-161,1
- Udskudte skatteaktiver	0,0	-6,0
- Forsigtig værdiansættelse	-21,3	-22,0
- Forskel i værdiansættelse samt værdiændring i forpligtelser og sikringsinstrumenter	0,0	0,0
- Regulering tilladt beholdning egne aktier	-25,6	-21,5
- Egne aktier kunder har erhvervet på basis af lånefinansiering	-1,4	-2,2
Egentlig kernekapital efter primære fradrag	6.664,6	6.673,3
Hybrid kernekapital	843,0	393,0
- Fradrag for kapitalandele > 10 pct.	0,0	0,0
- Fradrag for summen af kapitalandele < 10 pct.	-80,1	-120,8
- Forskel i værdiansættelse samt værdiændring i forpligtelser og sikringsinstrumenter	0,0	0,0
Kernekapital (inkl. hybrid kernekapital) efter fradrag	7.427,5	6.945,5
- Supplerende kapital	1.079,6	1.078,0
- Fradrag for kapitalandele > 10 pct.	0,0	0,0
- Fradrag for summen af kapitalandele < 10 pct.	-80,1	-120,8
Kapitalgrundlag efter fradrag	8.427,0	7.902,7

Figur 4.2

Det bemærkes i figur 4.2, at indfasningen af CRR har medført, at det nu er 60 % af de finansielle kapitalandele, der fradrages i den egentlige kernekapital i forhold til 40 % i 2015.

4.4 DEN SAMLEDE RISIKOEKSPONERING

Den samlede risikoeksponering er et vigtigt mål, som bl.a. anvendes ved fastsættelse af minimumskapitalkravet og endvidere anvendes i beregning af de vigtigste risikonøgletal som Spar Nords kapitalprocenter og individuelt solvensbehov.

Den samlede risikoeksponering påvirkes af forskellige faktorer, bl.a. fordelingen af krediteksponering på kundetyper og produkter. Spar Nord opgør den samlede risikoeksponering for kreditrisiko og markedsrisiko med udgangspunkt i standardmetoden. Til beregning af modpartsrisikoen anvendes markedsværdimetoden, mens risikoeksponeringen mod operationel risiko tager udgangspunkt i basisindikatormetoden. Derudover benytter Spar Nord den udbyggede metode for finansielle sikkerheder.

DEN SAMLEDE RISIKOEKSPONERING

Mio. kr.	Kapitalkrav *)		Risikoeksponering	
	2016	2015	2016	2015
Kreditrisiko				
- Centralreg. eller centralbanker	0,1	0,0	1,5	0,0
- Regionale eller lokale myndigheder	0,0	0,0	0,1	0,0
- Offentlige enheder	1,1	0,5	13,9	5,9
- Institutter	24,1	55,2	301,6	690,4
- Erhverv mv.	1.203,6	1.036,7	15.045,1	12.958,7
- Detailkunder	1.115,1	1.098,6	13.938,8	13.732,2
- Eksp. sikret med pant i fast ejd.	155,7	129,9	1.946,0	1.623,9
- Eksp. med restancer eller overtræk	71,0	153,0	887,8	1.912,3
- Højrisikoeksponeringer	100,7	67,3	1.258,3	840,8
- Eksp. med kortsigtet rating	0,0	0,1	0,0	1,5
- Kollektive inv. ordninger	0,2	0,5	2,6	6,4
- Aktieeksponeringer	129,9	143,6	1.623,7	1.795,3
- Andre eksponeringer	120,7	99,4	1.509,0	1.243,1
- Modpartsrisiko	135,0	139,2	1.687,0	1.739,6
Kreditrisiko i alt	3.057,2	2.924,0	38.215,4	36.550,1
Markedsrisiko				
- Gældsinstrumenter	231,3	292,0	2.891,1	3.649,5
- Aktier mv.	32,4	21,9	405,1	274,2
- Valutarisiko	19,2	18,9	240,6	236,1
- Råvarerisiko	0,1	0,2	1,0	2,8
Markedsrisiko i alt	283,0	333,0	3.537,8	4.162,6
Operationel risiko i alt	458,6	463,0	5.732,3	5.787,2
I alt	3.798,8	3.720,0	47.485,5	46.499,9

*) Kapitalkrav er beregnet som 8 pct. af risikoeksponeringen

Figur 4.3

Som det fremgår af figur 4.3, kan størstedelen af den samlede kapitalkrav (80 %) henføres til kreditrisiko.

Den samlede risikoeksponering er i 2016 forøget med 1,0 mia. kr., således at den ultimo 2016 udgør til 47,5 mia. kr.

Den samlede risikoeksponering for kreditrisiko er i 2016 forøget med 1,7 mia. kr. svarende til en forøgelse i kapitalkravet på 0,1 mia. kr. Stigningen i den samlede risikoeksponering for kreditrisiko kan primært henføres til en stigning i eksponeringskategorien erhverv, hvor der har været en stigning i den kreditmæssige eksponering.

Eksponeringer med restancer eller overtræk og højrisikoeksponeringer er reduceret med 0,6 mia. kr. fra 2015 til 2016.

Det øgede kapitalkrav relateret til OTC-forretninger med finansielle modparter (CVA) er tillagt den beregnede modpartsrisiko og udgør en risikoeksponering på 0,2 mia. kr.

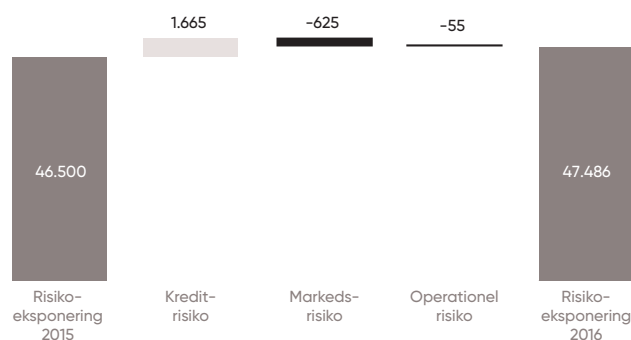
Den samlede risikoeksponering for markedsrisiko er i 2016 reduceret til 3,5 mia. kr. Reduktionen skyldes primært en reduktion i risikoeksponeringen mod gældsinstrumenter, som reduceres med 0,8 mia. kr. som følge af både et fald i Spar Nords obligationsbeholdning samt Spar Nords bruttorenterisiko. Aktierisikoen og valutarisikoen er samlet set forøget med i alt 0,1 mia. kr., hvilket kan henføres til en stigning i aktiebeholdningen i 2016.

Den samlede risikoeksponering for operationel risiko er i 2016 reduceret med 0,1 mia. kr. til i alt 5,7 mia. kr.

Nedenstående figur viser ændringerne i den samlede risikoeksponering fra 2015 til 2016.

ÆNDRING I DEN SAMLEDE RISIKOEKSPONERING

(MIO. KR.)

Figur 4.4

4.5 INDIVIDUELT SOLVENSBEHOV

Spar Nord anvender den såkaldte 8+ model, som Finanstilsynet anvender i sin vejledning. En 8+ tilgang betyder, at der tages udgangspunkt i minimums-kapitalkravet på 8 % af den samlede risikoeksponering (søjle I) med tillæg for risici og forhold, der ikke fuldt ud afspejles i opgørelsen af den samlede risikoeksponering. Med andre ord antages almindelige risici at være dækket af 8 %-kravet, og der skal derfor tages stilling til, i hvilket omfang et institut har risici derudover, som nødvendiggør et tillæg i det internt opgjorte solvensbehov (søjle II).

I Finanstilsynets vejledning er der opstillet benchmarks inden for en række risikoområder for, hvornår Finanstilsynet som udgangspunkt vurderer, at søjle I ikke er tilstrækkeligt, og der dermed skal afsættes tillæg i det individuelle solvensbehov. Endvidere er der så vidt muligt opstillet metoder til beregning af tillæggets størrelse inden for de enkelte risikoområder.

Med afsæt i Finanstilsynets vejledning fastsætter bestyrelsen efter indstilling fra solvenskomiteen Spar Nords tilstrækkelige kapitalgrundlag og individuelle solvensbehov.

Spar Nords opgørelsesmetode følger Finanstilsynets vejledning og er baseret på en vurdering af risici inden for følgende 9 hovedområder, hvoraf de 8 første er direkte kommenteret i Finanstilsynets vejledning:

1. Indtjening
2. Udlånsvækst
3. Kreditrisici
 - Kreditrisiko for store kunder med finansielle problemer
 - Koncentrationsrisiko: Individuelle kunder
 - Koncentrationsrisici: Brancher
 - Koncentration på sikkerheder
 - Koncentration på geografi
 - Koncentration på privat/erhverv
 - Øvrige kreditrisici

4. Markedsrisici
 - Renterisiko
 - Aktierisiko
 - Valutarisiko
5. Likviditetsrisici
6. Operationelle risici
7. Gearing
8. Regulatorisk forfald af kapitalinstrumenter
9. Øvrige risici
 - Bankens forretningsprofil
 - Strategiske risici
 - Omdømmerisici
 - Ejendomme
 - Øvrige

Fastsættelsen af de enkelte områders indflydelse på kapitalbehovet er beregnet direkte via de metoder, som Finanstilsynet har anvist i vejledningen og via supplerende beregninger. På enkelte risikoområder har ledelsen foretaget en skønsmæssig vurdering.

De risikofaktorer, der er medtaget i modellen, er efter Spar Nords opfattelse dækkende for alle de risikoområder lovgivningen kræver, at Spar Nords ledelse skal tage højde for ved fastsættelse af solvensbehovet samt de risici, som ledelsen finder, at Spar Nord har påtaget sig. Det tilstrækkelige kapitalgrundlag er ultimo 2016 opgjort til 4,5 mia. kr., hvilket er 0,1 mia. kr. højere end ultimo 2015.

Spar Nords samlede risikoeksponering steg fra 46,5 mia. kr. ultimo 2015 til 47,5 mia. kr. ultimo 2016. Solvensbehovet opgjort i procent er ultimo 2016 på 9,5.

KAPITALKRAV FORDELT PÅ RISIKOOMRÅDER 2016

Mio. kr. / pct.	Spar Nord Tilstrækkeligt kapitalgrundlag	Spar Nord Kapitalkrav	Banken Tilstrækkeligt kapitalgrundlag	Banken Kapitalkrav
Kreditrisiko	3.558,2	7,5	3.660,5	7,5
Markedsrisiko	384,0	0,8	384,0	0,8
Operationel risiko	458,6	1,0	453,0	0,9
Øvrige risici	117,0	0,2	117,0	0,3
Evt. tillæg, som skyldes lovbestemte krav	0,0	0,0	0,0	0,0
I alt	4.517,8	9,5	4.614,5	9,5

KAPITALKRAV FORDELT PÅ RISIKOOMRÅDER 2015

Mio. kr. / pct.	Spar Nord Tilstrækkelig kapitalgrundlag	Spar Nord Kapitalkrav	Banken Tilstrækkelig kapitalgrundlag	Banken Kapitalkrav
Kreditrisiko	3.453,0	7,4	3.550,6	7,5
Markedsrisiko	422,0	0,9	423,1	0,9
Operationel risiko	463,0	1,0	435,6	0,9
Øvrige risici	100,0	0,2	100,0	0,2
Evt. tillæg, som skyldes lovbestemte krav	0,0	0,0	0,0	0,0
I alt	4.438,0	9,5	4.509,3	9,5

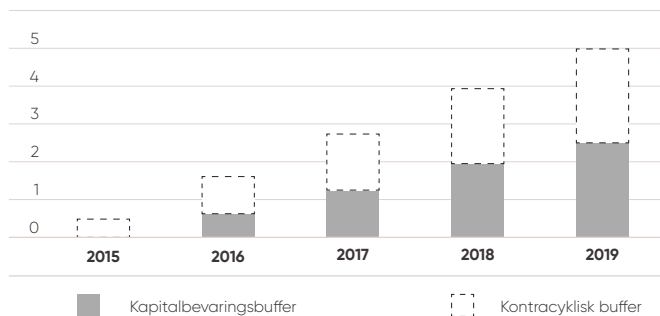
Figur 4.5

4.6 KAPITALBUFFER

I kraft af implementering af kapitalkravsdirektivet CRD IV i Lov om finansiel virksomhed er danske pengeinstitutter forpligtet til at skulle overholde flere bufferkrav. Fælles for alle bufferkravene er, at det alene er egentlig kernekapital, der må anvendes til at opfylde kapitalkravet. Hvis et pengeinstitut ikke opfylder kapitalkravet til bufferne, vil det medføre begrænsninger i pengeinstitutts mulighed for at foretage udbyttebetalinger og andre udlodninger.

Det kombinerede kapitalbufferkrav er summen af den samlede egentlige kernekapital, der er nødvendig for at opfylde kravet om en kapitalbevaringsbuffer, en institutspecifik kontracyklisk kapitalbuffer og en systemisk buffer.

INDFASNING BUFFERKRAV 2015-2019 (PCT.)

Figur 4.6

I 2016 var kapitalbevaringsbufferen 0,625 % i Danmark. Pr. 1. januar 2017 stiger kapitalbevaringsbufferen til 1,25 % af den samlede risikoeksponering. Når kapitalbevaringsbufferen er fuldt indfaset den 1. januar 2019, vil kravet til kapitalbevaringsbufferen udgøre 2,5 % af den samlede risikoeksponering.

Den institutspecifikke kontracykliske kapitalbuffer kan Erhvervs- og Vækstministeren og andre tilsynsmyndigheder i EU/EØS-området fastsætte, hvis udlånsvæksten resulterer i øgede samfundsøkonomiske risici. Den institutspecifikke kontracykliske kapitalbuffer kan som udgangspunkt udgøre mellem 0 % og 2,5 % af den samlede risikoeksponering, når der er sket fuld indfasning i 2019.

En systemisk buffer kan fastsættes af Erhvervs- og Vækstministeren til brug for at forebygge og begrænse langsigtede ikke-cykliske systemiske eller makroprudentielle risici, der ikke er omfattet af CRR. Reglerne er i første omgang anvendt til at fastsætte systemiske buffere for SIFI-institutter. Spar Nord er ikke et SIFI-institut.

4.6.1 DET KOMBINEREDE BUFFERKRAV

På baggrund af den geografiske fordeling af Spar Nords kreditrisici er kapitalkravet til den kontracykliske buffer ultimo 2016 opgjort. Den geografiske fordeling af krediteksponeringer, der er relevant for beregning af den kontracykliske buffer er vist nedenfor.

KREDITEKSPONERING GEOGRAFISK

Pct.	Spar Nord	Banken
Danmark	96,7	96,8
Storbritannien	0,5	0,5
Tyskland	0,6	0,6
Sverige	0,6	0,6
Finland	0,2	0,2
Luxembourg	0,3	0,3
Norge	0,2	0,2
Spanien	0,2	0,1
Schweiz	0,1	0,1
Frankrig	0,0	0,0
USA	0,1	0,1
Øvrige lande	0,5	0,5

Figur 4.7

Udover det institutspecifikke kontracycliske bufferkrav skal Spar Nord også reservere kapital i forhold til kravet til kapitalbevaringsbufferen, som ultimo 2016 var på 0,625 %. Spar Nords kombinerede kapitalbuffer består derfor ultimo 2016 af det institutspecifikke kontracycliske bufferkrav samt kapitalbevaringsbufferen. Det opgjorte kombinerede bufferkrav er vist nedenfor.

DET KOMBINEREDE BUFFERKRAV 2016

	Spar Nord	Banken
Den samlede risikoeksponering (mio. kr.)	47.485,5	48.694,0
Institutspecifik kontracyklisk buffersats (pct.)	0,0	0,0
Kapitalbevaringsbuffersats (pct.)	0,6	0,6
Institutspecifik kontracyklisk bufferkrav (mio. kr.)	5,5	5,5
Kapitalbevaringsbufferkrav (mio. kr.)	296,8	304,3
Det kombinerede bufferkrav (mio. kr.)	302,3	309,8

Figur 4.8

I 2016 er det kombinerede bufferkrav i Spar Nord forøget som følge af en stigning i kapitalbevaringsbuffersatsen fra 0,0 % til 0,625 %.

Spar Nord forventer i 2017, at det institutspecifikke kontracycliske bufferkrav fortsat vil udgøre mindre end 0,1 %, mens kapitalbevaringsbufferen pr. 1. januar 2017 stiger til 1,25 %.

Standardformat for offentliggørelse af oplysningerne vedrørende kravet om overholdelse af kravet om en kontracyklisk kapitalbuffer fremgår af Appendix E.

4.7. OVERDÆKNING I FORHOLD TIL LOVKRAV

Spar Nords kapitalprocent var ultimo 2016 på 17,7 svarende til en overdækning på 7,6 procentpoint i forhold til det samlede kapitalkrav.

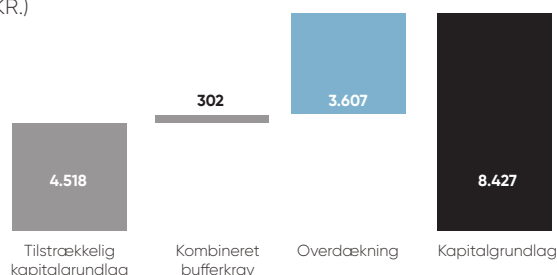
OVERDÆKNING I FORHOLD TIL KAPITALGRUNDLAG

	Spar Nord 2016	Banken 2016	Spar Nord 2015	Banken 2015
Kapitalgrundlag efter fradrag (mio. kr.)	8.427,0	8.427,1	7.902,7	7.966,5
Tilstrækkelig kapitalgrundlag (mio. kr.)	4.517,8	4.614,5	4.438,0	4.509,3
Kombineret bufferkrav (mio. kr.)	302,3	309,8	2,2	2,2
Samlet kapitalkrav (mio. kr.)	4.820,1	4.924,3	4.440,2	4.511,5
Overdækning (mio. kr.)	3.606,9	3.502,8	3.462,5	3.455,0
Kapitalprocent	17,7	17,3	17,0	16,8
Individuelt solvensbehov (pct.)	9,5	9,5	9,5	9,5
Kombineret bufferkrav (pct.)	0,6	0,6	0,0	0,0
Samlet kapitalkrav (pct.)	10,2	10,1	9,5	9,5
Overdækning (procentpoint)	7,6	7,2	7,5	7,3

Figur 4.9

KAPITALKRAV OG OVERDÆKNING

(MIO. KR.)

Figur 4.10

Nedenstående figur viser, at Spar Nords overdækning i forhold til den egentlige kernekapital ultimo 2016 udgjorde 3,6 mia. kr., hvilket svarer til en overdækning på 7,6 procentpoint.

OVERDÆKNING I FORHOLD TIL EGENTLIG KERNEKAPITAL

	Spar Nord 2016	Banken 2016	Spar Nord 2015	Banken 2015
Egentlig kernekapital efter fradrag (mio. kr.)	6.664,6	6.664,7	6.673,3	6.702,4
Samlet krav til egentlig kernekapital (mio. kr.)	3.057,7	3.161,9	3.210,8	3.247,4
Overdækning (mio. kr.)	3.606,9	3.502,8	3.462,5	3.455,0
Egentlig kernekapitalprocent	14,0	13,7	14,4	14,1
Samlet krav til egentlig kernekapital (pct.)	6,4	6,5	6,9	6,8
Overdækning (procentpoint)	7,6	7,2	7,5	7,3

Figur 4.11

Kravet til den egentlige kernekapital er for 2015 opgjort ifølge det regelsæt, der gælder ultimo 2016, hvorfor de to opgjorte værdier er sammenlignelige.

4.8 GEARINGSGRAD

Gearingsgraden beregnes ud fra kernekapitalen sat i forhold til Spar Nords samlede eksponering. Spar Nord har fastsat procedurer med det formål at imødegå risikoen for overdreven gearingsrisiko samt sikre identifikation, styring og overvågning af instituttets gearingsrisiko. Herudover er der udarbejdet metoder til at måle risici for overdreven gearing samt metoder til at vurdere væsentlige ændringer for gearingsgraden. Overdreven gearing er risikoen som resultat af et instituts sårbarhed som følge af gearing eller mulig gearing, som kan kræve uforudsete korrigerende foranstaltninger i dets forretningsplan, herunder nødsalg af aktiver, som vil kunne medføre tab eller justeringer i værdien af dets resterende aktiver.

Der er ligesom for kapitalprocenten en intern målsætning for gearingsgraden i Spar Nord. Det er vurderet, at Spar Nord, ud fra den overordnede risikoprofil, bør have en gearingsgrad på minimum 6 %. Spar Nord har defineret retningslinjer for hvilke tiltag, der eventuelt skal ske, såfremt gearingsgraden falder til et niveau, der strider imod den gældende målsætning.

Der er endnu ikke fastsat en endelig procent for, hvor lav gearingsgraden må være i forhold til lovgivningen. Der er en forventning om, at målet bliver fastsat til 3,0 % svarende til en maksimal gearing på cirka 33 gange egenkapitalen. Spar Nord overholder dette mål med en solid margin, idet Spar Nords gearingsgrad ultimo 2016 er opgjort til 8,1 %. Denne opgørelse er sket på baggrund af det opgjorte kapitalgrundlag i afsnit 4.3.2, der følger reglerne for overgangsordning i henhold til CRR. Ved anvendelse af en kernekapital, der opgøres i forhold til et fuldt indfaset regelsæt, vil gearingsgraden være opgjort til 8,0 %.

GEARINGSGRADEN I PROCENT

	2016	2015
Gearingsgrad ved overgangsordning	8,1	8,0
Gearingsgrad ved fuld indfasning	8,0	7,9

Figur 4.12

Den opgjorte gearingsgrad for 2015 er opgjort ifølge det regelsæt, der gælder ultimo 2016, og de to opgjorte værdier er derfor sammenlignelige.

4.9 BETYDNINGEN AF FREMTIDIGE REGLER TIL KAPITALKRAV

CRD IV og CRR udgør grundstenene i den europæiske regulering af kreditinstitutter og investeringsselskaber og erstattede i 2014 de eksisterende direktiver om udøvelse af virksomhed som kreditinstitut eller investeringsselskab og de nationale implementeringer heraf i medlemsstaterne.

Som følge af overgangsordninger er den fulde effekt af CRR/CRD IV endnu ikke fuldt implementeret. Spar Nords opgørelse viser, at den egentlige kernekapitalsprocent ved fuld indfasning af CRR-forordningen vil være 13,7 ultimo 2016. Dette svarer til en reduktion på 0,3 procentpoint set i forhold til 14,0 % som fremstillet i afsnit 4.2, der er beregnet ud fra overgangsreglerne til CRR. Overgangsreglerne vil igen i 2017 skærpe reglerne for fradrag for kapitalandele. Afledt heraf vil Spar Nords egentlige kernekapitalsprocent blive reduceret med 0,1 procentpoint i 2017 antaget en uændret risikoeksponering.

Finanstilsynet og Finansiell Stabilitet udarbejder i henhold til Lov om finansiel virksomhed planer for afvikling af nødlidende pengeinstitutter. I forbindelse med disse planer, skal der fastsættes et krav til nedskrivningsegne passiver (NEP). De skal sikre, at et nødlidende institut har tilstrækkelige passiver, der er egnede til nedskrivning til at dække både instituttets tab og rekapitalisere instituttet, så kritiske funktioner kan videreføres uden brug af offentlige midler. Det nye krav opdeles derfor i et tabsabsorberingsbeløb og et rekapitaliseringsbeløb.

De præcise tal for det enkelte institut, herunder Spar Nord, forventes at komme til at afhænge af en række faktorer, herunder balancesammensætning, nedskrivninger, solvensbehov og udlåns kvalitet. Det er endnu for tidligt at estimere, hvilken effekt NEP-kravet vil have for den enkelte bank.

Finanstilsynet forventer inden udgangen af 2017 at kunne godkende afviklingsplaner og fastsætte individuelle NEP-krav til pengeinstitutterne.

5. Likviditetsrisiko

Spar Nord er generelt eksponeret over for likviditetsrisiko, når udlåns-, investerings- og fundingaktiviteter resulterer i cashflowmismatch. Ved likviditetsrisiko forstås, at Spar Nord ikke kan opfylde sine betalingsforpligtelser samtidig med opfyldelse af likviditetskrav i lovgivningen. Det er ligeledes en likviditetsrisiko, såfremt manglen på finansiering/funding forhindrer Spar Nord i at opretholde den vedtagne forretningsmodel, eller at Spar Nords omkostninger til likviditetsfremskaffelse stiger uforholdsmæssigt meget.

5.1 LIKVIDITETSPOLITIK

Politikken fastlægger Spar Nords overordnede risikoprofil for likviditetsrisiko og finansieringsstruktur samt den overordnede organisatoriske ansvarsfordeling på likviditetsområdet med henblik på lønsomt at understøtte Spar Nords forretningsmodel.

Målet med likviditetspolitikken er at sikre, at Spar Nord til ethvert tidspunkt har en likviditetsrisiko, der står i et naturligt forhold til den overordnede risikoprofil. Likviditetspolitikken skal ligeledes sikre, at Spar Nord til ethvert tidspunkt har en tilstrækkelig håndtering og styring af likviditeten, kan opfylde sine betalingsforpligtelser, overholde gældende lovgivningskrav samt understøtte fremtidige aktiviteter og vækst. Endeligt skal likviditetspolitikken sikre en finansieringsstruktur, som optimeres i forhold til risiko og pris.

5.2 STYRING, OVERVÅGNING OG RAPPORTERING

Med udgangspunkt i de af bestyrelsen fastsatte politikker og målsætninger har direktionen udstukket operationelle rammer og specifikke limits, hvor Handels- og Udlandsområdet har ansvaret for styring af Spar Nords kortsigtede likviditet, og Økonomiafdelingen har ansvaret for styringen af Spar Nords langsigtede funding.

Spar Nord opgør den strategiske likviditet som indlån ekskl. repo-forretninger, seniorlån, udstedte obligationer, efterstillede kapitalindskud og egenkapital fratrukket udlån ekskl. reverse repoforretninger. Derimod medregnes efterstillede kapitalindskud, seniorlån og udstedte obligationer, som har forfald inden for 12 måneder, ikke i opgørelsen af strategisk likviditet.

Det er Spar Nords målsætning i likviditetspolitikken, at LCR minimum udgør 100 % i henhold til LCR-forordningen. Det er endvidere Spar Nords målsætning at have en likviditetsoverdækning efter Lov om finansiel virksomhed § 152 på minimum 50 % opgjort i forhold til egen likviditet. Det vil sige, at Spar Nords målsætning til overdækning er ekskl. indregning af puljeaktiver. Det er ligeledes en målsætning, at Spar Nord holder sig inden for grænseværdien for Funding ratio fastsat i Tilsynsdiamanten.

Økonomiafdelingen har ansvaret for at opgøre, overvåge og kontrollere, at Spar Nords likviditetsrisiko ligger inden for de udstukne rammer. Der foretages regelmæssig rapportering til bestyrelsen, direktionen og Finanstilsynet.

5.3 UDVIKLING I 2016

Spar Nords likviditetssituation er styrket gennem 2016. Således er Spar Nords strategiske likviditet forøget med 1,2 mia. kr. til 20,7 mia. kr. sammenlignet med ultimo 2015. Tilsvarende er Spar Nords LCR-nøgletal opgjort til 171 % ultimo 2016 mod 145 % ultimo 2015. Likviditetsoverdækningen iht. § 152 er opgjort til 308 % ultimo 2016 mod 296 % ultimo 2015. Udviklingen er primært drevet af en stigning i nettoind- og udlånet for bankaktiviteter på 1,6 mia. kr. i 2016.

Likviditetsstyring i Spar Nord					
	Kortsigtet likviditetsstyring		Likviditets-stresstest	Styring af fundingkilder og -behov	Langsigtet likviditetsstyring
Formål	Sikre at Spar Nord på kort, operationelt sigt altid kan svare sine forpligtelser Sikre opfyldelse af forsvarlig likviditet jf. FIL §152	Sikre at Spar Nord på et kort 30-dages sigt har tilstrækkelig likvide aktiver af god kvalitet til at imødestå et hårdt stressscenario Sikre opfyldelse af Liquidity Coverage Ratio (LCR) jf. CRR	Sikre at Spar Nord i rimelig tid er opmærksom på fremtidige likviditets- og refinansieringsrisici Stresstest udarbejdes på 12 måneders sigt	Sikre at Spar Nord har en diversificeret og balanceret fundingstruktur Sikre at Spar Nord har overblik over fremtidigt fundingbehov fordelt på fundingkilder	Sikre at Spar Nord på lang sigt har inddækket et evt. indlåns-udlåns-mismatch Sikre opfyldelse af Finanstilsynets Funding Ratio jf. Tilsynsdiamanten og Net Stable Funding Ratio jf. CRR
Styringsredskab	Decentralt instruksmål	Decentralt instruksmål	Centralt instruksmål	Centralt instruksmål	Centralt instruksmål
Overvågning/kontrol	Markets	Markets	Funding	Funding	Funding
Modtager	Direktionen/Bestyrelsen	Direktionen/Bestyrelsen	Direktionen/Bestyrelsen	Direktionen/Bestyrelsen	Direktionen/Bestyrelsen
Model	GAP analyse	GAP analyse/Simuleringsværktøj	GAP analyse/Fremskrivning	GAP analyse/Fremskrivning	GAP analyse
Nøgletal/model til opfølgning	Likviditetsberedskab 5 ugers regel	Liquidity Coverage Ratio 30 dages regel	Likviditets-stresstest	Likviditets-fremskrivning	Strategisk likviditet

Figur 5.1

5.4 KORTSIGTET LIKVIDITET

Spar Nord har igennem flere år arbejdet med en fast model til styring af kortsigtet likviditet. Modellen opgør udviklingen i Spar Nords likviditet under forudsætning af, at al pengemarkedsfunding forfalder kontraktuelt og ikke fornyes. Dette gøres dagligt for en periode på 8 uger. Bestyrelsen fastsætter det tidsrum, som Spar Nord efter modellen skal have positiv likviditet.

Sideordnet med ovenstående har Spar Nord en model til overvågning og styring af intradag likviditet.

5.5 LIKVIDITETSBEREDSKAB

§ 152 udfases ved udgangen af 2016 og sidste opgørelse heraf er ultimo 2016. Ultimo 2016 er der således stadig to lovkrav til likviditetsberedskabet, § 152 og LCR.

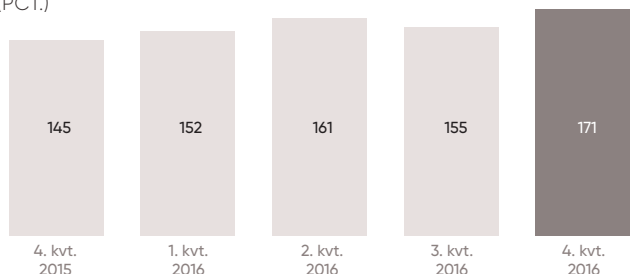
5.5.1 LIKVIDITETSBEREDSKAB IHT. LCR

Efter ikrafttrædelsen af LCR pr. 1. oktober 2015 er LCR blevet en integreret del af den kortsigtede likviditetsstyring i Spar Nords likviditetsstyringsfunktion.

LCR opgøres ultimo 2016 til 171 %, hvilket er i komfortabel afstand til Spar Nords målsætning om LCR på minimum 100 %. Overdækningen på 71 procentpoint svarer til 6,8 mia. kr. i overskudslikviditet. Overdækningen i forhold til lovkravet på 70 % er på 101 procentpoint. LCR blev ultimo 2015 opgjort til 145 %.

LIQUIDITY COVERAGE RATIO (LCR)

(PCT.)

Figur 5.2

Likviditetsberedskabet iht. LCR udgøres i al væsentlighed af statsfordringer (Level 1A aktiver) og realkreditobligationer med særdeles stor likviditet og særdeles høj kreditkvalitet (Level 1B aktiver).

LIQUIDITY COVERAGE RATIO

Mia. kr.	2016	2015
Likviditetsberedskab	16,3	15,9
Likviditetskrav	9,5	10,9
LCR (pct.)	171	145

Figur 5.3

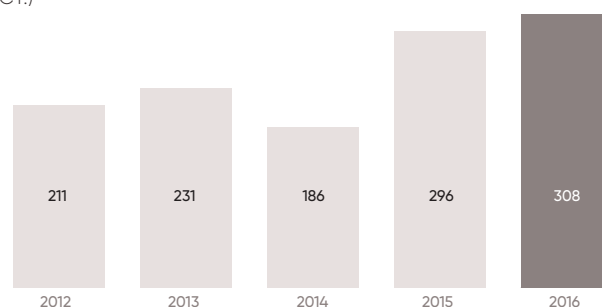
5.5.2 LIKVIDITETSBEREDSKAB IHT. § 152

Spar Nords styring af kortsigtet likviditet skal sikre tilstrækkelig fri likviditet, således at Spar Nord til enhver tid lever op til minimumskravet til likviditetsoverdækning i henhold til § 152 samt til grænseværdien på 50 % fastsat i Tilsynsdiamanten. Fri likviditet defineres som ubelånte, likvide fondsaktiver, anfordringsindskud i kreditinstitutter, indskudsbeviser og kontantbeholdning.

Likviditetsoverdækningen i henhold til minimumskrav i § 152 udgjorde ultimo 2016 25,1 mia. kr. mod 22,8 mia. kr. ultimo 2015. Omregnes overdækningen til procent, svarer det til en overdækning på 308 % i 2016, mens overdækningen i 2015 var på 296 %.

LIKVIDITET I FORHOLD TIL LIKVIDITETSKRAV (§ 152)

(PCT.)

Figur 5.4

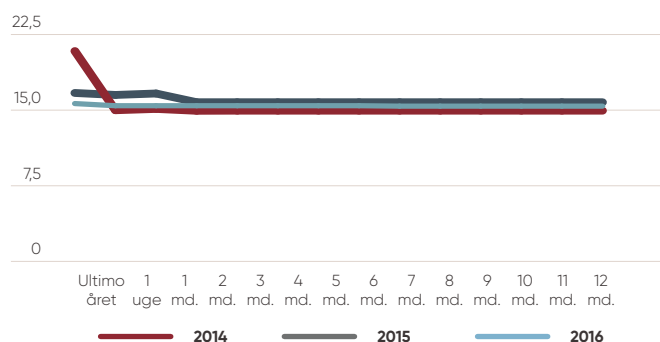
5.6 STRESSTEST

Som supplement til Spar Nords likviditetsstyringsmodeller udarbejder Spar Nord interne stresstests. Stresstestene udarbejdes for en 12 måneders periode og opgøres i tre fast definerede scenarier: Et virksomhedsspecifikt, et markedsspecifikt og et kombinations-scenario. Spar Nord udarbejder endvidere en stresstest svarende til Moody's "12 måneder uden hjælp". Som forudsætning her er Spar Nord afskåret fra kapitalmarkederne i opgørelsesperioden, hvorfor seniorlån, udstedte obligationer og efterstillede kapitalindskud ikke refinansieres ved udløb. På den anden side forbliver den stabile indlånsbase en tilgængelig finansieringskilde, mens der kun forudsættes en moderat reduktion i Spar Nords aktiver.

Som det fremgår af efterfølgende figur, har Spar Nord positiv likviditet i den fulde periode på 12 måneder.

MOODY'S 12 MÅNEDER UDEN HJÆLP

(MIA. KR.)

Figur 5.5

Foruden Spar Nords egne stresstests og Moody's "12 måneder uden hjælp" udarbejdes månedlige likviditetsstresstest til Finanstilsynet. Spar Nords egne stresstest er baseret på § 152, som udfases ved udgangen af 2016. Spar Nord vil fremadrettet benytte en stresstest baseret på LCR. Idet både § 152 og LCR er gældende lovkrav ultimo 2016 har Spar Nord udarbejdet stresstests både ift. § 152 og LCR.

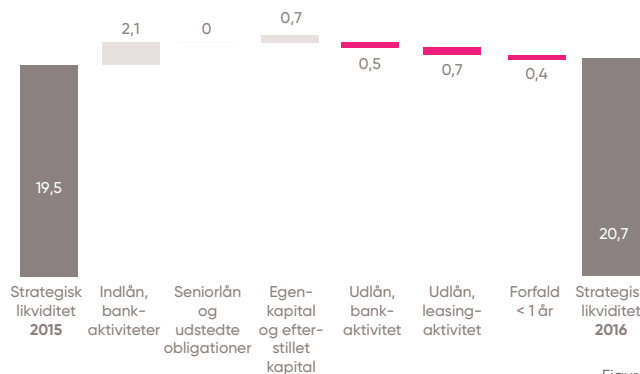
Begge stresstests er udarbejdet på 12 måneders sigt, og begge har levet op til lovgivningskrav samt interne målsætninger i perioden.

5.7 STRATEGISK LIKVIDITET

Spar Nords strategiske likviditet opgør den langsigtede likviditet. Ved udgangen af 2016 havde Spar Nord en strategisk likviditet på 20,7 mia. kr. Det svarer til en forøgelse på 1,2 mia. kr. sammenlignet med ultimo 2015, hvor strategisk likviditet blev opgjort til 19,5 mia. kr.

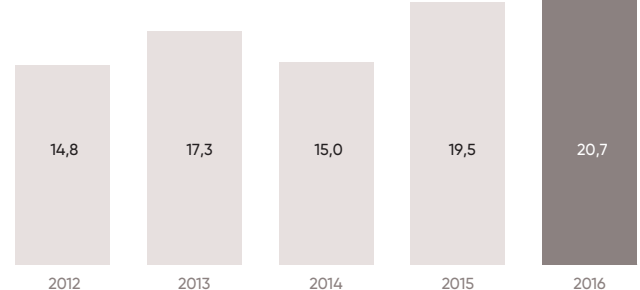
Stigningen i strategisk likviditet kan hovedsageligt henføres til en vækst i bankindlån på 2,1 mia. kr., som i nogen grad modsvares af en stigning i udlån til bank- og leasingaktiviteter på 1,2 mia. kr. I december 2016 optog Spar Nord hybrid kernekapital på 0,45 mia. kr., der sammen med konsolidering bidrager positivt med 0,7 mia. kr. til strategisk likviditet. Derimod har 0,4 mia. kr. af den efterstillede kapital forfald inden for 1 år påvirket strategisk likviditet i nedadgående retning.

UDVIKLING I STRATEGISK LIKVIDITET (MIA. KR.)

Figur 5.6

STRATEGISK LIKVIDITET (MIA. KR.)

Figur 5.7

5.8 FUNDING- OG FORFALDSSTRUKTUR

Spar Nords aktiviteter finansieres overvejende gennem fire fundingkilder:

- Kundeindlån
- Lån eller repotransaktioner hos andre kreditinstitutter og Nationalbanken
- Udstedte obligationer og seniorlån
- Efterstillede kapitalindskud og egenkapital

Samlet set er Spar Nords funding ultimo 2016 forøget med 1,2 mia. kr. til 58,6 mia. kr. sammenlignet med ultimo 2015. Den væsentligste ændring i Spar Nords funding er en stigning i indlånet på 1,7 mia. kr. Derudover har optagelsen af ny hybrid kernekapital i december 2016 på 0,45 mia. kr. været medvirkende til den øgede funding. Et fald i anvendelsen af repo'er og genkøb samt gæld til centralbanker og kreditinstitutter har i mindre grad reduceret stigningen i fundingen ved udgangen af 2016. Indlån er fortsat Spar Nords største fundingkilde og udgør ultimo 2016 79,2 % af Spar Nords samlede funding.

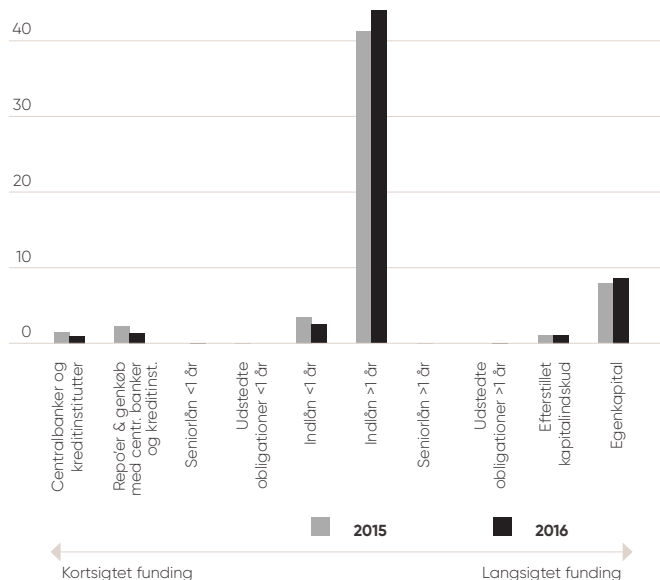
Samlet set udgør Spar Nords langsigtede funding (funding med en løbetid over 1 år) i alt 91,7 %, hvilket er 4,2 procentpoint højere end ultimo 2015.

FUNDING

Mio. kr. / Pct.	2016	2015	2016	2015
Centralbanker og kreditinstitutter	981,3	1.478,4	1,7	2,6
Repo'er og genkøb med centralbanker og kreditinstitutter	1.399,7	2.197,5	2,4	3,8
Seniorlån < 1 år	0,0	0,0	0,0	0,0
Udstedte obligationer < 1 år	0,0	0,0	0,0	0,0
Indlån < 1 år	2.483,0	3.511,2	4,2	6,1
Indlån > 1 år	43.981,2	41.225,1	75,0	71,8
Seniorlån > 1 år	48,8	63,6	0,1	0,1
Udstedte obligationer > 1 år	0,0	0,0	0,0	0,0
Efterstillet kapitalindskud	1.093,2	1.088,8	1,9	1,9
Egenkapital	8.627,1	7.887,0	14,7	13,7
I alt	58.614,3	57.451,6	100,0	100,0

Figur 5.8

FUNDINGSTRUKTUR (MIA. KR.)

Figur 5.9

6. Kreditrisiko

Kreditrisiko er risikoen for tab som følge af, at udlånskunder eller andre modparter misligholder deres betalingsforpligtelser, herunder risici ved kunder med finansielle problemer, risici relateret til store eksponeringer, koncentrationsrisici og risiko på bevilgede, ikke udnyttede eksponeringer. Under kreditrisiko hører tillige afviklings- og modpartsrisiko. Afviklingsrisiko er den risiko, der opstår, når betalinger afvikles, f.eks. betalinger for valutatransaktioner og handel med finansielle instrumenter, herunder derivater. Risikoen opstår, når Spar Nord fremsender betalinger, før det er sikret, at modparten har opfyldt sine forpligtelser. Modpartsrisiko er risikoen for tab som følge af en kundes misligholdelse af OTC-derivater og værdipapirfinansieringsinstrumenter.

6.1 KREDITPOLITIK

Spar Nords samlede kreditrisiko styres med udgangspunkt i Spar Nords kreditpolitik, som sammen med de overordnede rammer for risikotagning fastsættes af bestyrelsen. Det centrale formål med Spar Nords kreditpolitik er at sikre et afbalanceret forhold mellem indtjening og risiko, samt at risikotagning altid er forudkalkuleret.

Det er Spar Nords indstilling, at al kreditgivning skal være baseret på indsigt i kunders økonomiske forhold, og at kreditværdighed (kundens evne og vilje til at opfylde nuværende og fremtidige forpligtelser) er et væsentligt parameter i alle kundeforhold.

Spar Nord lægger vægt på at skabe langvarige kunderelationer og ønsker ikke at bruge risikovillighed som et konkurrenceparameter. Spar Nord ønsker kun at indgå i forretninger, som er i overensstemmelse med god forretningsetik, og som ikke belaster Spar Nords omdømme og professionelle image.

Spar Nord har som hovedregel, at der ikke ydes lån og kreditter alene ud fra de stillede sikkerheder. Kunden skal således have både vilje og evne til at tilbagebetale de ydede lån, uden at Spar Nord skal realisere sikkerheder.

I bestræbelserne på at sikre god risikomæssig diversificering af krediteksponeringen har Spar Nord fastlagt en række interne målsætninger. Spar Nord ønsker ikke at være eksponeret imod enkelte kunder eller brancher, som alene kan true Spar Nords selvstændighed. Der er derfor fastsat en begrænsning på enkelteksponeringer til maksimalt 500 mio. kr., hvoraf den usikrede del som hovedregel maksimalt må udgøre 175 mio. kr.

Eksponeringer med finansielle institutter under tilsyn samt repo- og reverse repoforretninger er ikke omfattet af denne begrænsning.

Ved opgørelsen af eksponeringsstørrelserne anvendes de anerkendte kreditrisikojusteringer, som fremgår af afsnittet vedrørende Store eksponeringer i CRR-forordningen. For samhandelspartnere i den finansielle sektor med en ekstern kreditvurdering på investment grade niveau gælder lovgivningens begrænsninger, og for andre samhandelspartnere i den finansielle sektor gælder en internt fastsat grænse på 700 mio. kr.

Spar Nord har fastsat målsætninger for den branchemæssige diversifikation af udlån og garantier, således at der for væsentlige brancher er givet intervaller for eksponeringens ønskede andel af den samlede eksponering.

MÅLSÆTNING FOR BRANCHER

Pct.	Andel af samlet eksponering*
Landbrug	5 - 10
Fast ejendom	10 - 15
Finansiering og forsikring	5 - 10
Industri og råstofudvikling	5 - 10
Handel	5 - 15
Energiforsyning	4 - 8
Private	30 - 40

*eksklusiv reverse repoforretninger

Figur 6.1

Endelig har Spar Nord i sin kreditpolitik besluttet, at der ønskes indsig i kunders eventuelle eksponering med andre pengeinstitutter.

6.2 STYRING, OVERVÅGNING OG RAPPORTERING

Kreditprocessen i Spar Nord er centralt styret. De decentrale bevillingsretter er på op til 10 mio. kr. for eksisterende kunder.

I forhold til nye kunder er bevillingsretten typisk på det halve af bevillingsretten for eksisterende kunder. Beføjelserne på kreditområdet er styret af to faktorer: De enkelte lokale direktørers evner og behov samt ønsket om at en vis andel af bevillingerne fra de lokale banker skal behandles i Kreditkontoret.

Den daglige styring af kreditrisiko varetages af kunderådgiverne i samarbejde med de lokale direktører. Eksponeringer, der overstiger den decentrale bevillingsramme, behandles i Kreditkontoret, Kreditkomitéen eller bestyrelsen. Kreditkontoret kan bevilge eksponeringer op til 50 mio. kr. for eksisterende kunder og 25 mio. kr. for nye kunder. Kreditkomitéen kan bevilge alle eksponeringer op til 100 mio. kr. og for nye op til 50 mio. kr. Alle eksponeringer over 100 mio. kr. og alle nye over 50 mio. kr. skal bevilges af bestyrelsen. Kreditkomitéen kan dog bevilge udvidelser på op til 50 mio. kr. på eksponeringer i forhold til seneste bestyrelsesbevilling.

Den overordnede overvågning af Spar Nords kreditrisiko varetages af Bonitet/analyseafdelingen. Denne afdeling overvåger udviklingen i alle eksponeringers kreditbonitet og gennemfører en systematisk bonitetskontrol af hele kreditporteføljen.

Alle nye eksponeringer til privatkunder over 100.000 kr. og erhvervs-kunder over 300.000 kr. gennemgås af Bonitetsafdelingen. Der sker løbende registrering af nye kunder med svag bonitet.

Spar Nord har udviklet IT-værktøjer til styring og overvågning af kreditrisikoen. Overvågningen foregår bl.a. via Spar Nords kreditanaly-sesystem, hvori de væsentligste data omkring krediteksponeringer og kunders økonomi registreres. Målet er at afdække faresignaler på et tidligt tidspunkt og samtidig overvåge den bonitmæssige udvikling i porteføljer og organisatoriske enheder.

Der gennemføres hver måned en statistisk baseret rating af både privat- og erhvervskunder. Ratingsystemer anvendes i den decentrale kreditgivning, således at der kan bevilges større udvidelser til de bedste ratinggrupper end til de svageste. Systemerne anvendes desuden i overtræksstyring og prissætning.

Som led i Spar Nords kreditbehandling risikoklassificeres alle ikke-misligholdte kunder efter sandsynligheden for, at den enkelte kunde defaultter (misligholder) inden for de kommende 12 måneder. Kunderne inddeles i grupperne 1 til 9, hvor gruppe 9 indeholder kunder med højeste risiko. Sandsynligheden for default estimeres statistisk ved hjælp af Spar Nords ratingsystemer, som bygger på forskellige modeller for de forskellige kundesegmenter.

For erhvervskunderne baserer modellen sig på tre komponenter: En regnskabskomponent, som ud fra kundens seneste regnskaber risikoklassificerer kunden. En adfærdskomponent, som klassificerer kunden ud fra kundens kontoadfærd og bevillingshistorik. Den tredje komponent er et konjunkturlement, som korrigerer klassifikationen ud fra konjunkturudviklingen.

Helt nye erhvervskunder klassificeres ud fra regnskabskomponenten, samt konjunkturkomponenten indtil 6. måned, hvor også adfærdskomponenten bidrager.

For privatkunderne baserer modellen sig alene på en adfærdskomponent og en konjunkturkomponent.

Helt nye privatkunder i Spar Nord risikoklassificeres ud fra en ansøgningsscoremodel, der baserer sig på klassiske kreditnøgletal som formue, indkomst, rådighedsbeløb mm. Denne model er en kombination af en statistisk model og en ekspertmodel. Efter 6 måneder adfærdsscores kunderne, og de to modeller vægtes sammen i overgangsperioden indtil 12. måned, hvorefter ratingen alene baseres på adfærd.

Endvidere arbejder Spar Nord med en kvalitativ risikoklassificering, svag-markering, som sættes af rådgiveren, hvis kunden udviser faretegn. Disse faretegn kan for privatkunder være skilsmisse, arbejdsløshed osv. og for erhverv være afsætningsproblemer, tab af nøglepersoner, tab af leverandører mm.

For privatkunder, der er svag-markeret og ikke-defaultet, vil kunden blive 'down-graded' én ratinggruppe, dog kan en svag-kunde ikke tilhøre de bedste ratinggrupper (1 og 2).

For erhvervskunderne rates svag- og ikke svag-kunder hver for sig i to forskellige modeller. Begge modeller bygger dog på de samme komponenter.

6.3 UDVIKLING I 2016

Spar Nord har i 2016 generelt oplevet en tilfredsstillende udvikling i udlånsporteføljen. Både privatkunderne og erhvervskunderne har de seneste tre år ligget på et stabilt og tilfredsstillende niveau for boniteten. Risikoniveauet på landbrugskunder er fortsat højt, hvilket skyldes en høj default-andel, blandt andet som følge af dårlig indtjening.

Volumenmæssigt har der i 2016 været vækst på både privat- og erhvervskundesiden. Væksten, som er på 1,2 mia. kr. og kommer efter et par år med faldende tendens, kan blandt andet henføres til en god tilgang af nye kunder.

Formidling af realkreditlån til privat- og erhvervskunderne udviser også i 2016 en stigning.

6.4 KREDITEKSPONERING

Spar Nords samlede krediteksponering kan henføres dels til udlånsaktiviteter, dels til handelsaktiviteter i form af obligationer og finansielle instrumenter mv.

Figuren nedenfor viser Spar Nords samlede regnskabsmæssige krediteksponering ultimo 2016 og ultimo 2015.

SPAR NORDS REGNSKABSMÆSSIGE KREDITEKSPONERING INKL. UNDERKURS PÅ OVERTAGNE EKSPONERINGER, HENSÆTTELSE OG DAGSVÆRDIREGULERING

Mio. kr.	2016	2015
Reverse repoforretninger med kunder	6.253,4	4.155,1
Udlån til amortiseret kostpris	35.092,2	33.884,2
Udlån i alt	41.345,6	38.039,3
Garantiforpligtigelser	12.334,1	9.585,2
Krediteksponering på udlån og garantier netto	53.679,7	47.624,5
Nedskrivninger på udlån og garantier	1.876,9	1.826,0
Underkurs af overtagne eksponeringer	103,3	161,5
Krediteksponering på udlån og garantier brutto	55.659,9	49.612,0
Anfordringstilgodehavender centralbanker	595,3	610,4
Reverse repoforretninger med kreditinstitutter og centralbanker	1.452,8	1.340,6
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	726,0	1.400,7
Anfordrings- og tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	2.774,1	3.351,7
Regnskabsmæssig krediteksponering udlånsaktiviteter	56.453,8	50.976,2
Positive markedsværdier	1.284,2	1.423,6
Krediteksponering aktiver i handelsbeholdningen	15.147,5	16.195,9
Krediteksponering andre finansielle investeringsaktiver	1.345,8	1.516,0
Kapitalandele i associerede virksomheder	118,4	82,4
Regnskabsmæssig krediteksponering	74.349,7	70.194,1

Figur 6.2

Spar Nords nedskrivningskonto og underkurs på overtagne eksponeringer udgør i alt 1.980,2 mio. kr. ultimo 2016.

NEDSKRIVNINGSKONTO OG UNDERKURS PÅ UDLÅN OG GARANTIER

	Nedskrivnings-konto		Underkurs på overtagne eksponeringer		Nedskrivnings-konto/underkurs	
Mio. kr.	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Spar Nord	1.876,9	1.826,0	103,3	161,5	1.980,2	1.987,5

Figur 6.3

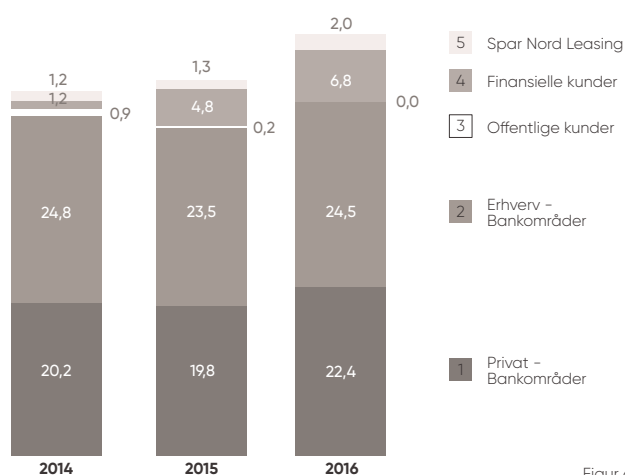
6.5 UDLÅN OG GARANTIER

Spar Nords samlede udlån og garantier før modregning af nedskrivninger og underkurs på overtagne eksponeringer udgør 55,7 mia. kr. ultimo 2016 mod 49,6 mia. kr. ultimo 2015 svarende til en vækst på 12 %. Stigningen på 6,1 mia. kr. kan henføres til en stigning i udlån på 3,4 mia. kr. og en stigning i garantier på 2,7 mia. kr.

I Spar Nords løbende risikoovervågning opdeles kunderne i 5 grupper: Privat – Bankområder, Erhverv – Bankområder, Offentlige kunder, Finansielle kunder og Spar Nord Leasing.

Udviklingen i disse kundegrupper fremgår af nedenstående figur.

SPAR NORDS EKSPONERINGSFORDELING GRUPPERET (MIA. KR.)

Figur 6.4

Krediteksponeringen mod private kunder i Spar Nords Lokale Banker er i løbet af 2016 steget med 2,6 mia. kr. svarende til 13 %. Stigningen fordeler sig med 2,3 mia. kr. på garantier og en stigning i udlån på 0,3 mia. kr.

Krediteksponeringen mod erhvervskunder i Spar Nords Lokale Banker er i løbet af 2016 steget med 1,0 mia. kr. svarende til 4 %. Stigningen udgør 0,5 mia. kr. udlån og 0,5 mia. kr. garantier.

Krediteksponeringen mod offentlige kunder er faldet fra 0,2 mia. kr. ultimo 2015 til 0,0 mia. kr. ultimo 2016.

Krediteksponeringen mod finansielle kunder er steget med 2,0 mia. kr. til 6,8 mia. kr. Stigningen skyldes primært forøgelsen i reverse repoforretninger.

Endelig er krediteksponeringen mod leasingkunder steget med 0,7 mia. kr.

6.5.1 BRANCHEFORDELING

Nedenstående figur viser fordelingen af Spar Nords udlån og garantier på brancher ultimo 2016 og ultimo 2015 samt de senest tilgængelige tal for den gennemsnitlige branchefordeling på sektorniveau.

SPAR NORDS BRANCHEFORDELING

Branche Mio. kr./Pct.	Udlån og garantier 2016	Udlån og garantier 2016	Udlån og garantier 2015	Udlån 2016	Udlån og garantier Sektoren 2015
Offentlige myndigheder	36,9	0,1	0,5	0,1	2,8
Landbrug, jagt og skovbrug	3.394,0	6,1	7,0	7,5	4,3
Fiskeri	106,8	0,2	0,2	0,2	
Industri og råstofudvinding	2.650,3	4,8	5,1	5,2	6,3
Energiforsyning	1.746,3	3,1	4,0	3,6	1,8
Bygge- og anlæg	1.927,9	3,5	3,1	3,5	1,8
Handel	3.858,0	6,9	7,1	7,8	5,0
Transport, hoteller og restauranter	1.673,7	3,0	3,1	3,6	3,3
Information og kommunikation	196,4	0,3	0,2	0,3	0,8
Finansiering og forsikring	9.011,4	16,2	13,4	19,1	24,9
Fast ejendom	6.066,0	10,9	11,3	11,0	10,6
Øvrige erhverv	2.651,3	4,8	5,1	5,4	5,7
Erhverv i alt	33.319,0	59,9	60,1	67,3	67,3
Privatkunder i alt	22.340,9	40,1	39,9	32,7	32,7
I alt	55.659,9	100,0	100,0	100,0	100,0

Figur 6.5

Som det fremgår af figuren kan en relativ stor andel af Spar Nords udlån og garantier henføres til privatkunder, hvor garantierne ultimo 2016 fortsat ligger på et højt niveau. På erhvervsområdet er Spar Nords eksponering mod finansiering og forsikring med 16 % markant lavere end sektorens gennemsnit, mens Spar Nord med 6 % er mere end gennemsnitligt eksponeret mod landbrug.

SPAR NORDS NEDSKRIVNINGER OG OVERTAGET UNDERKURS - BRANCHEFORDELT

Branche Mio. kr./Pct.	Mio. kr. 2016	Mio. kr. 2015	Pct. 2016	Pct. 2015	Sektoren Pct. 2015
Offentlige myndigheder	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Landbrug, jagt og skovbrug	755,1	832,6	38,1	41,9	21,4
Fiskeri	2,0	2,1	0,1	0,1	
Industri og råstofudvinding	50,9	57,2	2,6	2,9	5,8
Energiforsyning	28,2	13,7	1,4	0,7	1,1
Bygge- og anlæg	59,2	59,6	3,0	3,0	4,4
Handel	84,4	92,1	4,3	4,6	5,7
Transport, hoteller og restauranter	63,5	45,3	3,2	2,3	4,0
Information og kommunikation	7,0	0,9	0,3	0,0	0,4
Finansiering og forsikring	113,4	63,2	5,7	3,1	7,5
Fast ejendom	336,0	321,3	17,0	16,2	14,8
Øvrige erhverv	91,3	72,9	4,6	3,7	5,6
Erhverv i alt	1.591,0	1.560,9	80,3	78,5	70,7
Privatkunder i alt	389,2	426,6	19,7	21,5	29,3
I alt	1.980,2	1.987,5	100,0	100,0	100,0

Figur 6.6

Spar Nords samlede nedskrivningssaldo udgør 2,0 mia. kr. svarende til 3,6 % af Spar Nords udlån og garantier ultimo 2016. Nedskrivningssaldoen er ultimo 2016 uændret i forhold til ultimo 2015. Nedskrivninger på landbrug er faldet med 78 mio. kr. i 2016 og udgør 755 mio. kr. ultimo 2016 svarende til 38 % af de samlede nedskrivninger imod 42 % ultimo 2015. Ultimo 2016 svarer den samlede nedskrivning på landbrug til 22 % af de samlede udlån og garantier til landbrug.

UDLÅN OG GARANTIER FORDELT PÅ EKSPONERINGSSTØRRELSE *)

Mio. kr.	Antal 2016	Antal 2015	Andel i pct. 2016	Andel i pct. 2015
0 - 0,1	50.124	51.827	1,3	1,5
0,1 - 0,5	34.992	34.920	11,2	12,3
0,5 - 1,0	12.445	11.490	11,9	11,9
1,0 - 5,0	8.017	6.985	26,4	23,7
5,0 - 10,0	891	851	9,5	8,9
10,0 - 20,0	388	406	8,7	8,9
20,0 - 50,0	248	233	12,1	11,5
50,0 - 100,0	66	73	7,2	8,3
100,0 -	47	46	11,7	13,0
I alt	107.218	106.831	100,0	100,0

*) Ekskl. reverse repoforretninger og SparXpres

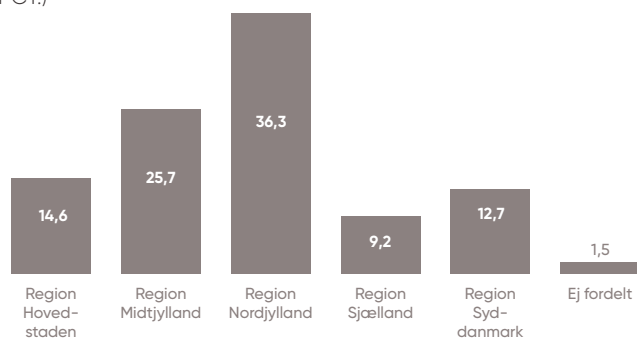
Figur 6.7

I forhold til eksponeringsstørrelse vurderes Spar Nords kreditportefølje at være veldiversificeret, bl.a. idet 60,3 % af den samlede eksponering kan henføres til eksponeringer, der hver især er mindre end 10 mio. kr., og idet Spar Nord alene har 47 eksponeringer større end 100 mio. kr.

I forhold til Tilsynsdiamantens nye pejlemærke for store eksponeringer, der højst må udgøre 175 % af instituttets egentlige kernekapital, kan det oplyses, at Spar Nord ultimo 2016 ligger på 73,5 %.

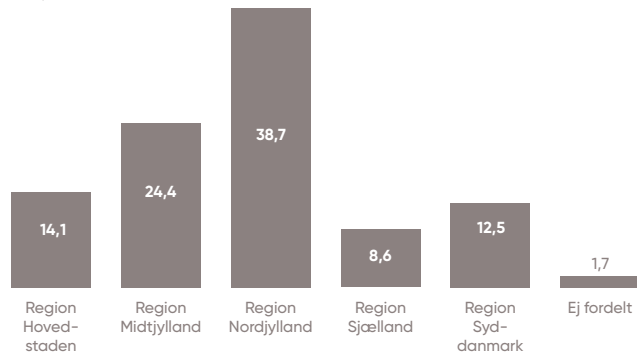
UDLÅN OG GARANTIER FORDELT PÅ GEOGRAFI 2016 *)

(PCT.)

UDLÅN OG GARANTIER FORDELT PÅ GEOGRAFI 2015 *)

(PCT.)

*) Ekskl. reverse repoforretninger og SparXpres.

Figur 6.8

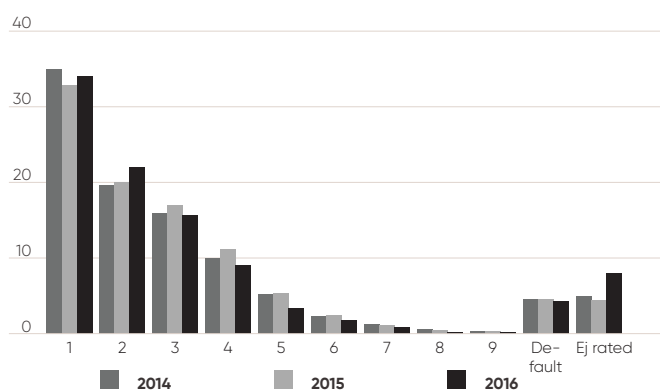
Også i forhold til geografi vurderes der at være en god spredning i Spar Nords kreditportefølje. Ultimo 2016 kan 36,3 % af Spar Nords samlede udlån og garantier henføres til det traditionelle kerneområde Nordjylland, mens den resterende del er fordelt på landets øvrige regioner.

6.5.2 PRIVATKUNDER I SPAR NORDS LOKALE BANKER

Den samlede krediteksponering mod privatkunder i Spar Nords Lokale Banker udgør 22,4 mia. kr. ultimo 2016 mod 19,8 mia. kr. ultimo 2015. Eksponeringen mod privatkunder udgør 40 % af Spar Nords samlede krediteksponering. Som det fremgår af figuren nedenfor, er privatkundernes gennemsnitlige kreditbonitet på et uforandret niveau over de seneste 3 år.

PRIVATKUNDERS EKSPONERINGER FORDELT PÅ RISIKOGRUPPER *)

(PCT.)

*) Ekskl. SparXpres.

Figur 6.9

GENNEMSITLIG RISIKOGRUPPE *)

	2014	2015	2016
Gennemsnitlig risikogruppe	2,7	2,8	2,7

*) Eksponeringer efter nedskrivninger

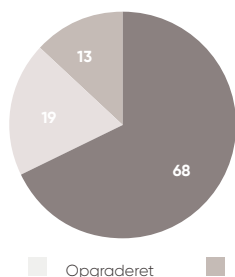
Figur 6.10

Der er i 2016 sket en stigning i Ej ratede kunder, hvilket skyldes konvertering af datacentral, hvor ratingmodellerne ikke var i drift i nogle få måneder. Alle ratingmodeller er nu i normal drift.

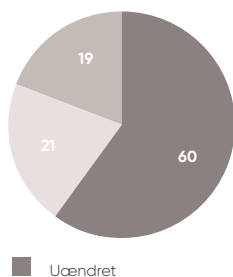
I de efterfølgende figurer vises andelen af privatkunder, der har bevæget sig til bedre ratinggrupper, andelen af privatkunder med uændret bonitet, samt andelen af privatkunder, der har bevæget sig til dårligere ratinggrupper i løbet af 2016 og 2015.

Som det fremgår af figurerne, har der i 2016 været en positiv udvikling i migrationen mod bedre ratinggrupper set i forhold til både kundeantal og eksponeringer.

MIGRATION - ANTAL PRIVATKUNDER 2015-2016

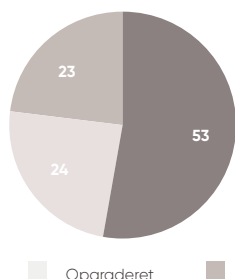

MIGRATION - ANTAL PRIVATKUNDER 2014-2015

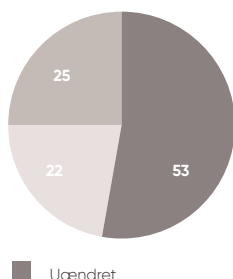

Figur 6.11

MIGRATION - EKSPONERING PRIVATKUNDER 2015-2016

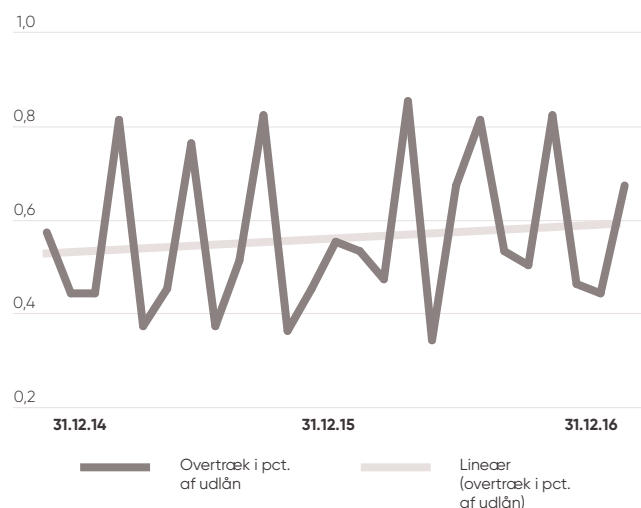
MIGRATION - EKSPONERING PRIVATKUNDER 2014-2015

Figur 6.12

Den stabile udvikling i privatkundeporteføljen kan bekræftes af udviklingen i privatkundernes overtræk. Privatkundernes overtræk har de seneste år befundet sig på et stabilt lavt niveau under 0,6 %.

PRIVATKUNDER - LOKALE BANKER - UDVIKLING I OVERTRÆK/RETSANCER (PCT.)

Figur 6.13

6.5.3 ERHVERVSKUNDER I SPAR NORDS LOKALE BANKER

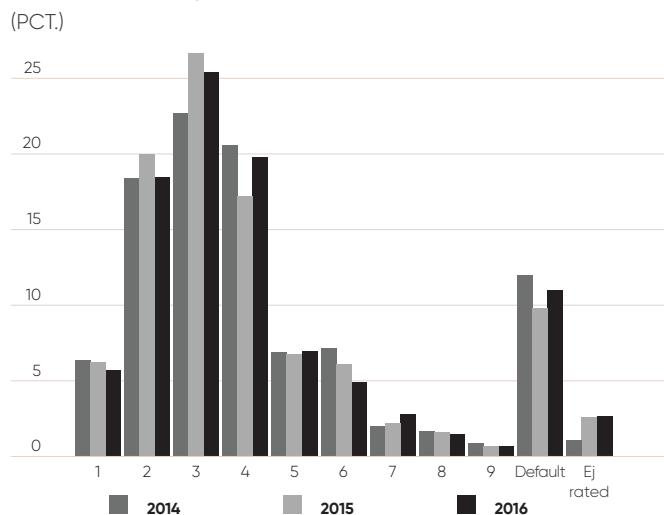
Den samlede krediteksponering mod erhvervskunder i Spar Nords Lokale Banker udgør 24,5 mia. kr. ultimo 2016 mod 23,5 mia. kr. ultimo 2015.

Spar Nords samlede eksponering mod offentlige kunder er i 2016 faldet med 0,2 mia. kr. til 0,0 mia. kr.

Eksponeringen mod erhvervskunder udgør 44 % af Spar Nords samlede krediteksponering.

Som det fremgår af figuren nedenfor, har erhvervskundernes gennemsnitlige kreditbonitet ligget på et stabilt tilfredsstillende niveau. Der sker dog i 2016 en mindre forværring af den gennemsnitlige bonitet for erhvervskunderne, hvilket primært sker som følge af en mindre stigning i Default.

EKSPONERINGER MOD ERHVERVSKUNDER FORDELT PÅ RATINGGRUPPER *) (PCT.)

*) Uden offentlige kunder.

Figur 6.14

GENNEMSITLIG RISIKOGRUPPE *)

	2014	2015	2016
Gennemsnitlig risikogruppe	4,1	4,0	4,1

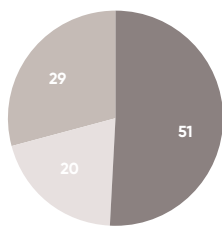
*) Eksponeringer efter nedskrivninger samt uden offentlige kunder og leasing.

Figur 6.15

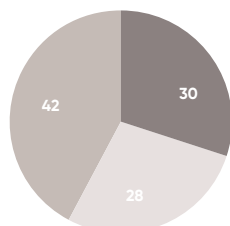
I figurerne nedenfor vises andelen af erhvervskunder, der har bevæget sig til bedre ratinggrupper, andelen af erhvervskunder med uændret bonitet samt andelen af erhvervskunder, der har bevæget sig til dårligere ratinggrupper i løbet af 2016 og 2015.

Som det fremgår af figurerne, har der i årets løb været en negativ udvikling, idet migrationen mod bedre ratinggrupper, både set i forhold til kundeantal og til eksponeringsstørrelse, har været mindre end migrationen den modsatte vej.

**MIGRATION - ANTAL
ERHVERVSKUNDER 2015-2016**

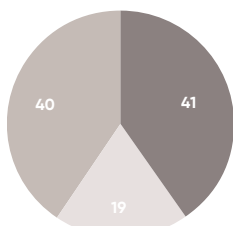
**MIGRATION - ANTAL
ERHVERVSKUNDER 2014-2015**

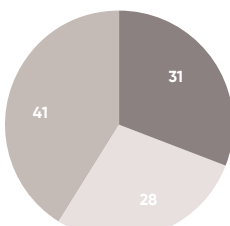
Opgraderet Nedgraderet Uændret

Figur 6.16

**MIGRATION - EKSPONERING
ERHVERVSKUNDER 2015-2016**

**MIGRATION - EKSPONERING
ERHVERVSKUNDER 2014-2015**

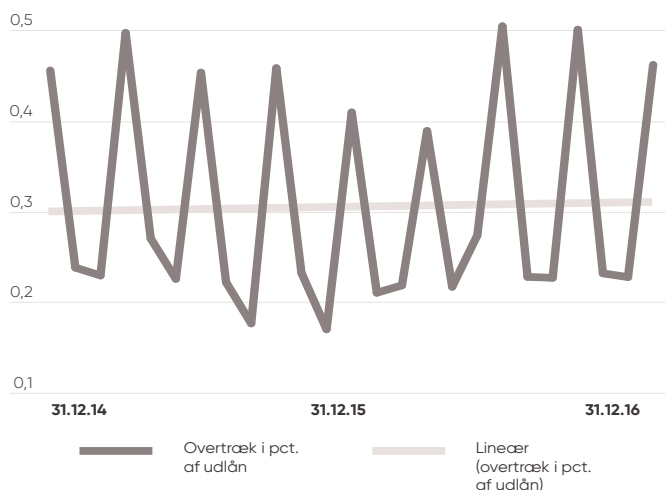

Opgraderet Nedgraderet Uændret

Figur 6.17

Lige som det har været tilfældet for privatkunderne har også erhvervskundernes overtræk og restancer i løbet af 2015 til 2016 ligget på et stabilt lavt niveau.

**ERHVERVSKUNDER - LOKALE BANKER
UDVIKLING I OVERTRÆK/RENCER
(PCT.)**

Figur 6.18

6.5.4 FORMIDLING AF REALKREDITLÅN

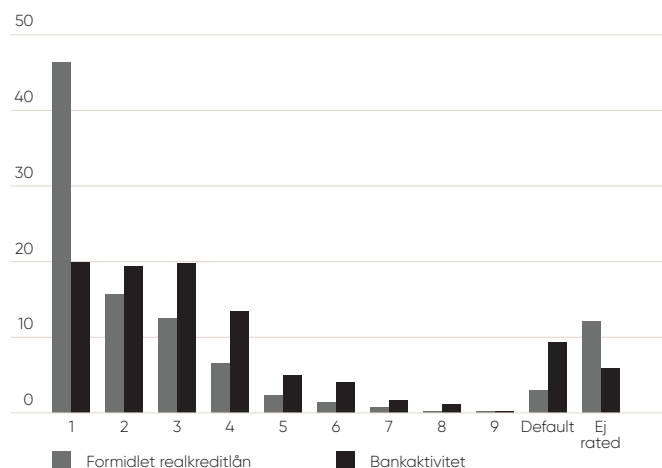
Ud over bankudlån på Spar Nords egen balance består en betydelig del af Spar Nords forretning i formidling af realkreditlån fra Totalkredit og DLR Kredit.

Ultimo 2016 har Spar Nord i alt formidlet realkreditlån for 73,6 mia. kr. til Spar Nords kunder. Heraf udgør realkreditlån til private kunder fra Totalkredit 62,2 mia. kr. og realkreditudlån til erhvervskunder via DLR Kredit 11,4 mia. kr.

I samarbejdet med Totalkredit og DLR Kredit gælder der det princip, at der i tilfælde af tab på de af Spar Nord formidlede lån sker modregning i den provision, som Spar Nord modtager for at formidle lånene, eller at Spar Nord i nogle typer af eksponeringer stiller direkte garanti.

I figuren nedenfor vises fordelingen på ratinggrupper på de af Spar Nords kunder, som har realkreditlån i Totalkredit og DLR Kredit. Som det fremgår, er der langt overvejende tale om formidling af realkreditlån til kunder i de bedste ratinggrupper.

**FORMIDLET REALKREDITLÅN - DLR OG TOTALKREDIT
SAMT BANKAKTIVITET PRIVAT OG ERHVERV
(PCT.)**

Figur 6.19

6.5.5 LEASINGAKTIVITETER

Spar Nords samlede krediteksponering på leasingområdet udgør ultimo 2016 2,0 mia. kr., hvilket svarer til 4 % af de samlede udlån og garantier.

Nedenstående figur viser branchefordelingen af Spar Nords leasingudlån.

LEASING

Branche Pct.	Udlån		Nedskrivnings-konto/underkurs	
	2016	2015	2016	2015
Offentlige myndigheder	0,0	0,1	0,0	0,0
Landbrug, jagt og skovbrug	18,3	21,8	12,0	18,0
Fiskeri	0,0	0,0	0,0	0,0
Industri og råstofudvinding	17,3	17,8	44,9	29,5
Energiforsyning	4,1	1,4	1,0	4,9
Bygge- og anlæg	11,9	11,0	7,5	3,3
Handel	7,5	6,5	5,1	13,1
Transport, hoteller og restauranter	18,2	16,8	17,4	13,4
Information og kommunikation	1,4	1,7	0,0	0,0
Finansiering og forsikring	2,6	8,4	0,0	0,4
Fast ejendom	1,0	0,7	0,7	0,5
Øvrige erhverv	17,5	10,9	9,8	10,9
Erhverv i alt	99,8	97,1	98,4	94,0
Privatkunder i alt	0,2	2,9	1,6	6,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0

Figur 6.20

TILBAGETAGET Udstyr

Mio. kr.	2016	2015
Tilbagetaget udstyr i alt	14,1	1,7

Figur 6.21

Ovenstående figur viser udviklingen i volumen af tilbagetaget leasingudstyr, som fortsat ligger på et meget lavt niveau.

I risikosammenhæng er det vigtigt at bemærke, at leasingudlån altid sker med sikkerhed i aktiverne, enten i form af pant eller ejerskab.

6.5.6 FINANSIELLE KUNDER

Eksponeringen mod finansielle kunder udgjorde ultimo 2016 6,8 mia. kr. svarende til 12 % af Spar Nords samlede udlån og garantier. Eksponeringen dækker primært over reverse repoforretninger på 6,3 mia. kr. samt egne forpligtelser mv.

Nedenstående figur viser Spar Nords kreditmæssige eksponering mod finansielle kunder.

SPAR NORDS KREDITMÆSSIGE EKSPONERING MOD FINANSIELLE KUNDER

Mio. kr.	2016	2015
Reverse repoforretninger	6.253,4	4.155,1
Andre pengeinstitutters kunder	0,0	12,2
Spar Nords egne forpligtelser og centrale kunder mv.	543,5	596,2
Finansielle kunder i alt	6.796,9	4.763,5

Figur 6.22

6.6 BONITET

Efterfølgende figur viser fordelingen af Spar Nords kunder ud fra Finanstilsynets bonitetskategorier. Kategorierne 2a og 3 er gode kunder, kategorierne 2c og 2b er kunder med forhøjet risiko mens kunder med finansielle problemer tilhører kategori 1 (OIV).

BONITET 2016

Branche Pct.	Bonitetskategori				
	1	2c	2b	2a/3	Eksponering
Offentlige myndigheder	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Landbrug, jagt, skovbrug	3,3	0,1	0,2	2,5	6,1
Fiskeri	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2
Industri og råstofudvinding	0,3	0,1	0,7	3,7	4,8
Energiforsyning	0,1	0,0	0,6	2,4	3,1
Bygge- og anlæg	0,4	0,4	0,3	2,4	3,5
Handel	0,6	0,1	0,5	5,7	6,9
Transport, hoteller og restauranter	0,4	0,0	0,2	2,4	3,0
Information og kommunikation	0,0	0,0	0,1	0,2	0,3
Finansiering og forsikring	0,5	0,0	0,1	15,6	16,2
Fast ejendom	2,3	0,3	0,7	7,6	10,9
Øvrige erhverv	0,4	0,0	0,4	4,0	4,8
Erhverv i alt	8,4	1,1	3,8	46,6	59,9
Privatkunder i alt	1,9	0,1	2,4	35,7	40,1
I alt	10,3	1,2	6,2	82,3	100,0

BONITET 2015

Branche Pct.	Bonitetskategori				
	1	2c	2b	2a/3	Eksponering
Offentlige myndigheder	0,0	0,0	0,0	0,5	0,5
Landbrug, jagt, skovbrug	4,3	0,2	0,2	2,3	7,0
Fiskeri	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2
Industri og råstofudvinding	0,7	0,0	0,4	4,0	5,1
Energiforsyning	0,1	0,0	0,3	3,6	4,0
Bygge- og anlæg	0,6	0,1	0,2	2,2	3,1
Handel	0,9	0,1	0,6	5,5	7,1
Transport, hoteller og restauranter	0,5	0,0	0,2	2,4	3,1
Information og kommunikation	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2
Finansiering og forsikring	0,6	0,0	0,2	12,6	13,4
Fast ejendom	2,7	0,2	0,7	7,7	11,3
Øvrige erhverv	0,4	0,1	0,3	4,3	5,1
Erhverv i alt	10,8	0,7	3,2	45,4	60,1
Privatkunder i alt	2,1	0,1	3,1	34,6	39,9
I alt	12,9	0,8	6,3	80,0	100,0

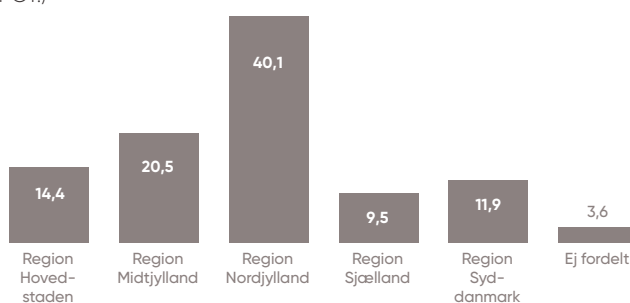
Figur 6.23

6.7 SIKKERHEDER

Et væsentligt element i Spar Nords styring af kreditrisiko er at reducere risikoen i de enkelte eksponeringer ved at modtage sikkerheder i form af pant i fysiske aktiver, værdipapirer samt garantier mv. De mest anvendte sikkerheder er pant i fast ejendom, værdipapirer samt rullende materiel. Langt den betydeligste form for sikkerhed, som Spar Nord modtager, er pant i ejendomme. Ejendoms pantet udgøres primært af privat beboelse.

En vækst på 2,1 mia. kr. i reverse repoforretninger i 2016 har reduceret den gennemsnitlige blancoandel med 1,4 procentpoint.

FORDELING AF EJENDOMSPANT PÅ GEOGRAFI 2016 (PCT.)

Figur 6.24

EJENDOMSPANT FORDELT PÅ EJENDOMSTYPER

	2016 Mio. kr.	2016 Pct.	2015 Mio. kr.	2015 Pct.
Beboelse	12.913,2	55,4	12.166,2	54,3
Fritidshuse	953,2	4,1	922,5	4,1
Kontor og forretning	3.757,3	16,1	3.498,1	15,6
Landbrug	2.434,3	10,4	2.874,1	12,9
Øvrige	3.253,3	14,0	2.934,6	13,1
I alt	23.311,3	100,0	22.395,5	100,0

Figur 6.25

SPAR NORDS EKSPONERING FORDELT PÅ BLANCOANDELE

Blancoandel i pct.	2016	2015
<10	43,5	38,7
10-50	20,9	21,5
50-75	9,4	10,7
>75	26,2	29,1
Gennemsnitlig blancoandel	37,3	41,3

Figur 6.26

SPAR NORDS KREDITEKSPONERING FORDELT PÅ BLANCOANDELE

Branche	2016 Mio. kr.	2016 Pct.	2015 Mio. kr.	2015 Pct.
Offentlig myndighed	36,8	99,6	259,9	99,7
Landbrug, jagt og skovbrug	1.141,6	33,6	1.130,6	32,7
Fiskeri	46,3	43,3	53,8	52,9
Industri og råstofudvinding	912,9	34,4	882,4	35,1
Energiforsyning	536,2	30,7	636,7	31,8
Bygge og anlæg	711,3	36,9	629,9	41,2
Handel	1.848,1	47,9	1.766,7	49,9
Transport, hoteller og restauranter	488,4	29,2	486,9	31,9
Information og kommunikation	93,2	47,4	61,5	49,9
Finansiering og forsikring	1.779,6	19,7	1.671,4	26,6
Fast ejendom	2.443,9	40,3	2.634,9	47,2
Øvrige erhverv	1.192,5	45,0	1.389,4	54,2
Erhverv i alt	11.230,8	33,7	11.604,1	38,9
Privatkunder i alt	9.518,7	42,6	8.900,4	44,9
I alt	20.749,5	37,3	20.504,5	41,3

Figur 6.27

Når ejendomsværdien under ejendoms pant fordelt på ejendomsstyper bliver opgjort til 23,3 mia. kr., og der i efterfølgende figur anføres 14,2 mia. kr. som sikkerhed i ejendomme, skyldes det, at førstnævnte beløb er det, som Spar Nord har pant i og registreret som modtagne sikkerheder, mens sidstnævnte beløb er den del, som reelt anvendes til beregning af sikkerhed på en eksponering. Nogle eksponeringer er mindre end sikkerhedsværdien, og der er også sikkerheder med værdi for kunder, som pt. ikke har eksponering.

SPAR NORDS KREDITREDUCERENDE SIKKERHEDER

Typen af sikkerhed Mio. kr.	2016	2015
Ejendomme	14.246,4	13.779,5
Depot/værdipapirer	7.319,0	5.043,5
Garantier/kautioner	486,7	370,7
Køretøjer	655,8	708,8
Kontanter	507,8	511,1
Andre sikkerheder	4.092,7	3.690,0
Andre sikkerheder i alt	27.308,4	24.103,6
Spec. sikrede forr. (kreditforeningsgarantier)	5.926,9	3.785,9
Sikret i alt, ekskl. Spar Nord Leasing	33.235,3	27.889,5
Modtagne sikkerheder, Spar Nord Leasing	1.675,1	1.218,0
I alt	34.910,4	29.107,5

Figur 6.28

6.8 NEDSKRIVNINGER PÅ UDLÅN

Med udgangspunkt i bestemmelserne i IAS 39 har Spar Nord defineret en række risikohændelser, der gælder som objektiv indikation på værdiforringelse. Nogle risikohændelser registreres automatisk i Spar Nords systemer, mens andre registreres manuelt af kunderådgivere og kreditmedarbejdere.

Alle signifikante og bonitetsmarkerede udlån gennemgås individuelt. For bonitetsmarkerede udlånseksponeringer under 250.000 kr. sker en automatiseret gennemgang ved hjælp af en algoritme baseret på kundens nøgletal og Spar Nords ratingsystemer. Alle udlån, som ikke er individuelt nedskrevne, placeres i grupper med ensartede kreditrisici. Hvis der ved gennemgangen findes objektive indikatorer på værdiforringelse, foretages der en nedskrivning. Nedskrivningen beregnes som forskellen mellem det forventede tab på udlånet på etableringstidspunktet og nutidsværdien af det fremtidige forventede tab på udlånet. En eksponering behøver ikke være misligholdt, før der foretages nedskrivninger, og eksponeringen dermed overgår til skærpet bevillingspraksis.

For alle kunder med ubalance i økonomien (OIV) gennemføres der en nedskrivningsberegning for den enkelte kunde. Der opstilles et forventet cashflow indeholdende forsigtigt vurderede værdier og realisationsomkostninger for de aktiver, som eventuelt skal sælges.

VÆRDI FORRINGEDE FORDRINGER

2016 Mio. kr.	Eksponering	Individuelt værdireguleret
Konkurs	199,3	142,2
Inkasso og rekonstruktion mv.	188,9	125,5
Finansielle vanskeligheder i øvrigt	3.827,3	1.588,9
Individuelle nedskrivninger i alt	4.215,5	1.856,6

Gruppevisse nedskrivninger i Spar Nord	123,6
Nedskr.konto og underkurs af overtagne eksponeringer	1.980,2

VÆRDI FORRINGEDE FORDRINGER

2015 Mio. kr.	Eksponering	Individuelt værdireguleret
Konkurs	101,4	72,7
Inkasso og rekonstruktion mv.	255,8	156,9
Finansielle vanskeligheder i øvrigt	3.641,5	1.620,4
Individuelle nedskrivninger i alt	3.998,7	1.850,0

Gruppevisse nedskrivninger i Spar Nord	137,5
Nedskr.konto og underkurs af overtagne eksponeringer	1.987,5

Figur 6.29

Spar Nord har i 2016 realiseret en stigning i krediteksponeringen imod kunder med individuelle nedskrivninger på 216,8 mio. kr.

De værdiforringede fordringer udgør ultimo 2016 7,6 % af den samlede krediteksponering mod 8,1 % i 2015.

Den samlede nedskrivningskonto/underkurskonto er i 2016 faldet med 7,3 mio. kr. Denne udvikling dækker over et fald på 58,2 mio. kr. på underkurssalden og en stigning på nedskrivningssalden på 50,9 mio. kr.

SPAR NORDS UDVIKLING I TAB OG INDIVIDUELLE NEDSKRIVNINGER 2016

Mio. kr.	Udlån og garantier Misligholdte og værdiforringede	Nedskrivnings- konto/ underkurs *)	Tabsførte beløb
Offentlige myndigheder	0,0	0,0	0,0
Landbrug, jagt og skovbrug	1.280,4	694,6	226,1
Fiskeri	4,4	1,8	0,2
Industri og råstofudvinding	102,8	44,4	4,3
Energiforsyning	52,4	25,3	1,0
Bygge og anlæg	197,1	56,4	13,1
Handel	205,4	77,2	12,1
Transport, hoteller og restauranter	158,3	60,6	2,8
Information og kommunikation	17,1	6,6	0,0
Finansiering og forsikring	225,4	110,4	7,1
Fast ejendom	994,4	325,3	50,8
Øvrige erhverv	171,2	86,9	18,5
Erhverv i alt	3.408,9	1.489,5	336,0
Private i alt	806,6	367,1	85,1
I alt	4.215,5	1.856,6	421,1

SPAR NORDS UDVIKLING I TAB OG INDIVIDUELLE NEDSKRIVNINGER 2015

Mio. kr.	Udlån og garantier Misligholdte og værdiforringede	Nedskrivnings- konto/ underkurs *)	Tabsførte beløb
Offentlige myndigheder	0,0	0,0	0,0
Landbrug, jagt og skovbrug	1.482,0	755,0	130,9
Fiskeri	4,4	1,7	0,0
Industri og råstofudvinding	163,3	54,4	24,5
Energiforsyning	18,3	11,3	6,9
Bygge og anlæg	168,3	56,6	20,8
Handel	220,0	86,7	17,1
Transport, hoteller og restauranter	137,8	42,8	23,6
Information og kommunikation	0,7	0,7	1,9
Finansiering og forsikring	106,3	60,8	31,4
Fast ejendom	819,9	313,0	150,0
Øvrige erhverv	123,7	70,0	42,7
Erhverv i alt	3.244,7	1.453,0	449,8
Private i alt	754,0	397,0	162,4
I alt	3.998,7	1.850,0	612,2

*) Spar Nords samlede værdireguleringer skal suppleres med gruppevis nedskrivninger på 123,6 mio. kr. (2015: 137,5 mio. kr.). Inklusive porteføljenedskrivninger på små privatkunder mindre end 250.000 kr. samt SparXpres.

Figur 6.30

FORSKEL PÅ REGNSKABSMÆSSIGE NEDSKRIVNINGER OG SAMLEDE NEDSKRIVNINGER I RISIKORAPPORTEN

Spar Nord - 2016 Branche - Mio. kr.	Nedskrivnings- konto/underkurs	Underkurs af overtagne eksponeringer	Nedskrivnings- konto
Offentlig myndighed	0,0	0,0	0,0
Landbrug, jagt og skovbrug	755,1	0,0	755,1
Fiskeri	2,0	0,0	2,0
Industri og råstofudvinding	50,9	4,5	46,4
Energiforsyning	28,2	0,0	28,2
Bygge og anlæg	59,2	2,5	56,7
Handel	84,4	1,4	83,0
Transport, hoteller og restauranter	63,5	0,8	62,7
Information og kommunikation	7,0	1,2	5,8
Finansiering og forsikring	113,4	15,6	97,8
Fast ejendom	336,0	57,9	278,1
Øvrige erhverv	91,3	8,7	82,6
Erhverv i alt	1.591,0	92,6	1.498,4
Private i alt	389,2	10,7	378,5
I alt	1.980,2	103,3	1.876,9

Figur 6.31a

Gruppevis nedskrivninger foretages, når objektive indikationer viser, at de forventede fremtidige tab overstiger det tab, som var forventet ved låneetableringen. Det betyder, at ud over objektive indikationer for gruppen, er det primært kunder, der flytter til grupper med større kreditrisiko, som giver anledning til gruppevis nedskrivninger.

De samlede gruppevis nedskrivninger på 123,6 mio. kr. fordeles sig med 22,1 mio. kr. til private og 101,5 mio. kr. til erhverv, heraf kan 60,7 mio. kr. henføres til landbrug.

FORSKEL PÅ REGNSKABSMÆSSIGE NEDSKRIVNINGER OG SAMLEDE NEDSKRIVNINGER I RISIKORAPPORTEN

Spar Nord - 2015 Branche - Mio. kr.	Nedskrivnings- konto/underkurs	Underkurs af overtagne eksponeringer	Nedskrivnings- konto
Offentlig myndighed	0,0	0,0	0,0
Landbrug, jagt og skovbrug	832,6	1,1	831,5
Fiskeri	2,1	0,0	2,1
Industri og råstofudvinding	57,2	6,5	50,7
Energiforsyning	13,7	0,0	13,7
Bygge og anlæg	59,6	2,7	56,9
Handel	92,1	1,0	91,1
Transport, hoteller og restauranter	45,3	1,1	44,2
Information og kommunikation	0,9	0,0	0,9
Finansiering og forsikring	63,2	14,7	48,5
Fast ejendom	321,3	92,5	228,8
Øvrige erhverv	72,9	17,0	55,9
Erhverv i alt	1.560,9	136,6	1.424,3
Private i alt	426,6	24,9	401,7
I alt	1.987,5	161,5	1.826,0

Figur 6.31b

UDVIKLING I DRIFTSPÅVIRKNING AF TAB OG NEDSKRIVNINGER PÅ UDLÅN OG GARANTIER FORDELT PÅ BRANCHER

Mio. kr.	2016	2015
Offentlig myndighed	0,0	0,0
Landbrug og skovbrug	121,2	310,4
Fiskeri	-0,1	0,3
Industri og råstofudvinding	-6,0	4,3
Energiforsyning	15,0	8,7
Bygge- og anlægsvirksomhed	9,0	-25,6
Handel	12,0	-5,2
Transport, hoteller og restauranter	18,1	-31,0
Information og kommunikation	2,5	0,4
Finansiering og forsikring	12,3	-13,8
Fast Ejendom	42,6	37,8
Øvrige erhverv	20,3	-13,9
Erhverv i alt	246,9	272,4
Private i alt	-4,5	43,2
I alt	242,4	315,6

Figur 6.32

Spar Nords driftspåvirkning fra nedskrivninger udgjorde i 2016 en udgift på 242,4 mio. kr. svarende til 0,4 % af de samlede udlån og garantier.

Driftspåvirkningen fordeles sig med -4,5 mio. kr. til privatkunder svarende til en driftspåvirkningsprocent på 0,0 % og 121,1 mio. kr. til landbrugskunder svarende til en driftspåvirkningsprocent på 3,6 %. Driftspåvirkningen på erhvervskunderne uden landbrug udgør 125,8 mio. kr. svarende til en driftspåvirkningsprocent på 0,4 %.

Den primære kilde til gruppeinddelingen og konstatering af gruppevis OIV er Spar Nords ratingsystemer. Eksponeringer, hvorpå renten er nulstillet, vurderes særligt nøje, og hvis tab vurderes uundgåeligt, afskrives eksponeringen helt eller delvist. Der indtægtsføres ikke renter på den del af eksponeringerne, der er nedskrevet.

Rentenulstillede eksponeringer er i årets løb reduceret fra 514,2 mio. kr. ultimo 2015 til 443,4 mio. kr. ultimo 2016.

Kreditlempelse

En udlånsfacilitet defineres som kreditlempet, hvis der grundet låntagers økonomiske problemer er givet lempelige vilkår på rente og/eller ydelse, eller hvis der er sket en refinansiering med lempelige vilkår.

I Spar Nord er kreditlempelse et OIV-kriterium, og vilkårene vurderes lempet, hvis der for OIV-markerede erhvervskunder tildeles en rente under 3 %. For privatkunder vurderes en rente under 3,5 % som en lempelse. Endvidere vurderes for privatkunder ydelsesfastsættelse,

som medfører restløbetider over 20 år, som lempelige vilkår. For boligfinansiering vil vilkårene typisk være fastlagt før evt. OIV-markering og vil derfor ikke indgå i opgørelsen af lempelige vilkår, uanset om ovenstående kriterier er opfyldt.

Non-performing eksponering (NPL) er defineret som klassen af eksponeringer, der er misligholdte (ud fra Basel kriterier) og/eller er værdiforringet. Dvs. eksponeringer mod kunder med afskrivninger, nedskrivninger eller 90 dages restance.

I nedenstående figur vises en opgørelse over kreditlempede udlån.

KREDITLEMPEDE UDLÅN 2016

Mio kr.	Erhverv	Landbrug	Private	I alt
Non-Performing	591,3	616,6	186,5	1.394,4
Performing	84,7	5,4	22,1	112,2
I alt	676,0	622,0	208,6	1.506,6

KREDITLEMPEDE UDLÅN 2015

Mio kr.	Erhverv	Landbrug	Private	I alt
Non-Performing	582,2	524,8	244,2	1.351,2
Performing	123,2	26,6	22,8	172,6
I alt	705,4	551,4	267,0	1.523,8

Figur 6.33

SPAR NORDS TAB OG NEDSKRIVNINGER PÅ UDLÅN OG GARANTIER

Mio. kr.	2016	2015
Tab, inkl. dækket af hensættelser/nedskrivninger samt overtagne nedskrivninger	423,8	614,2
Dækket af hensættelser/nedskrivninger samt overtagne nedskrivninger	-312,8	-448,8
Tab ikke dækket af hensættelser/nedskrivninger	111,0	165,4
Nye hensættelser/nedskrivninger ekskl. sektorløsninger	650,0	655,2
Tilbageførsel af hensættelser/nedskrivninger	-291,3	-299,5
Indtægtsførte renter på nedskrevne lån	-65,0	-83,4
Hensættelser/nedskrivninger, netto	293,6	272,3
Indbetalinger på tidligere tab	-115,9	-67,2
Årets tab og hensættelser/nedskrivninger	288,7	370,5
Øvrige tab	3,3	2,9
Årets tab og hensættelser/nedskrivninger i alt	292,0	373,4
Den samlede indregning i resultatopgørelsen	292,0	373,4
Regulering af underkurs på overtagne eksponeringer fra Sparbank	49,6	57,8
Driftspåvirkning	242,4	315,6

Figur 6.34

SPAR NORDS UDVIKLING I TAB OG VÆRDIREGULERINGER SAMT LÅN MED RENTESTOP

Mio. kr.	2016	2015
Udlån og garantier, brutto, ultimo	55.659,9	49.612,0
Årets tab og nedskrivninger i alt	242,4	315,6
- i pct. af udlån og garantier	0,4	0,6
Nedskrivningskonto og underkurs på overtagne eksponeringer	1.980,2	1.987,5
- i pct. af udlån og garantier	3,6	4,0
Kontraktuelle udlån med rentestop, ultimo	443,4	514,2
- i pct. af udlån og garantier	0,8	1,0
Nedskrivningskonto og underkurs på overtagne eksponeringer i pct. af kontraktuelle udlån med rentestop	446,6	386,5

Figur 6.35

Nedskrivnings- og underkurskontoen udgør ultimo 2016 1.980,2 mio. kr. svarende til 3,6 % af udlån og garantier mod 4,0 % ultimo 2015.

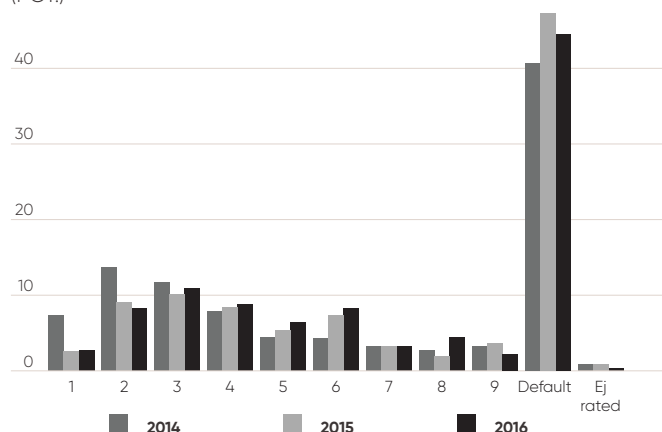
6.8.1 LANDBRUG

Udlån og garantier til landbrugskunder udgør 3,4 mia. kr. svarende til 6 % af Spar Nords samlede udlån og garantier. Heraf udgør leasingudlån 0,4 mia. kr. og garantier 0,1 mia. kr.

Nedenstående figur viser bonitetsudviklingen blandt landbrugskunder i Spar Nords lokale banker i perioden 2014-2016.

LANDBRUGSEKSPONERING FORDELT PÅ RATINGGRUPPER *)

(PCT.)

*) Ekskl. leasing.

Figur 6.36

GENNEMSNITLIGT RISIKONIVEAU - LANDBRUG *)

	2014	2015	2016
Gennemsnitlig risikogruppe	6,0	6,6	6,3

*) Eksponering efter nedskrivninger

Figur 6.37

Som det fremgår af figurene er den gennemsnitlige bonitet forbedret i 2016. Forbedringen i 2016 kan henføres til reduktion af eksponeringer i primært Default.

Driftspåvirkningen fra nedskrivninger på landbrugsudlån blev i 2016 på 121,2 mio. kr. mod 310,4 mio. kr. i 2015.

Nedskrivningen relaterede sig i 2016 primært til kvægproducenter. Kvægproducenterne er fortsat påvirket af lave afregningspriser på mælk, som dog steg i 2016.

Spar Nords samlede nedskrivninger på landbrugsudlån ultimo 2016 udgør 755,1 mio. kr. svarende til 22,2 pct. af Spar Nords samlede udlån og garantier til branchen.

I figurerne nedenfor vises Spar Nords landbrugsudlån samt nedskrivninger relateret til landbrugseksponeringer fordelt på produktionsgrene.

LANDBRUGSEKSPONERING FORDELT PÅ PRODUKTIONSGRENE

2016 Mio. kr./Pct.	Udlån og garantier	Heraf værdi- forringet	Andel værdi- forringet
Kvæg	1.112,7	685,0	61,6
Svin	798,8	414,0	51,8
Planteavl	685,3	102,6	15,0
Mink	114,1	41,4	36,3
Leasing	361,3	16,6	4,6
Andet	321,8	20,7	6,4
I alt	3.394,0	1.280,3	37,7

Figur 6.38

LANDBRUGSNEDSKRIVNINGER FORDELT PÅ PRODUKTIONSGRENE

2016 Mio. kr./Pct.	Ned- skrivnings- saldo	Årets ned- skrivning	Ned- skrivnings- procent af eksponering	Andel værdi- forringet
Kvæg	425,2	102,5	38,2	62,1
Svin	247,9	-0,3	31,0	59,9
Planteavl	49,9	6,5	7,3	48,6
Mink	16,0	10,8	14,0	38,6
Leasing	1,9	-0,1	0,5	11,4
Andet	14,2	1,8	4,4	68,6
I alt	755,1	121,2	22,2	59,0

Figur 6.39

Spar Nord har som princip, at når landbrugskunder ikke kan skabe positiv konsolidering ved de af Spar Nord fastsatte nulpunktpriser på 9,50 kr./kg uden efterbetaling for svinekød og 2,20 kr./kg uden efterbetaling for mælk, defineres dette som OIV. Beregningen af nulpunktpriser tager, uanset hvilken finansiering der konkret er valgt, udgangspunkt i finansiering til 4 % gennemsnitsrente på hele den rentebærende gæld. Kan der på disse betingelser ikke opstilles realistiske budgetter, bliver der foretaget nedskrivningsberegning.

Spar Nord har en forventning om, at afregningspriserne i 2017 for mælk vil stige i forhold til de gennemsnitlige priser fra 2016, og at afregningspriser for svinekød kommer til at ligge i niveauet med de realiserede priser i 2016.

Spar Nords opgørelse af sikkerhedsværdier på landbrugsejendomme er i overensstemmelse med Finanstilsynets seneste retningslinjer, dvs. at jordværdierne i Spar Nords markedsområde ligger i intervallet 125.000-160.000 kr. pr. hektar.

Driftsbygninger vurderes i forhold til alder, stand mv. Driftsbygningerne vurderes til dagsværdi, hvilket indebærer, at utidssvarende bygninger værdiansættes til nul kroner.

Øvrige landbrugsaktiver som besætning, beholdninger, maskiner mv. optages til 80 % af bogført værdi.

Alle ovennævnte værdier beregnes med et haircut på 5 %.

6.9 KREDITRISIKO MOD FINANSIELLE MODPARTER

Som et led i handel med og beholdninger af værdipapirer, valuta og afledte finansielle instrumenter samt betalingsformidling mv. opstår der kreditrisiko mod finansielle modparter.

Spar Nords ledelse bevilger lines på kreditrisiko mod finansielle modparter under hensyntagen til den enkelte samhandelspartners risikoprofil, rating, størrelse og soliditet. Risici og lines på finansielle instrumenter følges dagligt.

En væsentlig kilde til finansiell kreditrisiko er Spar Nords mellemværender med kreditinstitutter. Kreditrisikoen er rettet mod internationale kreditinstitutter, hvor Spar Nord har stillet kontant sikkerhed for finansielle forretninger eller mod danske kreditinstitutter, hvor Spar Nords Handels- og Udlandsområde har kunderelationer.

TILGODEHAVENDER I KREDITINSTITUTTER FORDELT PÅ PRODUKTTYPE

Mio. kr./Pct.	2016	2015	2016	2015
Indskudsbeviser	0,0	0,0	0,0	0,0
Reverse repoforretninger	1.452,8	1.340,6	58,9	42,3
Deposits og uoterede obligationer	73,0	50,0	3,0	1,6
Ansvarlige lån	0,0	6,5	0,0	0,2
Løbende konti	125,9	303,7	5,1	9,6
CSA konti mv.	527,1	1.020,2	21,4	32,2
Kommercielle udlandsforretninger	0,0	20,3	0,0	0,6
Markedsværdi på derivater	285,3	427,3	11,6	13,5
Tilgodehavender i kreditinstitutter	2.464,1	3.168,6	100,0	100,0

Figur 6.40

87,5 % af Spar Nords mellemværender med kreditinstitutter vedrører institutter med rating på A eller højere. Af de samlede tilgodehavender i kreditinstitutter på 2,5 mia. kr. kan 58,9 % henføres til eksponeringer med AAA-rating. Mellemværender med kreditinstitutter uden rating kan primært henføres til danske pengeinstitutter.

TILGODEHAVENDER I KREDITINSTITUTTER FORDELT PÅ RATING

Mio. kr./Pct.	2016	2015	2016	2015
AAA	1.452,7	1.340,6	58,9	42,3
AA	192,0	628,7	7,8	19,9
A	511,7	909,4	20,8	28,7
BBB	203,7	173,8	8,3	5,5
BB	1,9	1,5	0,1	0,0
B	0,0	0,0	0,0	0,0
CCC	0,0	0,0	0,0	0,0
CC	0,0	0,0	0,0	0,0
C	0,0	0,0	0,0	0,0
Uden rating	102,1	114,2	4,1	3,6
Ufordelt	0,0	0,4	0,0	0,0
Tilgodehavender i kreditinstitutter	2.464,1	3.168,6	100,0	100,0

Figur 6.41

6.10 MODPARTSRISIKO

Modpartsrisiko er risikoen for tab som følge af, at en finansiel modpart eller institutionel kunde misligholder sine forpligtelser i henhold til en indgået finansiel kontrakt. Herudover kan der opstå afviklingsrisici i forbindelse med indgåelse og afvikling af finansielle kontrakter, idet udveksling af hovedstole i forskellige valutaer ikke nødvendigvis sker på samme tid, eller at værdipapirer ikke modtages samtidig med betaling herfor.

Udnyttelse af lines til finansielle kontrakter opgøres brutto og beregnes som vægtede hovedstole af samtlige indgåede forretninger, hvortil lægges summen af alle positive markedsværdier, hvorimod negative markedsværdier ikke modregnes. Størrelsen af hovedstolsvægten for de enkelte finansielle forretninger beregnes ud fra volatiliteten på henholdsvis rente og valuta, lige som der tages hensyn til, hvor lang løbetiden på den finansielle forretning er.

Spar Nords forretningsgange angiver maksimal løbetid for de enkelte finansielle forretninger, og der sker daglig opfølgning på overholdelse heraf, lige som der sker daglig opfølgning på overholdelse af de bevilgede lines.

I forbindelse med bevilling og indkodning af lines foretages der kontrol af, om indkodede lines er i henhold til bevilling, og herudover har Spar Nord en controllerafdeling, som foretager stikprøvekontrol af, om bevillinger, procedurer og forretningsgange overholdes.

MODPARTSRISIKO REGNSKABSMÆSSIG EKSPONERING

Mio. kr.	2016	2015
Derivater med positiv markedsværdi	1.284,2	1.423,6
Netting	249,8	387,9
Eksposering efter netting	1.034,4	1.035,7
Collateral modtaget	13,3	0,0
Eksposering efter netting og collateral	1.021,1	1.035,7

Figur 6.42

Modpartsrisikoen er regulatorisk opgjort efter markedsværdimetoden uden brug af netting. Forskellen mellem den regnskabsmæssige og regulatoriske værdi kan henføres til tillægget af potentiel fremtidig krediteksponering, som indgår i den regulatoriske opgørelse.

MODPARTSRISIKO - REGULATORISK EKSPONERING

Mio. kr.	2016	2015
Offentlige enheder	7,3	0,0
Eksp. sikret med pant i fast ejd.	45,4	0,0
Detailkunder	279,2	447,8
Erhvervskunder	951,5	849,4
Institutter	1.159,3	964,4
Regionale og lokale myndigheder	47,2	43,8
Højrisikoeksponering	6,1	11,8
Eksposering mod restance eller overtræk	16,7	30,6
I alt	2.512,8	2.347,8

Figur 6.43

6.10.1 MODPARTSRISIKO MOD KUNDER

Kundernes handel med finansielle instrumenter indgår som et led i eksponeringsbevillingen for den enkelte kunde. Kreditansvaret for disse forretninger ligger decentralt jf. kunderådgivernes bevillinger, lige som den daglige opfølgning på/overvågning af de bevilgede lines sker decentralt hos kunderådgiver på lige fod med opfølgning på/overvågning af øvrige bevilgede kreditter/rammer. Etableringen af forretningerne udføres centralt.

6.10.2 MODPARTSRISIKO MOD FINANSIELLE OG INSTITUTIONELLE KUNDER

Inden lines til finansielle modparter og institutionelle kunder bevilges, foretages en grundig kreditvurdering af de finansielle modparter/institutionelle kunder, baseret på det enkelte kreditinstituts/institutionelle kundes regnskaber. For udenlandske og større danske kreditinstitutter tages derudover i betragtning, hvordan kreditinstitutterne er ratede af internationale ratingbureauer som Standard & Poor's, Fitch eller Moody's.

6.10.3 RAMMER OG SIKKERHEDSAFTALER

Til imødegåelse af modpartsrisikoen indgår Spar Nord i videst muligt omfang ramme-, netting- og sikkerhedsaftaler. For de mindre danske kreditinstitutter vil disse aftaler være den af Finans Danmark udarbejdede rammeaftale om valuta- og værdipapirforretninger og, når det vurderes at være nødvendigt, tillige en sikkerhedsaftale, i hvilken det aftales, at såfremt nettomarkedsværdien på indgåede finansielle kontrakter overstiger et for hvert kreditinstitut individuelt fastsat maksimum, så skal der stilles sikkerhed, der oftest vil være i form af kontant deponering.

For udenlandske og større danske kreditinstitutter samt de institutionelle kunder vil netting- og rammeaftaler være de internationale ISDA Master Agreements, ofte med tilknyttede Credit Support Annex aftaler (CSA), i hvilke det aftales, at såfremt nettomarkedsværdien på indgåede finansielle kontrakter overstiger et for hver aftale individuelt fastsat maksimum, så skal der udveksles sikkerhed, der som oftest vil være i form af kontant deponering i EUR eller DKK.

Herudover indgås der Global Master Repurchase Agreements (GMRA) og Global Master Securities Lending Agreements (GMSLA) til sikring af henholdsvis indgåede repo- og reverse repoforretninger og aktielånsforretninger.

For både de danske og de udenlandske sikkerhedsaftaler sker der daglig opfølgning og evt. udveksling af sikkerheder i takt med udviklingen i indgåede forretningers markedsværdier. Herudover afvikler Spar Nord, så vidt det er muligt, indgåede forretninger via CLS, VP eller Euroclear, hvorved afviklingsrisici minimeres mest muligt.

Spar Nord er indirekte medlem af London Clearing House via udvalgte clearing brokers og forventer løbende at klare en større andel af de clearingsgodkendte forretninger.

Sluttelig skal det bemærkes, at der i Spar Nord pågår et arbejde for at blive klar til at implementere nye marginregler. Som en del af dette arbejde forventer Spar Nord at indgå nye aftaler med modparter, med hvem vi handler ikke clearede OTC-derivater.

6.11 ECAI

Spar Nord har udpeget Standard & Poor's Ratings Services som leverandør af kreditvurderingsoplysninger på lande, modparter og udstedelser.

Ratingoplysninger anvendes som en integreret del af dataflow-et hos Spar Nords datacentral, der modtager eksterne kreditvurderinger fra Standard & Poor's Ratings Services via SIX Financial. Der foretages løbende en IT-opdatering af kreditvurderingerne fra Standard & Poor's Ratings Services.

Konverteringen af kreditvurderingsklasser til kreditkvalitetstrin tager afsæt i Committee of European Banking Supervisors (CEBS) konverteringstabel. Det enkelte kreditkvalitetstrin tilknyttes en vægt, som eksponeringerne på de enkelte kreditkvalitetstrin skal vægtes med ved opgørelsen af den samlede risikoeksponering under standard-metoden for kreditrisiko i henhold til CRR artikel 111-134.

Figuren nedenfor viser den anvendte mapning af Standard & Poor's Ratings Services til kvalitetstrin.

KREDITKVALITETSTRIN OG RATING

Kreditkvalitetstrin	S&P's *)	Institutter Pct.	Erhverv og CIU Pct.	Central-reg. Pct.
1	AAA til AA-	20	20	0
2	A+ til A-	50	50	20
3	BBB+ til BBB-	50	100	50
4	BB+ til BB-	100	100	100
5	B+ til B-	100	150	100
6	CCC+ under	150	150	150

*) Credit Classes (Long-term)

Figur 6.44

Kreditkvalitetstrin	S&P's **)	Institutter Pct.	Erhverv Pct.
1	A-1+ til A-1	20	20
2	A-2	50	50
3	A-3	100	100
4	Under A-3	150	150

**) Credit Classes (Short-term)

Figur 6.45

ECAI EKSPONERING FØR OG EFTER FRADRAK - 2016

Mio. kr.	Eksponering	Eksponering efter ECAI risikovægtet
Institutter	2.567,8	541,8
Kortfristede institut- og erhvervseksponeringer mv.	67,6	13,5
Kollektive investeringsordninger	0,0	0,0
Andre eksponeringer	0,0	0,0
I alt	2.635,4	555,3

Figur 6.46

6.12 SPAR NORDS SAMLEDE SOLVENSMAESSIGE KREDITEKSPONERING

Den samlede kreditmæssige eksponering er summen af:

- Udlån og tilgodehavender
- Garantier
- Uudnyttet kreditmaksimum
- Kredittilsagn
- Kapitalandele i virksomheder
- Anlægsaktiver
- Immaterielle aktiver
- Øvrige materielle aktiver
- Modpartsrisiko

En samlet opgørelse af Spar Nords kreditmæssige eksponering viser en eksponering på 87,0 mia. kr. Opgørelsen svarer til Spar Nords kreditrisiko, som behandles efter standardmetoden.

Generelt er eksponeringerne gennem 2016 øget med 8,5 mia. kr. svarende til en stigning på 11 %. Målt på gennemsnitstal er der sket en stigning på 4,1 mia. kr. svarende til 5 %.

SAMLET KREDITMÆSSIG EKSPONERING

Mio. kr.	Ultimo 2016	Ultimo 2015	Gns. 2016	Gns. 2015
Centralregeringer /centralbanker	325,4	288,9	749,5	2.941,3
Regionale/lokale myndigheder	1.290,0	1.287,7	1.737,7	1.496,3
Offentlige enheder	189,2	94,0	159,2	79,7
Institutter	5.461,1	6.916,2	8.476,4	10.778,3
Erhvervsvirksomheder mv.	30.072,9	24.143,0	27.602,7	22.288,9
Detailkunder	39.127,9	35.410,9	37.895,4	35.667,4
Eksp. sikret med pant i fast ejd.	5.838,3	4.870,9	5.624,5	4.298,1
Eksp. i mislighold	749,8	1.641,5	938,9	1.601,1
Højrisiko	1.090,3	886,3	782,0	1.015,7
Kortfristede inst. og erhv. eksp. mv.	0,0	7,7	25,2	126,1
Kollektive investeringsordninger	2,6	4,8	2,5	6,5
Aktier	1.071,5	1.264,3	1.525,2	1.205,8
Andre eksponeringer	1.776,4	1.657,6	1.791,5	1.711,5
I alt	86.995,4	78.473,8	87.310,5	83.216,5

Figur 6.47

Spar Nords krediteksponering er langt overvejende begrænset til Danmark. I 2016 var over 93 % af Spar Nords krediteksponering således mod debitorer fra Danmark.

Den geografiske fordeling er vist i nedenstående figur.

LANDEFORDELING PÅ EKSPONERINGSKATEGORIER

	2016					2015				
	Danmark	EU	Europa i øvrigt	Verden i øvrigt	I alt	Danmark	EU	Europa i øvrigt	Verden i øvrigt	I alt
Centralregeringer eller centralbanker	325,4	0,0	0,0	0,0	325,4	288,9	0,0	0,0	0,0	288,9
Regionale eller lokale myndigheder	1.290,0	0,0	0,0	0,0	1.290,0	1.287,7	0,0	0,0	0,0	1.287,7
Offentlige enheder	189,2	0,0	0,0	0,0	189,2	94,0	0,0	0,0	0,0	94,0
Institutter	4.426,1	1.000,9	19,0	15,1	5.461,1	4.337,6	2.357,2	0,0	221,4	6.916,2
Erhvervsvirksomheder mv.	25.426,7	2.278,8	496,6	1.870,8	30.072,9	21.229,3	180,3	439,6	2.293,8	24.143,0
Detailkunder	38.810,1	146,4	50,0	121,4	39.127,9	34.980,7	235,9	0,0	194,3	35.410,9
Eksponeringer sikret med pant i fast ejendom	5.799,1	16,2	8,4	14,6	5.838,3	4.830,7	16,3	0,0	23,9	4.870,9
Eksponeringer med restancer eller overtræk	725,6	15,3	6,2	2,7	749,8	1.618,7	16,6	0,0	6,2	1.641,5
Højrisiko	1.086,0	4,1	0,0	0,2	1.090,3	886,3	0,0	0,0	0,0	886,3
Kortfristede institut- og erhvervseksponeringer mv.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	7,1	7,7
Kollektive investeringsordninger	0,0	2,6	0,0	0,0	2,6	4,8	0,0	0,0	0,0	4,8
Aktie	1.063,6	7,8	0,0	0,1	1.071,5	1.193,3	71,0	0,0	0,0	1.264,3
Eksponeringer i andre poster, mv	1.776,3	0,0	0,0	0,1	1.776,4	1.657,6	0,0	0,0	0,0	1.657,6
I alt	80.918,1	3.472,1	580,2	2.025,0	86.995,4	72.410,2	2.877,3	439,6	2.746,7	78.473,8

Figur 6.48

KREDITREDUCERENDE SIKKERHEDER

Mio. kr.	2016		2015	
	Eksp. dækket af garanti	Øvrige finans. sikkerh.	Eksp. dækket af garanti	Øvrige finans. sikkerh.
Centralregeringer/centralbanker	0,0	0,0	0,0	0,0
Regionale/lokale myndigheder	0,0	0,0	0,0	0,0
Offentlige enheder	0,0	0,0	0,0	0,0
Institutter	0,0	2.732,2	0,0	3.461,7
Erhvervsvirksomheder mv.	108,2	6.910,8	427,3	5.274,8
Detailkunder	60,0	546,8	114,6	842,0
Eksp. sikret med pant i fast ejendom	4,4	12,1	0,0	0,0
Eksp. med restancer/overtræk	13,9	17,7	9,1	18,0
Højrisiko	0,4	70,7	4,2	22,2
Kortfristede inst. og erhv.eksp. mv.	0,0	0,0	0,0	0,0
Kollektive investeringsordninger	0,0	0,0	0,0	0,0
Aktie	0,0	0,0	0,0	0,0
Eksp. i andre poster mv.	0,0	0,0	0,0	0,0
I alt	186,9	10.290,3	555,2	9.618,7

Figur 6.49

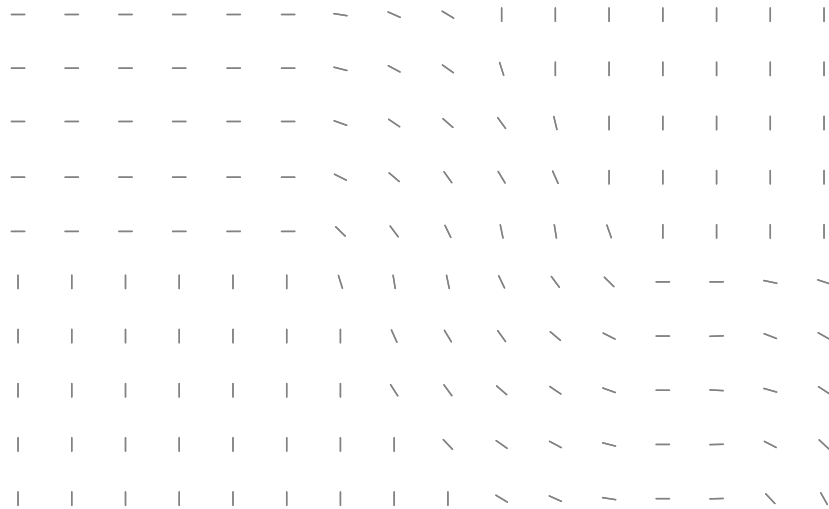
En stor del af Spar Nords erhvervseksponering er mod små og mellemstore virksomheder (SMV'er). Ultimo 2016 udgjorde eksponeringen mod SMV'er 39 % af den samlede eksponering.

Desuden kan den væsentlige forøgelse i SMV-eksponeringer primært forklares ved en ny tilgang til markering af SMV'er efter overgangen til datacentralen BEC. Ændringen har ingen væsentlig påvirkning på risikoeksponeringen.

SMV-EKSPONERINGER

Mio. kr.	2016	2015
Erhvervsvirksomheder mv.	17.920,8	13.066,9
Detailkunder	14.478,2	11.733,5
Eksponeringer sikret med pant i fast ejendom	1.332,5	977,3
Eksponeringer i mislighold	0,0	102,3
Aktie	0,0	1,5
I alt	33.731,5	25.881,5

Figur 6.50

7. Markedsrisiko

Markedsrisiko er en samlet betegnelse for risikoen for tab på grund af ændringer i kurser eller priser på finansielle instrumenter.

Markedsrisici kan opdeles i:

- Renterisiko
- Valutarisiko
- Aktierisiko
- Råvarerisiko
- Optionsrisiko
- Risici relateret til egne ejendomme

Spar Nord handler og tager positioner i produkter, der indebærer en række markedsbaserede risici. De fleste af Spar Nords aktiviteter vedrørende omsætning og positionstagning omfatter relativt enkle produkter, hvoraf rentebaserede produkter er de mest handlede. Spar Nord handler også og tager positioner i børsnoterede aktier og valutainstrumenter, mens omsætningen af råvarer er meget begrænset.

7.1 MARKEDSRISIKOPOLITIK

Som omtalt i afsnit 3. Risikostyring er det Spar Nords bestyrelse, som fastlægger de overordnede politikker, rammer og principper for risikostyring. En del af politikkerne vedrører identificering og beregning af forskellige former for markedsrisiko. Rammerne understøtter den overordnede risikoappetit og angiver specifikke grænser for, hvor stor en risiko Spar Nord ønsker at påtage sig. Principperne fastslår, hvilke metoder de forskellige risikomål opgøres efter. Bestyrelsen modtager løbende rapportering om udviklingen i risici og udnyttelsen af tildelte risikorammer.

Til styring af markedsrisici er der etableret et instruktshierarki med tre niveauer. På første niveau definerer bestyrelsen rammerne for Spar Nord, som uddelegeres til direktionen. På næste niveau videredelegerer direktionen til Spar Nords øvrige enheder, hvoraf Handels- og Udlandsområdet er markant største enhed. På tredje og sidste niveau tildeles direktørerne i Handels- og Udlandsområdet de rammer, som de kan disponere indenfor.

7.2 STYRING, OVERVÅGNING OG RAPPORTERING

Økonomaafdelingen har ansvaret for at opføre, overvåge, kontrollere og rapportere markedsrisici. Beregningen af markedsrisici anvendes til følgende formål:

- Daglig opfølgning på de enkelte forretningsenheder
- Regelmæssig rapportering til direktion og bestyrelse
- Rapportering af regulatorisk kapital

Markedsrisici styres og overvåges gennem et integreret risikostyringssystem, hvor der dagligt følges op på alle markedsrisikotyperne på alle instruksbelagte enheder, og hvor eventuelle instruksoverskriderer rapporteres videre op i hierarkiet.

7.3 UDVIKLING I 2016

Nettorenterisikoen har i hele 2016 været positiv med et gennemsnit i niveauet 80-85 mio. kr., hvilket er lidt højere end i 2015. Sammenlignet med ultimo 2015 er nettorenterisikoen reduceret med 27,9 mio. kr. til 81,2 mio. kr. ultimo 2016, hvilket primært er forårsaget af en reduktion af den positive renterisiko i handelsbeholdningen. Renterisikoen uden for handelsbeholdningen er i 2016 ændret fra -16,3 mio. kr. til -3,5 mio. kr.

Nettobeholdningen af obligationer er i 2016 reduceret med 2,5 mia. kr. i forhold til 2015. Der er i 2016 sket en reduktion i obligationer med finansielle udstedere samt en forøgelse i beholdningen af statsobligationer, hvilket relaterer sig til en tilpasning i aktivfordelingen som følge af LCR. Desuden er der sket en reduktion i beholdningen af realkreditobligationer.

Derudover er der sket et fald i valutarisikoen i 2016 sammenlignet med 2015.

Aktier uden for handelsbeholdningen er i 2016 reduceret med 134,2 mio. kr., hvilket primært skyldes salget af Spar Nords aktiepost i SDC.

Beholdningen af aktier i handelsbeholdningen er i 2016 forøget med 69,1 mio. kr. til 211,4 mio. kr.

7.4 RENTERISIKO

Renterisiko er risikoen for tab som følge af renteudsving. De fleste af Spar Nords renterisici stammer fra aktiviteter, der involverer almindelige bankforretninger som ind- og udlån samt handel og positionstagning i renterelaterede produkter. De fleste af disse aktiviteter omfatter simple renteprodukter såsom renteswaps, obligationer, futures og standard renteoptioner.

Spar Nords renterisiko både i og uden for handelsbeholdningen opgøres på baggrund af varighedsmål samt på baggrund af det afaltede cashflow. Til brug for styring af Spar Nords beholdning af konvertible danske realkreditobligationer anvendes modelberegnete risikonøgletal, der tager højde for det indbyggede optionselement. For renteoptioner er ovennævnte nøgletal suppleret med de væsentligste risikofaktorer, som udtrykker følsomheden i optionspræmien ved ændringer i de underliggende parametre.

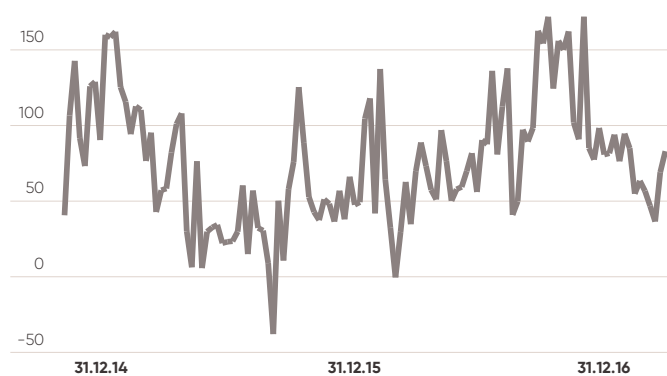
Renterisikoen vurderes dagligt, og dispositioner træffes ud fra forventningerne til den makroøkonomiske og konjunkturmæssige situation. Renterisiko i valuta omregnes til danske kroner og ved opgørelsen af nettorenterisikoen modregnes den negative renterisiko i den positive renterisiko.

7.4.1 UDVIKLING I RENTERISIKO

Efterfølgende figur viser den samlede nettorenterisiko i Spar Nord ved en stigning i renten på 1 procentpoint. Det vil sige, at der sker en parallelforskydning af samtlige rentekurver.

UDVIKLINGEN I SPAR NORDS NETTORENTERISIKO

(MIO. KR.)

Figur 7.1

Spar Nords nettorenterisiko har i hele 2016 været positiv, hvilket betyder, at Spar Nord har været eksponeret mod et rentefald i markedet.

Nedenstående figur viser påvirkningen af Spar Nords renterisiko på egenkapitalen i pct., når rentekurverne parallelforskydes opad med 1 procentpoint. En positiv renterisiko vil påvirke egenkapitalen negativt.

RENTERISIKOENS PÅVIRKNING PÅ EGENKAPITALEN

(PCT.)

Figur 7.2

Spar Nord beregner desuden renterisikoen i forhold til varighed og valuta. Dette viser risikoen for ændringer i et afgrænset tidsinterval på rentekurven. Nedenstående figur viser renterisikoen fordelt på de enkelte tidsintervaller ved en stigning i renten på 1 procentpoint.

RENTERISIKO FORDELT PÅ LØBETID OG VALUTA

2016 Valuta mio. kr.	Under 3 mdr.	3 mdr. til 1 år	1 år til 3 år	3 år til 7 år	Over 7 år	I alt
DKK	12,8	-7,8	5,5	13,5	55,0	79,0
EUR	2,7	4,3	-12,9	-1,4	7,2	-0,1
USD	1,4	0,1	0,4	0,3	0,0	2,2
GBP	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
NOK	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1
CHF	0,4	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,3
JPY	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
SEK	0,5	-0,1	-0,7	0,1	0,0	-0,2
Øvrige	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
I alt	17,7	-3,6	-7,7	12,6	62,2	81,2

2015 Valuta mio. kr.	Under 3 mdr.	3 mdr. til 1 år	1 år til 3 år	3 år til 7 år	Over 7 år	I alt
DKK	7,0	21,2	5,5	19,0	46,8	99,5
EUR	0,6	6,1	-6,7	-5,0	10,5	5,5
USD	-0,2	-1,0	0,1	4,1	0,6	3,6
GBP	0,0	0,1	0,1	0,3	0,0	0,5
NOK	-0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
CHF	0,1	-0,4	-0,3	0,0	0,0	-0,6
JPY	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
SEK	0,3	-0,1	0,7	-0,3	0,0	0,6
Øvrige	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
I alt	7,7	25,9	-0,6	18,2	57,9	109,1

Figur 7.3

Som det fremgår af figuren, er Spar Nord ultimo 2016 primært eksponeret mod renterisiko i DKK. Det samme gjorde sig gældende ultimo 2015.

7.4.2 RENTERISIKO I HANDELSBEHOLDNINGEN

Renterisiko på positioner i handelsbeholdningen stammer primært fra obligationer, swaps og futures.

RENTERISIKO I HANDELSBEHOLDNINGEN

2016 Valuta mio. kr.	Under 3 mdr.	3 mdr. til 1 år	1 år til 3 år	3 år til 7 år	Over 7 år	I alt
DKK	11,1	-3,3	8,4	12,9	53,6	82,7
EUR	2,6	4,3	-12,9	-1,5	7,2	-0,3
USD	1,4	0,1	0,4	0,3	0,0	2,2
Øvrige	0,9	-0,2	-0,8	0,2	0,0	0,1
I alt	16,0	0,9	-4,9	11,9	60,8	84,7

2015 Valuta mio. kr.	Under 3 mdr.	3 mdr. til 1 år	1 år til 3 år	3 år til 7 år	Over 7 år	I alt
DKK	11,3	28,5	17,4	15,1	41,8	114,1
EUR	1,5	6,0	-6,7	-5,2	10,5	6,1
USD	-0,3	0,1	0,3	4,1	0,6	4,8
Øvrige	0,2	-0,3	0,5	0,0	0,0	0,4
I alt	12,7	34,3	11,5	14,0	52,9	125,4

Figur 7.4

Det fremgår af figur 7.4, at renterisikoen i handelsbeholdningen er på 84,7 mio. kr. ultimo 2016, hvilket er en reduktion af den positive nettorenterisiko med 40,7 mio. kr. sammenlignet med ultimo 2015.

7.4.3 RENTERISIKO UDEN FOR HANDELSBEHOLDNINGEN

Renterisiko på positioner uden for handelsbeholdningen stammer fra fastforrentede ind- og udlån fra almindelige bankforretninger og renterisiko relateret til Spar Nords funding inkl. efterstillet kapitalindskud.

RENTERISIKO UDEN FOR HANDELSBEHOLDNINGEN

2016 Valuta mio. kr.	Under 3 mdr.	3 mdr. til 1 år	1 år til 3 år	3 år til 7 år	Over 7 år	I alt
DKK	1,7	-4,4	-3,0	0,5	1,4	-3,8
EUR	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0	0,3
Øvrige	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
I alt	1,7	-4,4	-2,9	0,7	1,4	-3,5

2015 Valuta mio. kr.	Under 3 mdr.	3 mdr. til 1 år	1 år til 3 år	3 år til 7 år	Over 7 år	I alt
DKK	-4,3	-7,3	-11,8	3,9	5,0	-14,5
EUR	-0,9	0,0	0,1	0,3	0,0	-0,5
Øvrige	0,1	-1,1	-0,3	0,0	0,0	-1,3
I alt	-5,1	-8,4	-12,0	4,2	5,0	-16,3

Figur 7.5

Figuren viser nettorenterisikoen uden for handelsbeholdningen ved en stigning i renten på 1 procentpoint fordelt på løbetid og valuta. Den negative renterisiko uden for handelsbeholdningen i Spar Nord er ultimo 2016 reduceret til -3,5 mio. kr. mod -16,3 mio. kr. ultimo 2015.

7.4.4 OBLIGATIONSBEHOLDNING

Spar Nords obligationsbeholdning består af 86,8 % realkreditobligationer, 7,5 % obligationer fra finansielle udstedere, 1,9 % i kreditobligationer samt 3,8 % i statsobligationer.

Den samlede reduktion på ca. 2,5 mia. kr. i obligationsbeholdningen er sammensat af salg af realkreditobligationer for i alt 2,0 mia. kr., mens obligationer fra finansielle udstedere er reduceret med 0,6 mia. kr., hvorimod der er sket en forøgelse af statsobligationer med i alt 0,2 mia. kr.

OBLIGATIONSBEHOLDNING FORDELT PÅ UDSTEDERTYPE *)

Mio. kr./Pct.	2016	2015	2016	2015
Realkreditobligationer	12.299,4	14.319,4	86,8	86,0
Finansielle udstedere	1.068,2	1.700,0	7,5	10,2
Kreditobligationer	270,5	303,1	1,9	1,8
Statsobligationer	542,7	328,3	3,8	2,0
Obligationer	14.180,8	16.650,8	100,0	100,0

*) Obligationsbeholdning tillagt køb og salg på spot og termin

Figur 7.6

Ultimo 2016 har 89,9 % af Spar Nords obligationsbeholdning en AA rating eller bedre.

OBLIGATIONSBEHOLDNING FORDELT PÅ RATING *)

Mio. kr./Pct.	2016	2015	2016	2015
AAA	12.584,0	14.502,9	88,8	87,1
AA	158,0	316,1	1,1	1,9
A	824,2	624,9	5,8	3,7
BBB	388,1	1.017,0	2,7	6,1
BB	73,2	60,3	0,5	0,4
B	14,8	16,9	0,1	0,1
CCC	0,8	0,8	0,0	0,0
CC	0,0	0,0	0,0	0,0
C	0,0	0,0	0,0	0,0
Uden rating	137,7	111,9	1,0	0,7
Ufordelt	0,0	0,0	0,0	0,0
I alt	14.180,8	16.650,8	100,0	100,0

*) Obligationsbeholdning tillagt køb og salg på spot og termin

Figur 7.7

OBLIGATIONSFORDELING

2016 Mio. kr.	Oprindelse/ underliggende	Ratinggruppe	Beløb	Pct.
Realkreditobligationer	Danmark	AAA	11.984,3	84,6
		A	103,8	0,7
		Unrated	6,5	0,0
	Sverige	AAA	204,8	1,5
			12.299,4	86,8

Finansielle udstedere				
	Danmark	AA-A	579,1	4,1
		BBB-Unrated	309,4	2,2
	Sverige	AA-BBB	11,3	0,1
		BBB	3,4	0,0
	Norge	BBB	3,4	0,0
	Finland	A-BBB	155,8	1,1
	Luxembourg	A	5,7	0,0
	Tyskland	A	1,4	0,0
	Andre	BBB-Unrated	2,1	0,0
			1.068,2	7,5

Kreditobligationer				
	Danmark	BBB-Unrated	113,3	0,8
	Andre	BBB-Unrated	157,2	1,1
			270,5	1,9

Statsobligationer				
	Danmark	AAA-AA	514,6	3,6
	Europa	AAA	28,1	0,2
			542,7	3,8
I alt			14.180,8	100,0

Egne obligationer	Danmark	Unrated	11,4	
-------------------	---------	---------	------	--

OBLIGATIONSFORDELING

2015 Mio. kr.	Oprindelse/ underliggende	Ratinggruppe	Beløb	Pct.
Realkreditobligationer	Danmark	AAA	14.134,5	84,9
		BBB	175,7	1,0
		Unrated	9,2	0,1
			14.319,4	86,0

Finansielle udstedere				
	Danmark	AAA-A	835,6	5,0
		BBB	728,8	4,4
	Sverige	AA-BBB	13,1	0,1
		AA-BB	7,5	0,0
	Norge	AA-BB	7,5	0,0
	Finland	A	86,0	0,5
	Luxembourg	AAA	26,2	0,2
	Tyskland	AAA	2,3	0,0
	Andre	AA-Unrated	0,5	0,0
			1.700,0	10,2

Kreditobligationer				
	Danmark	BBB-Unrated	114,9	0,7
	Andre	AAA-Unrated	188,2	1,1
			303,1	1,8

Statsobligationer				
	Danmark	AAA-AA	328,1	2,0
	Europa	AAA	0,2	0,0
			328,3	2,0

I alt			16.650,8	100,0
--------------	--	--	-----------------	--------------

Egne obligationer	Danmark	Unrated	14,6	
-------------------	---------	---------	------	--

Figur 7.8

7.5 VALUTARISIKO

Valutakursrisiko er risikoen for tab på positioner i valuta som følge af ændringer i valutakurserne. Valutoptioner indgår i opgørelsen med den deltajusterede position.

Valutarisikoen er vist i nedenstående figur. Beregningen tager udgangspunkt i, at alle valutakurser udvikler sig i en ugunstig retning med 2 %.

VALUTARISIKO

Mio. kr.	2016	2015
EUR	-0,8	-2,3
SEK	0,0	-0,5
USD	-0,6	-1,9
GBP	-0,1	-0,5
CHF	-0,1	-0,2
NOK	-0,2	-0,3
JPY	0,0	-0,2
Øvrige valutaer	-0,4	-0,3
I alt	-2,2	-6,2

Figur 7.9

Af figur 7.9 fremgår det, at valutarisikoen er reduceret med 4,0 mio. kr. sammenlignet med ultimo 2015 og ender derfor ultimo 2016 på -2,2 mio. kr. Ændringen er forårsaget af en reduceret valutaposition i samtlige valutaer udover øvrige valutaer, som er forøget.

7.6 AKTIERISIKO

Aktierisiko er risikoen for tab som følge af ændringer i aktiekurserne. Aktiepositionerne er den beregnede nettoværdi af lange og korte aktiepositioner samt aktierelaterede instrumenter.

Opgørelsen af aktiepositionerne er fordelt på positioner i handelsbeholdningen og uden for handelsbeholdningen.

7.6.1 AKTIER I HANDELSBEHOLDNINGEN

Aktier i handelsbeholdningen er aktier som erhverves med handels hensigt.

Det fremgår af nedenstående figur, at beholdningen af aktier i handelsbeholdningen er forøget fra 142,3 mio. kr. ultimo 2015 til 211,4 mio. kr. ultimo 2016.

AKTIERISIKO I HANDELSBEHOLDNINGEN

Mio. kr.	2016	2015
Børsnoterede aktier i handelsbeholdningen	204,6	131,8
Unoterede aktier i handelsbeholdningen	6,8	10,5
I alt	211,4	142,3

Figur 7.10

7.6.2 AKTIER UDEN FOR HANDELSBEHOLDNINGEN

Aktier uden for handelsbeholdningen er kendetegnet ved, at de ikke er erhvervet med handels hensigt. Desuden skelner Spar Nord mellem aktier i associerede selskaber og aktier i strategiske samarbejdspartnere.

Aktier i strategiske samarbejdspartnere i den finansielle sektor er aktier i selskaber, som har til formål at understøtte pengeinstitutternes forretning inden for realkredit, betalingsformidling, investeringsforeninger mv. Deltagelse i de pågældende selskaber anses for at være en forudsætning for Spar Nords drift.

I flere af sektorselskaberne omfordeles aktierne således, at pengeinstitutternes ejerandel afspejler det enkelte pengeinstituts forretningsomfang med sektorselskabet.

Omfordelingen sker typisk med udgangspunkt i sektorselskabets indre værdi. Spar Nord regulerer på den baggrund den indregnede værdi af disse aktier, når der foreligger ny information, som understøtter en ændret dagsværdiansættelse. I andre sektorselskaber omfordeles aktierne ikke, men måles med udgangspunkt i en dagsværdi svarende til indre værdi eller anden anerkendt værdiansættelsesmetode (bl.a. diskontering af cash flow og markedsforventninger til egenkapitalforrentningskrav). Reguleringerne i værdierne af aktierne i disse selskaber indregnes ligeledes i resultatopgørelsen.

Aktier i associerede selskaber blev reduceret væsentligt i 2015 som følge af Spar Nords salg af aktierne i Nørresundby Bank. I 2016 blev aktier i strategiske samarbejdspartnere reduceret som følge af salg af aktierne i SDC A/S.

AKTIERISIKO UDEN FOR HANDELSBEHOLDNINGEN

Mio. kr.	2016	2015
Aktier i kredit- og finansieringsinstitutter	1.135,4	1.109,2
Aktier i adm.selskaber til investeringsforeninger	78,0	82,1
Aktier i pensionsinstitutter	2,1	2,1
Aktier i dataleverandør	42,0	233,9
Aktier i betalingsformidlingsvirksomhed	0,0	5,1
Andre aktier	88,3	83,6
Aktier i strategiske samarbejdspartnere i alt	1.345,8	1.516,0
Realiserede gevinster *)	45,8	245,8
Urealiserede gevinster	64,8	69,3
Associerede selskaber i alt	118,4	82,4
I alt	1.464,2	1.598,4

*) Heraf gevinst ved salg af aktier i Nørresundby Bank på 225,6 mio. kr. i 2015, som er indregnet under kursreguleringer.

Figur 7.11

Den samlede beholdning af aktier uden for handelsbeholdningen er reduceret med 134,2 mio. kr. til 1.464,2 mio. kr. ultimo 2016.

7.7 RÅVARERISIKO

Spar Nord påtager sig kun i meget begrænset omfang råvarerisiko. Råvareeksponeringen opgøres som en bruttoeksponering, hvor der kun er modregning for kontrakter med samme underliggende råvare, samme forfaldsdato mv.

7.8 OPTIONSRISIKO

Spar Nord anvender derivater til afdækning og styring af Spar Nords risici. Heriblandt er optioner samt produkter, der indeholder en indbygget option. Spar Nords optionsrisici stammer primært fra rente- og valutaoptioner samt positioner i konverterbare realkreditobligationer.

Optionsrisici opgøres ved udregning af positionernes delta-, gamma-, vega- og thetarisiko.

7.9 FØLSOMHEDSANALYSE

Nedenstående figur viser, hvorledes Spar Nords resultatopgørelse vil blive påvirket, hvis renten ændrer sig, hvis aktiekurserne falder, eller hvis alle valutakurserne flytter sig i ugunstig retning.

FØLSOMHEDSANALYSE *)

	Egenkapitaleffekt		Driftseffekt	
	2016 Pct.	2015 Pct.	2016 Mio. kr.	2015 Mio. kr.
Rentestigning på 1 procentpoint	-0,8	-1,3	-66,1	-95,9
Rentefald på 1 procentpoint	0,8	1,3	66,1	95,9
Aktiekursfald på 10 pct.	-0,2	-0,1	-16,5	-10,9
Valutakursændring på 2 pct. i ugunstig retning	0,0	-0,1	-1,7	-4,7

*) Følsomhedsoplysningerne viser effekten af isolerede ændringer i renterne og aktiekurserne på beholdningerne i handelsbeholdningen, mens effekten af ændringer i valutakurserne er for positioner både i og uden for handelsbeholdningen. Den driftsmæssige effekt og effekten på egenkapitalen er beregnet efter skat.

Figur 7.12

Det fremgår af figuren, at effekten af en rentestigning vil være et tab svarende til 0,8 % af egenkapitalen. Desuden vil effekten af et fald i aktiekurserne på 10 % resultere i et tab svarende til 0,2 % af egenkapitalen.

7.10 SPAR NORDS EGNE EJENDOMME

Ejendomme indregnes ved erhvervelsen til kostpris og måles efterfølgende til dagsværdi. Dagsværdi opgøres ud fra aktuelle markedsdata på baggrund af en afkastmodel, hvori indgår ejendommens lejeindtægt og driftsomkostninger herunder administration og vedligeholdelse.

Driftsomkostninger og vedligeholdelse beregnes med udgangspunkt i den enkelte ejendoms stand, byggeår, materialevalg mv. Ud fra det beregnede driftsafkast og individuelt fastsat afkastprocent beregnes ejendommens dagsværdi. Afkastprocenten fastsættes med baggrund i den enkelte ejendoms beliggenhed, anvendelsesmuligheder og vedligeholdelsesstand mv.

Dagsværdien af den enkelte ejendom revurderes minimum en gang årligt med udgangspunkt i det aktuelle udlejningsmarked og renteniveau. Der indhentes eksternt vurdering fra ejendomsmægler til understøttelse af beregninger af dagsværdien, herunder de anvendte lejepriser og forrentningsprocenter.

I 2016 er der på domicilejendomme foretaget negative værdicændringer på i alt 5,0 mio. kr., som indregnes i anden totalindkomst direkte i egenkapitalen. Der er netto nedskrivninger for i alt 11,5 mio. kr., hvilket indregnes under af- og nedskrivninger i resultatopgørelsen. For yderligere beskrivelse af den regnskabsmæssige behandling af ejendomme henvises til Spar Nords årsrapport.

Nedenstående figur viser Spar Nords ejendomme fordelt efter afkastprocenter.

AFKAST/FORRENTNING

	2016		2015	
	Antal ejendomme	Værdi Ultimo	Antal ejendomme	Værdi Ultimo
5,75-7 pct.	10	154,4	12	239,0
7-8 pct.	18	345,4	18	292,2
8-9 pct.	15	146,8	18	157,0
9-14,5 pct.	3	6,9	5	3,4
I alt	46	653,5	53	691,6

Figur 7.13

De væsentligste forudsætninger ved beregning af dagsværdi af investerings- og domicilejendomme er afkastkrav og lejeniveau.

En forøgelse af afkastkrav på 0,5 procentpoint vil alt andet lige reducere dagsværdien med 42,8 mio. kr. ultimo 2016 mod 45,4 mio. kr. ultimo 2015.

En nedsættelse af lejeniveauet med 5 % vil alt andet lige reducere dagsværdien med 29,4 mio. kr. ultimo 2016 mod 30,8 mio. kr. ultimo 2015.

8. Operationel risiko

Ved operationel risiko forstås risiko for tab som følge af uhensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige fejl og systemmæssige fejl eller som følge af eksterne begivenheder, herunder juridiske risici.

Modelrisiko, der er risikoen for tab som konsekvens af beslutninger, der hovedsagelig baseres på output fra interne modeller, på grund af fejl i udviklingen, gennemførelsen eller anvendelsen af sådanne modeller, defineres ligeledes som operationel risiko.

Alle aktiviteter i Spar Nord er forbundet med operationel risiko. Der arbejdes i banken på at begrænse det operationelle risikoniveau mest muligt. De operationelle risici kategoriseres efter de syv risikotyper, Basel III definerer: ansættelsesvilkår og sikkerhed på arbejdspladsen, ekstern svig, forretningsnedbrud og systemfejl, intern svig, kunder, produkter og forretningspraksis, ordreaflvikling/levering og procesforvaltning og skader på fysiske aktiver.

8.1 POLITIK FOR OPERATIONEL RISIKO

Spar Nords bestyrelse har fastlagt en politik for operationel risiko, hvor målet er at skabe overblik over Spar Nords operationelle risici, at minimere antallet af fejl og hermed reducere Spar Nords tab som følge af operationelle fejl.

For at sikre at det operationelle risikoniveau holdes på et acceptabelt niveau, har Spar Nords bestyrelse defineret en risikoappetit. Identificeres der risici beliggende uden for appetitten, foretages der scenarieanalyser, hvor forslag til mitigerende af risikoen kortlægges.

8.2 STYRING, OVERVÅGNING OG RAPPORTERING

Operationel risiko styres på tværs af Spar Nord gennem et omfattende system af forretningsgange og kontrolforanstaltninger, udarbejdet med henblik på at sikre et optimalt procesmiljø. Operationelle risici søges bl.a. minimeret ved funktionsadskillelse mellem udførelse og kontrol af aktiviteten.

Håndtering af operationel risiko, herunder rollen som risikofacilitator, er forankret i Spar Nords juridiske afdeling.

Ansaret for håndteringen af risiciene ligger hos de forretningsansvarlige enheder, risikoejerne.

I Spar Nord registreres og kategoriseres tabsgivende hændelser over 10.000 kr., og der foregår løbende registrering af identificerede risici med rapportering til den risikoansvarlige, direktionen og bestyrelsen.

Rapportering foregår kvartalsvis til direktionen og risikoejerne, mens bestyrelsen årligt modtager en risikorapport. Der rapporteres løbende på faktiske og potentielle tabshændelser over 1 mio. kr. til både direktion og bestyrelse.

Risikoejerne modtager i den kvartalsvise rapportering orientering om periodens tabshændelser og identifikationen af nye risici for det pågældende forretningsområde.

For risikoscenarier, der potentielt kan resultere i tab over 10 mio. kr. udarbejdes der scenarier.

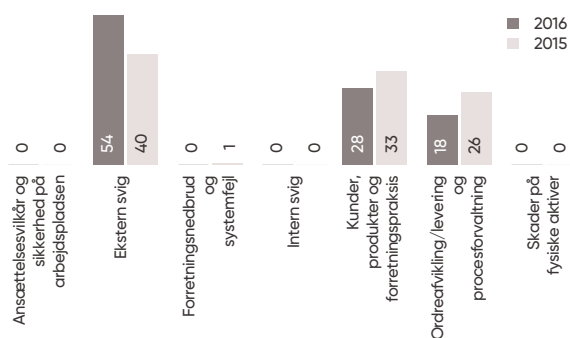
Den systematiske registrering og kategorisering af tabshændelser skaber overblik over kilder til tab og erfaringsgrundlag, der benyttes proaktivt i styringen af bankens operationelle risici.

8.3 TABSHÆNDELSER OG BESVIGELSER

Spar Nords operationelle tabshændelser fordeler sig primært på ekstern svig, kunder, produkter og forretningspraksis og ordreaflvikling/levering og procesforvaltning.

Ekstern svig udgjorde i 2016 54 %, kunder, produkter og forretningspraksis 28 % og ordreaflvikling og procesforvaltning 18 % af bankens tabshændelser. I 2015 var fordelingen henholdsvis 40 %, 33 % og 26 %. Størstedelen af disse tabshændelser består af hændelser med mindre økonomisk effekt. Ekstern svig består af hændelser såsom misbrug af kort og netbankssvindel.

FORDELING AF ANTAL HÆNDELSER (PCT.)

Figur 8.1

Det samlede tab i 2016 beløber sig til 6,9 mio. kr., hvoraf ekstern svig udgør 2,6 mio. kr. Det samlede tab i 2015 var opgjort til 23,1 mio. kr.

På baggrund af den regelmæssige rapportering, som Spar Nords bestyrelse og direktion modtager, er det ledelsens opfattelse, at banken har et tilfredsstillende niveau af foranstaltninger, der skal imødegå risikoen for at blive ramt af besvigelser.

8.4 UDVIKLING I OPERATIONEL RISIKO

I 2016 har Spar Nord skiftet datacentral til BEC, hvilket har medført et forhøjet operationelt risikoniveau, da flere systemer og arbejdsgange er blevet ændret.

Konverteringen af datacentral er sket succesfuldt, men har betydet en effektivitets- og kompetencenedgang hos medarbejderne.

I takt med der opbygges erfaring med de nye systemer og arbejds-
gange, vil det operationelle risikoniveau reduceres.

Spar Nord oplever en stigende udvikling i ekstern svig, hvilket inkluderer både kortmisbrug og netbankssvindel. Dette omfatter primært phishing af kundernes oplysninger vha. falske e-mails og SMS'er.

For Spar Nord betyder digitaliseringen, at en stadig stigende del af kommunikationen foregår elektronisk, hvilket er med til at øge risikoen for eksternt svig.

Størstedelen af besvigelserforsøgene forhindres af bankens kontrolmiljø og medarbejdernes agtpågivenhed.

8.5 KAPITALBEHOV

Beregning af kapitalbehovet, der skal dække Spar Nords operationelle risici, sker på baggrund af basisindikatormetoden.

Ved udgangen af 2016 udgør den operationelle risiko 12 % af den samlede risikoeksponering og ender ultimo 2016 på 5,7 mia. kr., hvilket giver et kapitalkrav på 0,5 mia. kr.

9. Appendix

A	Spar Nords oplysningsforpligtelser	41
B	Balance Sheet Reconciliation Methodology	42
C	Capital Instruments	43
D	Transitional own funds	45
E	Institution-specific countercyclical capital buffer 2016	50
F	CRR Leverage Ratio	51
G	Asset encumbrance	53
H	Credit exposure	54

APPENDIX

A Spar Nords oplysningsforpligtelser

Emne	Placering af oplysninger
Offentliggørelse af oplysninger vedrørende ledelsessystemer	Årsrapport 2016, side 24 - 26. https://www.sparnord.com/regnskaber
Risikostyring herunder strategi, risikoappetit, ansvar og processer	Årsrapport 2016, side 22 - 23. https://www.sparnord.com/regnskaber
Aflønningspolitik	https://www.sparnord.com/vederlagspolitik

APPENDIX

B Balance Sheet Reconciliation Methodology

Capital base	31. December
DKK m	2016
Shareholders' equity according to balance sheet	8,612
Regulation according to limit for holdings own capital instruments	-26
Provision for dividend	-615
Deduction Tier 1 capital included in equity	-847
Indirect holdings of own capital instruments	-1
Additional value adjustments	-21
Goodwill	-196
Tax - Goodwill	27
Deferred tax assets	0
Intangible assets	-36
Tax - Intangible assets	8
Deduction insignificant capital shares - CET1	-240
Common Equity Tier 1 capital	6,665
Tier 1 capital	843
Deduction insignificant capital shares - Tier 1	-80
Total Tier 1 capital	7,428
Tier 2 instruments	1,080
Deduction insignificant capital shares - Tier 2	-80
Total Tier 2 capital	1,000
Total capital base	8,428

APPENDIX

C

Capital instruments

Capital instruments' main features template (1)					
1	Issuer	Spar Nord Bank A/S	Spar Nord Bank A/S	Spar Nord Bank A/S	Spar Nord Bank A/S
2	Unique identifier (eg CUSIP, ISIN or Bloomberg identifier for private placement)	DK0030362512	DK0030330311	DK0030307681	DK0030386297
3	Governing law(s) of the instrument	Danish	Danish	Danish	Danish
	Regulatory treatment				
4	Transitional CRR rules	Additional Tier 1	Tier 2	Tier 2	Additional Tier 1
5	Post-transitional CRR rules	Additional Tier 1	Tier 2	Tier 2	Additional Tier 1
6	Eligible at solo/(sub-)consolidated/solo & (sub-)consolidated	Solo & Consolidated	Solo & Consolidated	Solo & Consolidated	Solo & Consolidated
7	Instrument type (types to be specified by each jurisdiction)	Additional Tier 1 as published in Regulation (EU) No 575/2013 articles 51, 52	Tier 2 as published in Regulation (EU) No 575/2013 article 63	Tier 2 as published in Regulation (EU) No 575/2013 article 63	Additional Tier 1 as published in Regulation (EU) No 575/2013 articles 51, 52
8	Amount recognised in regulatory capital (currency in million, as of most recent reporting date)	DKK 397m	DKK 688m	DKK 392m	DKK 446m
9	Nominal amount of instrument	DKK 400m	DKK 700m	DKK 400m	DKK 450m
9a	Issue price	100 %	100 %	100 %	100 %
9b	Redemption price	100 % of Nominal amount	100 % of Nominal amount	100 % of Nominal amount	100 % of Nominal amount
10	Accounting classification	Liability - amortised cost	Liability - amortised cost	Liability - fair value option	Liability - amortised cost
11	Original date of issuance	10/Jun/15	18/Dec/13	28/Nov/12	06/Dec/16
12	Perpetual or dated	Perpetual	Dated	Dated	Perpetual
13	Original maturity date	No maturity	18/Dec/23	28/Nov/22	No maturity
14	Issuer call subject to prior supervisory approval	Yes	Yes	Yes	Yes
15	Optional call date, contingent call dates, and redemption amount	10-Jun-20 100 % of Nominal amount In addition Tax/Regulatory call	18-Dec-18 100 % of Nominal amount In addition Tax/Regulatory call	28-Nov-17 100 % of Nominal amount In addition Tax/Regulatory call	6-Dec-21 100 % of Nominal amount In addition Tax/Regulatory call
16	Subsequent call dates, if applicable	10-Jun and 10-Dec each year after first call date	18-Mar, 18-Jun, 18-Sep and 18-Dec each year after first call date	28-Nov each year after first call date	6-Jun and 6-Dec each year after first call date
	Coupons / dividends				
17	Fixed or floating dividend/coupon	Fixed to floating	Floating	Fixed to floating	Fixed to floating
18	Coupon rate and any related index	Fixed 6.052 % per annum, until first call date, thereafter Floating Cibur 6-month +5.40 % per annum	Floating Cibur 3-month +3.90 % per annum	Fixed 6.0425 % per annum to call date (equivalent to DKK 5Y-Swap Rate +5 % per annum), thereafter floating CIBOR 3-month + 5.0 % per annum	Fixed 5.5 % per annum, until first call date, thereafter Floating Cibur 6-month +5.166 % per annum
19	Existence of a dividend stopper	No	No	No	No
20a	Fully discretionary, partially discretionary or mandatory (in terms of timing)	Fully discretionary	Mandatory	Partially discretionary	Fully discretionary
20b	Fully discretionary, partially discretionary or mandatory (in terms of amount)	Fully discretionary	Mandatory	Partially discretionary	Fully discretionary
21	Existence of step-up or other incentive to redeem	No	No	No	No
22	Non-cumulative or cumulative	Non-cumulative	Non-cumulative	Cumulative	Non-cumulative
23	Convertible or non-convertible	Non-convertible	Non-convertible	Non-convertible	Non-convertible
24	If convertible, conversion trigger (s)	N/A	N/A	N/A	N/A
25	If convertible, fully or partially	N/A	N/A	N/A	N/A
26	If convertible, conversion rate	N/A	N/A	N/A	N/A
27	If convertible, mandatory or optional conversion	N/A	N/A	N/A	N/A
28	If convertible, specify instrument type convertible into	N/A	N/A	N/A	N/A
29	If convertible, specify issuer of instrument it converts into	N/A	N/A	N/A	N/A
30	Write-down features	Yes	Yes	Yes	Yes

APPENDIX

C Capital instruments

31	If write-down, write-down trigger (s)	When core tier 1 ratio ti below 5 1/8 percent.	When the point of non-viability is reached. The national reslution authority determines if the institution meets the condition: a. i The institution has incurred/is likely to incur in a near future losses depleting all or substantially all its own funds; and/or ii. the asset are/will be in a near future less than its liabilities; and/or iii. The institution is/will be unable to pay its obligations; and/or iv. the institution requires public financial support; b. there is no reasonable prospect that a private action would prevent the failure; and c. a resolution action is necessary in the public interest.	When equity is less than half of the registered share capital	When core tier 1 ratio ti below 5 1/8 percent.
32	If write-down, full or partial	Full or Partially	Full	Full or Partially	Full or Partially
33	If write-down, permanent or temporary	Temporary	Permanent	Temporary	Temporary
34	If temporary write-down, description of write-up mechanism	N/A	N/A	When the legislation permits a write-up and the company shows continued viability	N/A
35	Position in subordination hierachy in liquidation (specify instrument type immediately senior to instrument)	Tier 2	Senior debt	Senior debt	Tier 2
36	Non-compliant transitioned features	No	No	No	No
37	If yes, specify non-compliant features	N/A	N/A	N/A	N/A
(1) 'N/A' inserted if the question is not applicable					

APPENDIX

D Transitional own funds

Common Equity Tier 1 capital: Instruments and reserves (1)		31 December 2016 DKKm	(B) REGULATION (EU) No 575/2013 ARTICLE REFERENCE	(C) AMOUNTS SUBJECT TO PRE-REGULATION (EU) No 575/2013 TREATMENT OR PRESCRIBED RESIDUAL AMOUNT OF REGULATION (EU) 575/2013
1	Capital instruments and the related share premium accounts	1.255	26 (1), 27, 28, 29, EBA list 26 (3)	
	of which: Instrument type 1		EBA list 26 (3)	
	of which: Instrument type 2		EBA list 26 (3)	
	of which: Instrument type 3		EBA list 26 (3)	
2	Retained earnings	5.723	26 (1) (c)	
3	Accumulated other comprehensive income (and any other reserves)	114	26 (1)	
3a	Funds for general banking risk		26 (1) (f)	
4	Amount of qualifying items referred to in Article 484 (3) and the related share premium accounts subject to phase out from CET1		486 (2)	
	Public sector capital injections grandfathered until 1 January 2018		483 (2)	
5	Minority interests (amount allowed in consolidated CET1)		84, 479, 480	
5a	Independently reviewed interim profits net of any foreseeable charge or dividend	212	26 (2)	
6	Common Equity Tier 1 (CET1) capital before regulatory adjustments	7.304		
Common Equity Tier 1 (CET1) capital: regulatory adjustments				
7	Additional value adjustments (negative amount)	-21	34, 105	
8	Intangible assets (net of related tax liability) (negative amount)	-196	36 (1) (b), 37, 472 (4)	
9	Empty set in the EU			
10	Deferred tax assets that rely on future profitability excluding those arising from temporary difference (net of related tax liability where the conditions in Article 38 (3) are met) (negative amount)	0	36 (1) (c), 38, 472 (5)	
11	Fair value reserves related to gains or losses on cash flow hedges		33 (a)	
12	Negative amounts resulting from the calculation of expected loss amounts		36 (1) (d), 40, 159, 472 (6)	
13	Any increase in equity that results from securitised assets (negative amount)		32 (1)	
14	Gains or losses on liabilities valued at fair value resulting from changes in own credit standing		33 (1) (b) (c)	
15	Defined-benefit pension fund assets (negative amount)		36 (1) (e), 41, 472 (7)	
16	Direct and indirect holdings by an institution of own CET1 instruments (negative amount)	-181	36 (1) (f), 42, 472 (8)	
17	Direct, indirect and synthetic holdings of the CET1 instruments of financial sector entities where those entities have reciprocal cross-holdings with the institution designed to inflate artificially the own funds of the institution (negative amount)		36 (1) (g), 44, 472 (9)	
18	Direct, indirect and synthetic holdings of the CET1 instruments of financial sector entities where the institution does not have a significant investment in those entities (amount above 10% threshold and net of eligible short positions) (negative amount)	-241	36 (1) (h), 43, 45, 46, 49 (2) (3), 79, 472 (10)	

APPENDIX

D Transitional own funds

19	Direct, indirect and synthetic holdings of the CET1 instruments of financial sector entities where the institution has a significant investment in those entities (amount above 10% threshold and net of eligible short positions) (negative amount)		36 (1) (i), 43, 45, 47, 48 (1) (b), 49 (1) to (3), 79, 470, 472 (11)	
20	Empty set in the EU			
20a	Exposure amount of the following items which qualify for a RW of 1250%, where the institution opts for the deduction alternative		36 (1) (k)	
20b	of which: qualifying holdings outside the financial sector (negative amount)		36 (1) (k) (i), 89 to 91	
20c	of which: securitisation positions (negative amount)		36 (1) (k) (ii) 243 (1) (b) 244 (1) (b) 258	
20d	of which: free deliveries (negative amount)		36 (1) (k) (iii), 379 (3)	
21	Deferred tax assets arising from temporary difference (amount above 10 % threshold, net of related tax liability where the conditions in Article 38 (3) are met) (negative amount)		36 (1) (c), 38, 48 (1) (a), 470, 472 (5)	
22	Amount exceeding the 15% threshold (negative amount)		48 (1)	
23	of which: direct and indirect holdings by the institution of the CET1 instruments of financial sector entities where the institution has a significant investment in those entities		36 (1) (i), 48 (1) (b), 470, 472 (11)	
24	Empty set in the EU			
25	of which: deferred tax assets arising from temporary difference		36 (1) (c), 38, 48 (1) (a), 470, 472 (5)	
25a	Losses for the current financial year (negative amount)		36 (1) (a), 472 (3)	
25b	Forseeable tax charges relating to CET1 items (negative amount)		36 (1) (l)	
26	Regulatory adjustments applied to Common Equity Tier 1 in respect of amounts subject to pre CRR treatment			
26a	Regulatory adjustments relating to unrealised gains and losses pursuant to Articles 467 and 468			
26b	Amount to be deducted from or added to Common Equity Tier 1 capital with regard to additional filters and deductions required pre-CRR		481	
27	Qualifying AT1 deductions that exceeds the AT1 capital of the institution (negative amount)		36 (1) (j)	
28	Total regulatory adjustments to Common Equity Tier 1 (CET1)	-639		
29	Common Equity Tier 1 (CET1) capital	6.665		
Additional Tier 1 (AT1) capital: instruments				
30	Capital instruments and the related share premium accounts	850	51, 52	
31	of which: classified as equity under applicable accounting standards			
32	of which: classified as liabilities under applicable accounting standards			
33	Amount of qualifying items referred to in Article 484 (4) and the related share premium accounts subject to phase out from AT1		486 (3)	
	Public sector capital injections grandfathered until 1 January 2018		483 (3)	
34	Qualifying Tier 1 capital included in consolidated AT1 capital (including minority interest not included in row 5) issued by subsidiaries and held by third parties		85, 86, 480	

APPENDIX

D Transitional own funds

35	of which: instruments issued by subsidiaries subject to phase-out		486 (3)	
36	Additional Tier 1 (AT1) capital before regulatory adjustments	850		
Additional Tier 1 (AT1) capital: regulatory adjustments				
37	Direct and indirect holdings by an institution of own AT1 instruments (negative amount)	-7	52 (1) (b), 56 (a), 57, 475 (2)	
38	Holdings of the AT1 instruments of financial sector entities where those entities have reciprocal cross-holdings with the institution designed to inflate artificially the own funds of the institution (negative amount)	0	56 (b), 58, 475 (3)	
39	Direct, indirect and synthetic holdings of the AT1 instruments of financial sector entities where the institution does not have a significant investment in those entities (amount above 10% threshold and net of eligible short positions) (negative amount)	-81	56 (c), 59, 60, 79, 475 (4)	
40	Direct, indirect and synthetic holdings of the AT1 instruments of financial sector entities where the institution has a significant investment in those entities (amount above 10% threshold and net of eligible short positions) (negative amount)		56 (d), 59, 79, 475 (4)	
41	Regulatory adjustments applied to Additional Tier 1 capital in respect of amounts subject to pre-CRR treatment and transitional treatments subject to phase-out as prescribed in Regulation (EU) No 585/2013 (ie. CRR residual amounts)			
41a	Residual amounts deducted from Additional Tier 1 capital with regard to deduction from Common Equity Tier 1 capital during the transitional period pursuant to article 472 of Regulation (EU) No 575/2013		472, 473(3)(a), 472 (4), 472 (6), 472 (8) (a), 472 (9), 472 (10) (a), 472 (11) (a)	
41b	Residual amounts deducted from Additional Tier 1 capital with regard to deduction from Tier 2 capital during the transitional period pursuant to article 475 of Regulation (EU) No 575/2013		477, 477 (3), 477 (4) (a)	
41c	Amounts to be deducted from added to Additional Tier 1 capital with regard to additional filters and deductions required pre-CRR		467, 468, 481	
42	Qualifying T2 deductions that exceed the T2 capital of the institution (negative amount)		56 (e)	
43	Total regulatory adjustments to Additional Tier 1 (AT1) capital	-88		
44	Additional Tier 1 (AT1) capital	762		
45	Tier 1 capital (T1 = CET1 + AT1)	7.427		
Tier 2 (T2) capital: instruments and provisions				
46	Capital instruments and the related share premium accounts	1.099	62, 63	
47	Amount of qualifying items referred to in Article 484 (5) and the related share premium accounts subject to phase out from T2		486 (4)	
	Public sector capital injections grandfathered until 1 January 2018		483 (4)	
48	Qualifying own funds instruments included in consolidated T2 capital (including minority interest and AT1 instruments not included in rows 5 or 34) issued by subsidiaries and held by third party		87, 88, 480	
49	of which: instruments issued by subsidiaries subject to phase-out		486 (4)	
50	Credit risk adjustments		62 (c) & (d)	

APPENDIX

D Transitional own funds

51	Tier 2 (T2) capital before regulatory adjustment	1,099		
Tier 2 (T2) capital: regulatory adjustments				
52	Direct and indirect holdings by an institution of own T2 instruments and subordinated loans (negative amount)	-18	63 (b) (i), 66 (a), 67, 477 (2)	
53	Holdings of the T2 instruments and subordinated loans of financial sector entities where those entities have reciprocal cross holdings with the institutions designed to inflate artificially the own funds of the institution (negative amount)		66 (b), 68, 477 (3)	
54	Direct, indirect and synthetic holdings of the T2 instruments and subordinated loans of financial sector entities where the institution does not have a significant investment in those entities (amount above 10% threshold and net of eligible short positions) (negative amount)	-81	66 (c), 69, 70, 79, 477 (4)	
55	Direct, indirect and synthetic holdings of the T2 instruments and subordinated loans of financial sector entities where the institution has a significant investment in those entities (net of eligible short positions) (negative amounts)		66 (d), 69, 79, 477 (4)	
56	Regulatory adjustments applied to tier 2 in respect of amounts subject to pre-CRR treatment and transitional treatments subject to phase out as prescribed in Regulation (EU) No 575/2013 (i.e. CRR residual amounts)			
56a	Residual amounts deducted from Tier 2 capital with regard to deduction from Common Equity Tier 1 capital during the transitional period pursuant to article 472 of Regulation (EU) No 575/2013		472, 472(3)(a), 472 (4), 472 (6), 472 (8), 472 (9), 472 (10) (a), 472 (11) (a)	
56b	Residual amounts deducted from Tier 2 capital with regard to deduction from Additional Tier 1 capital during the transitional period pursuant to article 475 of Regulation (EU) No 575/2013		475, 475 (2) (a), 475 (3), 475 (4) (a)	
56c	Amounts to be deducted from or added to Tier 2 capital with regard to additional filters and deductions required pre- CRR		467, 468, 481	
57	Total regulatory adjustments to Tier 2 (T2) capital	-99		
58	Tier 2 (T2) capital	1,000		
59	Total capital (TC = T1 + T2)	8,427		
60	Total risk-weighted assets	47,485		
Capital ratios and buffers				
61	Common Equity Tier 1 (as a percentage of total risk exposure amount)	14.0%	92 (2) (a), 465	
62	Tier 1 (as a percentage of total risk exposure amount)	15.6%	92 (2) (b), 465	
63	Total capital (as a percentage of total risk exposure amount)	17.7%	92 (2) (c)	
64	Institution-specific buffer requirement (CET1 requirement in accordance with article 92 (1) (a) plus capital conservation and countercyclical buffer requirements plus a systemic risk buffer, plus systemically important institution buffer expressed as a percentage of total risk exposure amount)	0.6%	CRD 128, 129, 140	
65	of which: capital conservation buffer requirement	0.6%		
66	of which: countercyclical buffer requirement	0.0%		
67	of which: systemic risk buffer requirement	0.0%		

APPENDIX

D Transitional own funds

67a	of which: Global Systemically Important Institution (G-SII) or Other Systemically Important Institution (O-SII) buffer		CRD 131	
68	Common Equity Tier 1 available to meet buffers (as a percentage of risk exposure amount)	9,5%	CRD 128	
69	[non-relevant in EU regulation]			
70	[non-relevant in EU regulation]			
71	[non-relevant in EU regulation]			
Amounts below the thresholds for deduction (before risk-weighting)				
72	Direct and indirect holdings of the capital of financial sector entities where the institution does not have a significant investment in those entities (amount below 10% threshold and net of eligible short positions)	690	36 (1) (h), 45, 46, 472 (10) 56 (c), 59, 60, 475 (4), 66 (c), 69, 70, 477 (4)	
73	Direct and indirect holdings of the CET1 instruments of financial sector entities where the institution has a significant investment in those entities (amount below 10% threshold and net of eligible short positions)	368	36 (1) (i), 45, 48, 470, 472 (11)	
74	Empty set in the EU			
75	Deferred tax assets arising from temporary difference (amount below 10 % threshold, net of related tax liability where the conditions in Article 38 (3) are met)		36 (1) (c), 38, 48, 470, 472 (5)	
Applicable caps on the inclusion of provisions in Tier 2				
76	Credit risk adjustments included in T2 in respect of exposures subject to standardised approach (prior to the application of the cap)		62	
77	Cap on inclusion of credit risk adjustments in T2 under standardised approach		62	
78	Credit risk adjustments included in T2 in respect of exposures subject to internal rating-based approach (prior to the application of the cap)		62	
79	Cap for inclusion of credit risk adjustments in T2 under internal ratings-based approach		62	
Capital instruments subject to phase-out arrangements (only applicable between 1 Jan 2014 and 1 Jan 2022)				
80	- Current cap on CET1 instruments subject to phase-out arrangements		484 (3), 486 (2) & (5)	
81	- Amount excluded from CET1 due to cap (excess over cap after redemptions and maturities)		484 (3), 486 (2) & (5)	
82	- Current cap on AT1 instruments subject to phase-out arrangements		484 (4), 486 (3) & (5)	
83	- Amount excluded from AT1 due to cap (excess over cap after redemptions and maturities)		484 (4), 486 (3) & (5)	
84	- Current cap on T2 instruments subject to phase-out arrangements		484 (5), 486 (4) & (5)	
85	- Amount excluded from T2 due to cap (excess over cap after redemptions and maturities)		484 (5), 486 (4) & (5)	
(1) 'N/A' inserted if the question is not applicable				

Institution-specific countercyclical capital buffer 2016

Geographical distribution of credit exposures relevant for the calculation of the countercyclical capital buffer													
Breakdown by country:	General credit exposures			Trading book exposure			Securitisation exposure			Own funds requirements			Counter-cyclical capital buffer rate
	Exposure value for SA	Exposure value IRB	Sum of long and short position of trading book	Value of trading book exposure for internal models	Exposure value for SA	Exposure value IRB	Exposure value for SA	Exposure value IRB	Of which: General credit exposures	Of which: Trading book exposures	Of which: Securitisation exposures	Total	Own funds requirement weights
	010	020	030	040	050	060	070	080	090	100	110	120	
010													
Denmark	49,763,741,016		17,102,275,879				2,967,181,460	145,281,698		3,112,463,159	0.967	0.0%	
United Kingdom	358,042,201		256,487,691				8,984,204	8,149,433		17,133,636	0.005	0.0%	
Germany	425,429,215		305,997,619				8,605,934	9,472,791		18,078,726	0.006	0.0%	
Sweden	232,550,696		221,968,784				16,811,620	2,939,634		19,751,254	0.006	1.5%	
Finland	295,061,883		8,096,927				4,814,564	647,754		5,462,318	0.002	0.0%	
Luxembourg	109,122,006		16,239,271				8,569,712	1,220,838		9,790,550	0.003	0.0%	
Norway	38,517,679		38,316,572				2,131,190	3,014,078		5,145,268	0.002	1.5%	
Spain	77,082,324		0				5,069,222	0		5,069,222	0.002	0.0%	
Switzerland	36,601,431		8,261,425				1,963,345	596,844		2,560,189	0.001	0.0%	
France	2,530,387		5,625,246				112,349	450,020		562,369	0.000	0.0%	
USA	17,976,179		35,870,978				1,012,977	2,885,148		3,898,124	0.001	0.0%	
Other countries	260,297,076		6,849,644				17,808,271	547,971		18,356,243	0.006	0.0%	
020	51,616,952,094		18,005,990,036				3,043,064,847	175,206,210		3,218,271,057	1.00		

Amount of institution-specific countercyclical capital buffer		
010	Total risk exposure amount	48,694,025,111
020	Institution specific countercyclical buffer rate	0.01%
030	Institution specific countercyclical buffer requirement	5,655,395

APPENDIX

F CRR Leverage Ratio

Table LRSum: Summary reconciliation of accounting assets and leverage ratio exposures		
		Applicable Amounts
1	Total assets as per published financial statements	78,473,488,837
2	Adjustment for entities which are consolidated for accounting purposes but are outside the scope of regulatory consolidation	0
3	(Adjustment for fiduciary assets recognised on the balance sheet pursuant to the applicable accounting framework but excluded from the leverage ratio exposure measure in accordance with Article 429(13) of Regulation (EU) No 575/2013 "CRR")	0
4	Adjustments for derivative financial instruments	754,699,633
5	Adjustments for securities financing transactions "SFTs"	7,098,909
6	Adjustment for off-balance sheet items (ie conversion to credit equivalent amounts of off-balance sheet exposures)	12,399,974,050
EU-6a	(Adjustment for intragroup exposures excluded from the leverage ratio exposure measure in accordance with Article 429 (7) of Regulation (EU) No 575/2013)	0
EU-6b	(Adjustment for exposures excluded from the leverage ratio exposure measure in accordance with Article 429 (14) of Regulation (EU) No 575/2013)	0
7	Other adjustments	719,609,205
8	Total leverage ratio exposure	90,915,652,224
Table LRCom: Leverage ratio common disclosure		
		CRR leverage ratio exposures
On-balance sheet exposures (excluding derivatives and SFTs)		
1	On-balance sheet items (excluding derivatives, SFTs and fiduciary assets, but including collateral)	68,127,774,877
2	(Asset amounts deducted in determining Tier 1 capital)	719,609,205
3	Total on-balance sheet exposures (excluding derivatives, SFTs and fiduciary assets) (sum of lines 1 and 2)	67,408,165,672
Derivative exposures		
4	Replacement cost associated with all derivatives transactions (ie net of eligible cash variation margin)	1,284,232,840
5	Add-on amounts for PFE associated with all derivatives transactions (mark-to-market method)	754,699,633
EU-5a	Exposure determined under Original Exposure Method	0
6	Gross-up for derivatives collateral provided where deducted from the balance sheet assets pursuant to the applicable accounting framework	540,939,236
7	(Deductions of receivables assets for cash variation margin provided in derivatives transactions)	0
8	(Exempted CCP leg of client-cleared trade exposures)	0
9	Adjusted effective notional amount of written credit derivatives	0
10	(Adjusted effective notional offsets and add-on deductions for written credit derivatives)	0
11	Total derivative exposures (sum of lines 4 to 10)	2,579,871,709
Securities financing transaction exposures		
12	Gross SFT assets (with no recognition of netting), after adjusting for sales accounting transactions	9,061,481,119
13	(Netted amounts of cash payables and cash receivables of gross SFT assets)	0
14	Counterparty credit risk exposure for SFT assets	7,098,909
EU-14a	Derogation for SFTs: Counterparty credit risk exposure in accordance with Article 429b (4) and 222 of Regulation (EU) No 575/2013	0
15	Agent transaction exposures	0
EU-15a	(Exempted CCP leg of client-cleared SFT exposure)	0
16	Total securities financing transaction exposures (sum of lines 12 to 15a)	9,068,580,029
Other off-balance sheet exposures		
17	Off-balance sheet exposures at gross notional amount	36,463,082,913
18	(Adjustments for conversion to credit equivalent amounts)	24,063,108,863
19	Other off-balance sheet exposures (sum of lines 17 to 18)	12,399,974,050
Exempted exposures in accordance with CRR Article 429 (7) and (14) (on and off balance sheet)		
EU-19a	(Exemption of intragroup exposures (solo basis) in accordance with Article 429(7) of Regulation (EU) No 575/2013 (on and off balance sheet))	0
EU-19b	(Exposures exempted in accordance with Article 429 (14) of Regulation (EU) No 575/2013 (on- and off-balance sheet))	0

APPENDIX

F CRR Leverage Ratio

Capital and total exposures		
20	Tier 1 capital	7,427,425,199
21	Total leverage ratio exposures (sum of lines 3, 11, 16, 19, EU-19a and EU-19b)	91,456,591,460
Leverage ratio		
22	Leverage ratio	8,1%
Choice on transitional arrangements and amount of derecognised fiduciary items		
EU-23	Choice on transitional arrangements for the definition of the capital measure	
EU-24	Amount of derecognised fiduciary items in accordance with Article 429(11) of Regulation (EU) NO 575/2013	
Table LRSpl: Split-up of on balance sheet exposures (excluding derivatives, SFTs and exempted exposures)		CRR leverage ratio exposures
EU-1	Total on-balance sheet exposures (excluding derivatives, SFTs, and exempted exposures), of which:	77,752,452,549
EU-2	Trading book exposures	29,605,190,785
EU-3	Banking book exposures, of which:	48,147,261,764
EU-4	Covered bonds	0
EU-5	Exposures treated as sovereigns	361,896,699
EU-6	Exposures to regional governments, MDB, international organisations and PSE NOT treated as sovereigns	68,176,989
EU-7	Institutions	2,379,994,650
EU-8	Secured by mortgages of immovable properties	3,119,694,970
EU-9	Retail exposures	16,058,503,625
EU-10	Corporate	22,617,123,126
EU-11	Exposures in default	694,369,843
EU-12	Other exposures (eg equity, securitisations, and other non-credit obligation assets)	2,847,501,862
Table LRQua: Free format text boxes for disclosure on qualitative items		Column
		Free format
Row		
1	Description of the processes used to manage the risk of excessive leverage	Spar Nord has made several initiatives to avoid excessive leverage risk. Besides having a threshold value and procedures for calculating the leverage ratio, there are defined guidelines for the actions that will be taken, if the leverage ratio drops to a level below the threshold. In addition, there are methods to measure the risks of excessive leverage and methods to evaluate significant changes to the leverage ratio. Excessive leverage is the risk resulting from an institution's vulnerability due to leverage or potential leverage, that may require unforeseen changes. This includes sale of assets which could result in losses or adjustments in the value of its remaining assets.
2	Description of the factors that had an impact on the Leverage Ratio during the period to which the disclosed Leverage Ratio refers	The balance is considered stable through 2016. The Leverage Ratio has been positively affected by increased core capital, which has also been increased by a new issue of Tier 1 capital in 2016,

APPENDIX

G **Asset encumbrance**

		Carrying amount of encumbered assets	Fair value of encumbered assets	Carrying amount of non-encum- bered assets	Fair value of non-encumbered assets
		010	040	060	090
010	Assets of the reporting institution	4,249		74,327	
030	Equity instruments	0	0	1,644	1,644
040	Debt securities	3,130	3,130	13,251	13,251
120	Other assets	1,119		59,432	

		Fair value of encumbered collateral received or own debt securities issued	Fair value of collateral received or own debt securities issued available for encumbrance
		010	040
130	Collateral received by the reporting institution	90	6,633
150	Equity instruments	0	23
160	Debt securities	90	6,600
230	Other collateral received	0	10
240	Own debt securities issued other than own covered bonds or ABSs	0	0
		Matching liabilities, contingent liabilities or securities lent	Assets, collateral received and own debt securities issued other than covered bonds and ABSs encumbered
		010	030
010	Carrying amount of selected financial liabilities	4,190	4,339

APPENDIX

Credit exposure

CREDIT EXPOSURE	2016						2015						Total
	On demand	0 - 3 mths	3 mths - 1 year	1 - 5 years	over 5 years		On demand	0 - 3 mths	3 mths - 1 year	1 - 5 years	over 5 years		
Central gov. or central banks	325.4	0.0	0.0	0.0	0.0	325.4	288.9	0.0	0.0	0.0	0.0	288.9	
Regional or local authorities	5.6	457.6	311.6	440.3	54.9	1,290.0	209.8	113.8	300.0	600.0	64.1	1,287.7	
Public-sector entities	49.0	0.0	15.0	112.5	12.7	189.2	0.0	0.0	71.5	16.3	6.2	94.0	
Institutions	628.1	3,339.9	458.5	116.1	918.5	5,461.1	593.2	3,838.0	1,645.9	443.3	395.8	6,916.2	
Corporates	4,228.3	5,713.9	12,791.9	2,788.7	4,550.1	30,072.9	1,982.4	7,503.1	7,971.0	2,955.6	3,730.9	24,143.0	
Retail	2,187.3	3,033.7	9,117.7	16,463.5	8,325.7	39,127.9	1,447.4	6,027.5	7,816.7	9,935.4	10,183.9	35,410.9	
Exposures secured by mortgages on imm. prop.	116.6	69.8	901.7	978.4	3,771.8	5,838.3	66.6	390.6	634.3	722.0	3,057.4	4,870.9	
Exposures in defaults	257.4	37.6	239.2	84.5	131.1	749.8	43.5	362.4	430.9	455.1	349.6	1,641.5	
High-risk exposures	173.1	32.6	536.8	292.8	55.0	1,090.3	242.9	154.9	246.9	161.2	80.4	886.3	
Exposures with short-term rating	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	71	0.6	0.0	0.0	0.0	7.7	
Exposures in units or CIU	0.0	0.0	0.0	0.0	2.6	2.6	0.0	0.0	0.5	0.0	4.3	4.8	
Equity exposure	0.0	0.0	0.3	0.0	1,071.2	1,071.5	0.0	0.3	0.0	1.2	1,262.8	1,264.3	
Other exposures	446.8	111.2	500.7	0.0	717.7	1,776.4	0.0	323.4	126.6	94.8	1,112.8	1,657.6	
Grand total	8,417.6	12,796.3	24,873.4	21,296.8	19,611.3	86,995.4	4,881.8	18,714.6	19,244.3	15,384.9	20,248.2	78,473.8	

APPENDIX

H Credit exposure

TOTAL CREDIT EXPOSURE BY INDUSTRY																
Exposure category																
2016 Line of business - DKK m	Central gov. or central banks	Regional or local authori- ties	Public sector entities	Institutions	Corporate	Retail	Exp. secured by mortgages on imm. prop.	Exp. in defaults	High-risk exposures	Exp. with short-term rating	Exp. in units or CIU	Equity exposure	Other exposures	Total		
Public authorities	0.0	647.0	0.0	0.0	34.0	4.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	685.7		
Agriculture, hunting and forestry	0.0	0.0	0.0	0.0	1,459.7	1,869.3	264.2	88.8	51.2	0.0	0.0	0.0	1.3	3,734.5		
Fisheries	0.0	0.0	0.0	0.0	45.6	58.4	8.3	2.8	1.6	0.0	0.0	0.0	0.0	116.7		
Industry and raw materials extraction	0.0	0.0	0.0	0.0	2,552.4	1,444.1	36.5	26.2	0.7	0.0	0.0	0.0	0.4	4,060.3		
Energy supply	0.0	35.0	183.9	0.0	1,793.6	579.4	53.3	12.6	2.5	0.0	0.0	0.0	0.0	2,660.3		
Building and construction	0.0	0.0	0.0	0.0	1,286.9	1,380.0	122.7	13.0	417.9	0.0	0.0	0.0	0.0	3,220.0		
Trade	0.0	0.0	0.0	0.0	4,192.3	2,050.9	127.2	23.1	3.8	0.0	0.0	0.0	0.0	6,397.3		
Transport, hotels and restaurants	0.0	0.0	0.0	0.0	1,221.3	983.0	62.6	13.0	30.8	0.0	0.0	0.0	0.0	2,310.7		
Information and commu- nication	0.0	0.0	0.0	0.0	78.1	327.4	12.7	1.9	0.1	0.0	0.0	43.0	0.0	463.2		
Financing and insurance	325.4	0.0	0.0	5,461.1	8,605.6	503.7	131.8	44.9	96.8	0.0	2.6	946.9	1,776.4	17,895.2		
Real estate	0.0	0.0	0.0	0.0	5,053.9	2,254.6	398.9	369.6	436.3	0.0	0.0	5.8	0.0	8,519.1		
Other business areas	0.0	608.0	5.3	0.0	2,109.2	3,124.9	120.2	37.4	3.9	0.0	0.0	72.9	0.0	6,081.8		
Business customers, total	325.4	1,290.0	189.2	5,461.1	28,432.6	14,580.4	1,338.4	633.3	1,045.6	0.0	2.6	1,070.3	1,776.4	56,145.3		
Retail customers	0.0	0.0	0.0	0.0	1,640.3	24,547.5	4,499.9	116.5	44.7	0.0	0.0	1.2	0.0	30,850.1		
Grand total	325.4	1,290.0	189.2	5,461.1	30,072.9	39,127.9	5,838.3	749.8	1,090.3	0.0	2.6	1,071.5	1,776.4	86,995.4		
Exposure category																
2015 Line of business - DKK m	Central gov. or central banks	Regional or local authori- ties	Public sector entities	Institutions	Corporate	Retail	Exp. secured by mortgages on imm. prop.	Exp. in defaults	High-risk exposures	Exp. with short-term rating	Exp. in units or CIU	Equity exposure	Other exposures	Total		
Public authorities	0.0	1,252.7	1.3	0.0	158.6	635.2	24.7	2.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2,074.6		
Agriculture, hunting and forestry	0.0	0.0	0.0	0.0	1,532.5	1,701.9	245.2	109.4	77.7	0.0	0.0	0.0	0.0	3,666.7		
Fisheries	0.0	0.0	0.0	0.0	53.0	74.0	2.1	2.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	131.7		
Industry and raw materials extraction	0.0	0.0	0.0	0.0	2,287.5	1,450.9	26.0	42.5	1.9	0.0	0.0	0.0	0.0	3,808.8		
Energy supply	0.0	35.0	88.7	0.0	2,007.6	295.0	5.6	62.7	13.8	0.0	0.0	0.0	0.0	2,508.4		
Building and construction	0.0	0.0	0.0	0.0	840.8	1,176.1	98.9	75.3	408.5	0.0	0.0	0.0	0.0	2,599.6		
Trade	0.0	0.0	0.0	0.0	2,944.4	2,174.2	96.6	90.0	3.7	0.0	0.0	1.2	0.0	5,310.1		
Transport, hotels and restaurants	0.0	0.0	0.0	0.0	1,262.4	759.8	46.7	78.6	35.8	0.0	0.0	0.0	0.0	2,183.3		
Information and communication	0.0	0.0	0.0	0.0	80.0	192.7	7.3	5.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	285.1		
Financing and insurance	288.9	0.0	0.0	6,546.1	4,816.6	791.7	145.7	51.9	12.4	7.7	4.8	1,262.8	1,291.4	15,220.0		
Real estate	0.0	0.0	0.0	0.0	3,823.1	2,014.2	350.5	786.2	280.4	0.0	0.0	0.0	32.2	7,286.6		
Other business areas	0.0	0.0	4.0	0.0	2,000.6	1,838.9	79.2	66.9	23.7	0.0	0.0	0.3	334.0	4,347.6		
Business customers, total	288.9	1,287.7	94.0	6,546.1	21,807.1	13,104.6	1,128.5	1,373.3	857.9	7.7	4.8	1,264.3	1,657.6	49,422.5		
Retail customers	0.0	0.0	0.0	370.1	2,335.9	22,306.3	3,742.4	268.2	28.4	0.0	0.0	0.0	0.0	29,051.3		
Grand total	288.9	1,287.7	94.0	6,916.2	24,143.0	35,410.9	4,870.9	1,641.5	886.3	7.7	4.8	1,264.3	1,657.6	78,473.8		

CVR. nr. 13 73 75 84

spar Nord